ФІЗИЧНА ОСОБА-ПІДПРИЄМЕЦЬ СИРОТЕНКО ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ

61202, Харківська обл., м. Харків, вул. Людвіга Свободи, буд. 39, кв. 371
р/р UA 433071230000026002010782205 в ПАТ «ВСТ БАНК» м. Дніпро, МФО 307123,
ІПН 2556700014

01-10-38732-26
Номер в Єдиному реєстрі
стратегічної екологічної оцінки

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ДОКУМЕНТУ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВОВЧАНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВОВЧАНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Замовник:

Вовчанська міська рада Чугуївського району
Харківської області
Код ЄДРПОУ – 04058663
Україна, 62504, Харківська область,
м. Вовчанськ, вул. Соборна, 92
Тимчасова адреса: 61022, м. Харків,
м-н Свободи, 5, 6 під'їзд, 6 поверх
https://vovchmrada.gov.ua/

Перший заступник міського голови,
апарату Вовчанської міської ради Наталя ЧАЙКА
«23» жовтня 2026 р.

Виконавець:

ФІЗИЧНА ОСОБА-ПІДПРИЄМЕЦЬ
ІПН – 2556700014
61202, Харківська обл., м. Харків,
вул. Людвіга Свободи, буд. 39, кв. 371
тел.(067)757-22-57

ФО-П Євген СИРОТЕНКО
«22» жовтня 2026 р.

ХАРКІВ 2026

ЗМІСТ

Назва розділу	**Стор.**
Вступ	3
1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	8
2.Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	18
3.Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	65
4.Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	81
5.Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	85
6.Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	95
7.Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.	104
8.Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).	110
9.Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення	113
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у т.ч. для здоров'я населення	121
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію	122
12.Перелік виконавців звіту про стратегічну екологічну оцінку	126

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів та населених пунктів. Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів та програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявити та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів і підготовці планів і програм з метою забезпечення збалансованого (сталого) розвитку.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування національної практики застосування екологічної оцінки.

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародно-правовими документами щодо проведення СЕО є: Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифіковано Верховною Радою України (від 01.07.2015 №562-VIII), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє природне середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

З 12 жовтня 2018 року в Україні вступив в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№2354-VIII від 20 березня 2018 року).

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (схвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року). В цьому Законі про СЕО згадується в основних інструментах реалізації державної екологічної політики. Тобто стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля – дасть змогу запобігти негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановити відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки тощо.

СЕО в Україні здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проєкті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Відповідно до п. 1 статті 2 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», даний Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, управління відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством

передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у відповідності до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»), або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі – території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Об'єкт СЕО і рівень планування

Об'єкт стратегічної екологічної оцінки – Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) є документом державного планування місцевого рівня, та скерована на забезпечення відродження та поступове відновлення Вовчанської міської територіальної громади (далі – Вовчанської МТГ) як простору гідного життя, безпеки, можливостей і розвитку. Стратегія спрямована на створення умов для повернення мешканців, відновлення критичної інфраструктури (енергопостачання, водопостачання, дорожньої та житлової мереж), забезпечення доступу до базових соціальних послуг, підтримку місцевого підприємництва й фермерських господарств, що сприятимуть формуванню нових робочих місць і відновленню місцевої економіки. Пріоритетними напрямами визначено відбудову житлового фонду, відновлення закладів освіти, охорони здоров'я та соціальної сфери, а також відновлення критичної інфраструктури й комунальних систем. Важливим компонентом є підтримка місцевого бізнесу та створення умов для відновлення економічної активності. Стратегічний акцент робиться на людях як головній цінності та ключовому ресурсу розвитку Вовчанської МТГ.

Для ефективної реалізації регіональної та місцевої політики необхідне узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Тому, розробка та реалізація Стратегії здійснюється на основі системи взаємопов'язаних документів: законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», постанови Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272) «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 березня 2016 року №75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади», Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки.

Реалізація Стратегії передбачається в рамках стратегічного партнерства влади, громади та бізнесу, де кожен партнер зможе знайти своє місце і свої інтереси та внести відповідний вклад у розвиток громади.

Стратегія містить два компоненти – «стратегічний», тобто систему стратегічних і оперативних цілей, досягнення яких повинно призвести до стратегічного бачення розвитку громади, та «оперативний», як окремі програми по кожному стратегічному напрямку, що складається з проєктів місцевого розвитку, в рамках яких передбачені реалістичні цілі, конкретні заходи, потенційні виконавці та фінансові ресурси, необхідні для реалізації проєкту.

Методологія розробки Стратегії містить кілька рівнів, серед яких – метод стратегічного управління розвитком територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи, сукупність процесів (етапів, кроків) при укладанні (розробленні) Стратегії, а також прикладні методики та техніки, які застосовуються в тому чи іншому процесі.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, а також використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Задля забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку документу державного планування (далі – ДДП) з метою забезпечення збалансованого (сталого) розвитку території Вовчанської МТГ, на замовлення Вовчанської міської ради Харківської області ФО-П Сиротенко Є.М. розроблено Звіт про стратегічну екологічну оцінку документу державного планування Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року.

Рівень планування – місцевий.

СЕО та стадії її здійснення

Стратегічна екологічна оцінка виконується відповідно до законів України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про місцеве самоврядування в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272) «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки», Постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 816 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів».

Звіт про стратегічну екологічну оцінку документу державного планування Стратегії, розробляється відповідно до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.10.2023 № 705, в обсягах визначених вимогами статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Оцінка проводилась паралельно з підготовкою Стратегії.

Для розробки СЕО передбачається:

- проведення аналізу існуючих матеріалів щодо стану довкілля (доповідь про стан довкілля, дані моніторингу стану довкілля, статистичні дані та таке інше);
- проведення незалежних експертних оцінювань та наукових досліджень (у разі необхідності).

Запропонована методологія проведення СЕО Стратегії, як і методологія розроблення самої Стратегії, складається з шести етапів:

Етап 1. Підготовчий

Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність національним і регіональним екологічним цілям)

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача на затвердження

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля

Слід зазначити, що стратегічна екологічна оцінка визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів), ймовірні наслідки від такої діяльності та об'єктів, інше.

Під час підготовки звіту про СЕО в якості джерела необхідної інформації будуть використовуватися нормативно-правові акти, матеріали щорічних доповідей про стан довкілля та соціально-економічне становище, матеріали науково-дослідних робіт, архівні матеріали, відкритих даних з офіційних вебсайтів.

У зв'язку з тим, що стратегічні рішення завжди приймаються в умовах дефіциту інформації і закрити всі прогалини в рамках СЕО не можливо, так і це не має практичного сенсу. Частину важливих досліджень, Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.10.2023 № 705, рекомендується перенести на більш низькі рівні планування, в тому числі на рівень реалізації конкретної планованої діяльності, що визначена вимогами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Передбачається проведення цільового аналізу та буде здійснена оцінка наслідків реалізації ДДП.

Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення ДДП та здійснення СЕО

У рамках проведення процедури стратегічної екологічної оцінки ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» складено заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки.

Замовником ДДП – Вовчанською міською військовою адміністрацією Харківської області забезпечується вільний доступ громадськості до документів протягом усього строку громадського обговорення в приміщені Вовчанської міської військової адміністрації за адресою: м. Харків, майдан Свободи, буд. 5.

Відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості Замовником ДДП оприлюднено заяву про визначення обсягу СЕО проєкту документу державного планування «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» шляхом розміщення на офіційному вебсайті Вовчанської міської військової адміністрації, з яким можна ознайомитися за посиланням: https://vovchmrada.gov.ua/images/2026/BUH/CEO.pdf та в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки за номером № 01-10-38732-26 від 01.10.2026.

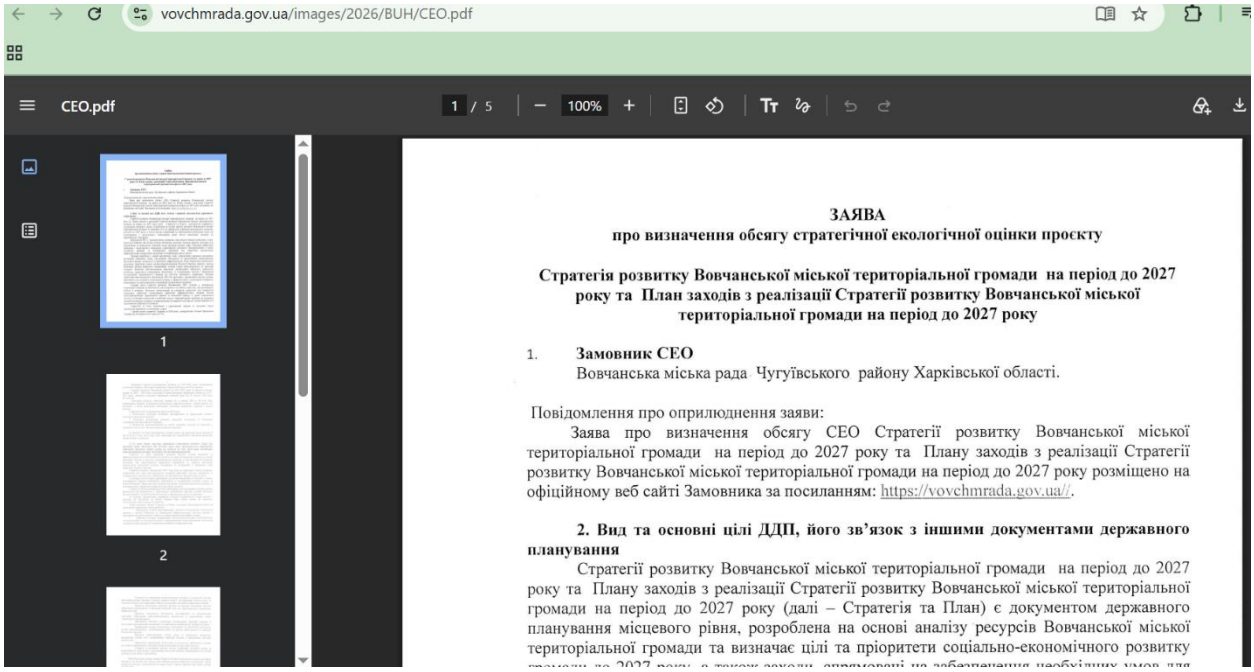

Рисунок 1. Розміщення заяви про визначення обсягу СЕО проєкту ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» на офіційному вебсайті Вовчанської міської військової адміністрації.

Протягом строку громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (10 календарних днів) звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки ДДП було розміщено в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки за номером №01-10-38732-26 від 01.10.2026 для розгляду органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони здоров'я.

У листі від 08.10.2026 № 03.02-19/2680 від Департаменту захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної адміністрації отримано пропозиції стосовно визначення обсягу дослідження та рівня деталізації інформації, що має бути включена до Звіту про стратегічну екологічну оцінку, та визначена низка питань, яким необхідно приділити увагу під час виконання стратегічної екологічної оцінки. Надані пропозиції були враховані під час здійснення СЕО та підготовки звіту, у відповідності до вимог діючого природоохоронного законодавства, Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та з урахуванням «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Міністерством екології та природних ресурсів України.

Листом від 08.10.2026 №08-09/331 Департамент охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації надав зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту ДДП. Надані пропозиції були враховані під час здійснення СЕО та підготовки звіту.

1. Зміст та основні цілі документу державного планування. Його зв'язок з іншими документами державного планування.

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року, (далі – Стратегія) є документом державного планування місцевого рівня, та є ключовим програмним документом довгострокового планування, що визначає системний підхід до відновлення, стабілізації та подальшого розвитку території. Вона відображає комплексне бачення майбутнього Вовчанської МТГ, яка, попри значні виклики воєнного часу, зберегла свою інституційну спроможність, соціальну згуртованість і базову життєздатність. Основою для Стратегії стали конкурентні переваги громади, а також ті можливості, які відкриваються через зміни в її зовнішньому оточенні.

Тенденцією розвитку сучасної України є зростання ролі регіонів і окремих територіальних громад до одиниць регіонального й місцевого рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Цей процес є результатом децентралізації, регіоналізації та демократизації.

Для ефективної реалізації регіональної та місцевої політики необхідно узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Тому, розробка та реалізація Стратегії розвитку громади здійснюється на основі системи взаємопов'язаних документів: Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки та План заходів з її реалізації зі змінами; Стратегія розвитку Харківської області на 2021-2027 та План заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки.

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року розроблена відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272), Постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів», Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки.

Очікуваними результатами втілення Стратегії повинні стати: забезпечення динамічного розвитку Вовчанської МТГ, підвищення якості життя та добробуту населення громади, а також, підвищення її конкурентоспроможності через розвиток промисловості, малого та середнього бізнесу.

Реалізація Стратегії передбачається в рамках стратегічного партнерства влади, громади та бізнесу, де кожен партнер зможе знайти своє місце і свої інтереси та внести відповідний вклад у розвиток громади.

Стратегія містить два компоненти – «стратегічний», тобто систему стратегічних і оперативних цілей, досягнення яких повинно призвести до стратегічного бачення розвитку громади, та «оперативний», як окремі програми по кожному стратегічному напрямку, що складається з проєктів місцевого розвитку, в рамках яких передбачені реалістичні цілі, конкретні заходи, потенційні виконавці та фінансові ресурси, необхідні для реалізації проєкту.

Методологія розробки Стратегії містить кілька рівнів, серед яких – метод стратегічного управління розвитком територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи, сукупність процесів (етапів, кроків) при укладанні (розробленні) Стратегії, а також прикладні методики та техніки, які застосовуються в тому чи іншому процесі.

Документ має модульний характер – окремі його напрямки є самодостатніми, автономними, сформованими в розрахунку на подальше впровадження через реалізацію проєктів, кожен із яких є окремим елементом впровадження Стратегії, але впливатиме на загальний результат. При потребі, документ може бути доповнений іншими напрямами розвитку, які в подальшому громада визначить як ключові.

Стратегія ґрунтується на інших документах стратегічного характеру, зокрема, генеральних планах забудови територій, місцевих цільових програмах, які вже прийняті міською радою і впроваджуються її виконавчими органами. Основні положення Стратегії мають враховуватися при розробці щорічних та середньострокових Програм територіальної громади, галузевих програм розвитку.

Залучення широкого кола громадян до створення Стратегії розвитку дозволяє ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому всіх активних та зацікавлених представників громади. Розроблена таким чином Стратегія враховує інтереси різних груп населення, тому сприймається громадою як власний стратегічний документ. Створена разом з громадою Стратегія незалежно від особистісних якостей керівників або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої економіки та системи надання послуг.

Одними із основних пріоритетів розвитку громади стане швидке завершення адміністративно-територіальної реформи та регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки, активізація міжмуніципального співробітництва, формування фінансово спроможної територіальної громади, покращення їх соціальної інфраструктури, створення нових робочих місць в міській та сільській місцевості, розвиток інфраструктури медичних послуг, розвиток внутрішнього туризму (курортно-рекреаційного, екологічного, сільського зеленого туризму) та інші.

Впровадження Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року сприятиме виконанню Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки та забезпечить: покращення якості життя кожного члена суспільства, стабільне зростання людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності економіки громади та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу, розвиток нових місцевих і регіональних продуктів і послуг, зокрема у сфері рекреації та туризму, покращення стану навколишнього середовища.

Вовчанська МТГ стане місцем розвитку людського капіталу через привабливе спортивне, культурне, мистецьке, історико-пізнавальне, екологічно-безпечне середовище.

Сучасна територія з активною громадою, здатною співпрацювати з місцевою владою, стане сприятливим для життя та максимально комфортним для мешканців і гостей.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, а також використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Стратегічні напрями розвитку громади

З метою забезпечення сталого економічного і соціального розвитку Вовчанської МТГ, на основі аналізу результатів розвитку, нагальних потреб територіальної громади і можливостей бюджету територіальної громади визначено цілі та завдання Стратегічного плану розвитку, розроблено заходи щодо її реалізації.

Стратегічні цілі розвитку Вовчанської МТГ можна віднести:

1. Комплексна відбудова, безпекова трансформація та формування стійкого життєвого середовища Громади.
2. Соціальне відновлення, розвиток людського потенціалу та посилення згуртованості й інклюзивності Громади.
3. Економічне перезавантаження на основі локальних ресурсів та інновацій у поєднанні з екологічно збалансованим розвитком території.

Таблиця 1.1 Дерево цілей Стратегії розвитку Вовчанської МТГ

Стратегічні цілі	Оперативні цілі
1. Комплексна відбудова, безпекова трансформація та формування стійкого життєвого середовища Громади	1.1. Відновлення та модернізація житлової, соціальної і критичної інфраструктури громади на засадах безпеки та енергоефективності.
	1.2. Формування системи цивільного захисту та кризової інфраструктури (укриття, оповіщення, резервні системи життєзабезпечення).
	1.3. Встановлення меж громади, Просторове планування та відбудова територій з урахуванням принципів безбар'єрності, безпеки та адаптації до ризиків війни.
	1.4. Відновлення та розвиток інженерних мереж і систем життєзабезпечення громади (водопостачання, водовідведення, тепло- та енергозабезпечення) із впровадженням сучасних децентралізованих рішень.
2. Соціальне відновлення, розвиток людського потенціалу та посилення згуртованості й інклюзивності Громади	2.1. Відновлення та розвиток системи доступних і якісних соціальних послуг для всіх груп населення Громади.
	2.2. Розвиток людського потенціалу через модернізацію освіти, охорони здоров'я та системи психосоціальної підтримки.
	2.3. Посилення соціальної згуртованості, громадської участі та формування інклюзивного середовища в громаді.
3. Економічне перезавантаження на основі локальних ресурсів та інновацій у поєднанні з екологічно збалансованим розвитком території	3.1. Мінімізація негативного впливу відновлювальних робіт на довкілля та забезпечення безпеки через розмінування.
	3.2. Відновлення та розвиток зелених зон і рекреаційних територій Громади.
	3.3. Екологічна освіта та просвітництво Громади.
	3.4. Відновлення та розвиток підприємницької діяльності, створення сприятливих умов для ведення бізнесу та зайнятості населення

Міське, селищне та сільське середовище потребує втручання з огляду на непристосованість для маломобільних груп населення та відсутність якісних громадських просторів, значні пошкодження в інфраструктурних об'єктах, житлового та промислового фондах. Необхідні значні інвестиції у відбудову комунальної, промислової,

сільськогосподарської інфраструктури та покращення послуг для місцевих мешканців.

Внаслідок життєдіяльності мешканців Вовчанської МТГ створювалось навантаження на екосистему громади. Екологічна ситуація на території громади характеризувалась відносною стабільністю показників.

Станом на 2026 рік Вовчанська МТГ характеризується надзвичайно високим рівнем вразливості, що проявляється у фактичному знелюдненні території, зупинці більшості базових сервісів, гострій безпековій ситуації та обмеженому доступі до ресурсів. Разом з тим, для громади характерні такі проблеми:

- забруднення атмосферного повітря;
- забрудненість території громади вибухонебезпечними предметами;
- наявність на території громади відходів будівництва та відходів війни;
- наявність на території громади зсувних ділянок, що утворені водною ерозією;
- недостатній рівень озеленення громади, велика кількість старих аварійно-небезпечних дерев;
- недостатній рівень роботи щодо охорони водних ресурсів;
- відсутність системної роботи за доглядом і збереженням зелених насаджень, паркових зон і ландшафтних заказників;
- недостатній рівень розвитку екологічного виховання та громадських рухів із захисту довкілля.

Серед основних заходів Стратегії та Плану, що мають безпосередній вплив на навколишнє середовище, можна виділити:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об’єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Забезпечити комплексне функціональне зонування територій громади із визначенням зон відновлення, розвитку та обмеженого використання з урахуванням безпекових та екологічних факторів;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Створити базові безпечні простори для функціонування критично важливих служб (медицина, соціальний захист, адміністративні послуги) у тимчасових або модульних спорудах із забезпеченням автономного енергоживлення та зв’язку;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

З метою реалізації заходів Стратегії заплановано будівництво, розширення та реконструкція об’єктів планованої діяльності та передбачається розробка низки проєктів, серед яких можуть бути проєкти, які відповідно до пунктів 8, 18 частини другої та пунктів 4, 5, 10, 11, 13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Аналіз проєкту ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року»

З метою забезпечення цілісності системи планування місцевого розвитку Стратегія враховує положення програмних документів, які діють на державному та регіональному рівнях, та екосистемний підхід та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління та врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження ДДП.

Стратегію та План розроблено з урахуванням завдань та положень інших документів державного планування, а саме:

- Національна економічна стратегія на період до 2030 року;
- Енергетична стратегія України до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»;
- Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року;
- Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року;
- Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року;
- Стратегія національної безпеки України та інші безпекові стратегії;
- Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки;
- наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.10.2024 №1382 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо врахування кліматичного компонента в документах державного планування та під час здійснення стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля»;
- Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року;
- Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року;
- Національна молодіжна стратегія до 2030 року;
- Стратегія розвитку системи охорони здоров’я до 2030 року;
- Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери;
- Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року (зі змінами);
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р «Схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026 роках»;
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року;
- Національна транспортна стратегія України до 2030 року;
- Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки;
- Національний план управління відходами до 2033 року та План заходів з реалізації Національного плану управління відходами на 2025-2033 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р;
- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Водна стратегія України на період до 2050 року та план її реалізації у 2022 – 2024 роках, схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;
- План управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. № 1077;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20.

- Стратегія розвитку Харківської області на 2021-2027 роки (зі змінами) та План заходів реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки.

Регіональних програм:

Комплексна Програма охорони навколишнього природного середовища в Харківській області на 2021–2027 роки, затверджена рішенням Харківської обласної ради від 24.12.2020 № 24-VIII.

Комплексна обласна програма «Здоров'я Слобожанщини» на 2026 – 2028 роки, затверджена рішенням Харківської обласної ради № 1357-VIII від 24 грудня 2025 року спрямована насамперед, для пільгових або соціально особливих контингентів, передбачає конкретні заходи щодо удосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, що відносяться до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, медичних закладів, що надають медичну допомогу первинного рівня, а також, що належать до комунальної власності окремих територіальних громад Харківської області або до їх спільної власності.

Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2026 рік, затверджена рішенням обласної ради від 24 грудня 2025 року оку № 1356-VIII року якою визначено заходи щодо розвитку провідних галузей виробничої та соціальної сфери у 2026 році відповідно до завдань, передбачених актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями Харківської обласної ради, розпорядженнями та дорученнями керівництва Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Місцевих програм:

Програма соціального захисту та соціального забезпечення населення Вовчанської міської ради на 2025-2026 роки, затвердженої розпорядженням начальника *Вовчанської* міської військової адміністрації від 17 лютого 2026 року № 431-од, Метою Програми є реалізація політики у сфері соціального захисту населення на території міської ради, підвищення ефективності системи надання соціальних послуг, надання соціальної підтримки мало захищеним верствам населення для вирішення проблем матеріального, соціального, побутового характеру, забезпечення фінансування додаткових заходів щодо соціального захисту та підтримки осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці.

Таблиця 1.2. Аналіз відповідності визначених цілей охорони довкілля щодо виявлених проблем в інших актах законодавства.

Сфери охорони довкілля	Основні виявлені проблеми, пов'язані із проєктом ДДП	Стратегічні цілі інших актів законодавства, які мають відношення до виявлених проблем
Атмосферне повітря	Можливе створення джерел викиду в атмосферне повітря від підприємств та можливе збільшення автотранспорту в районі провадження заходів та цілей Стратегії та Плану. З метою покращення стану атмосферного повітря на території Вовчанської МТГ Стратегією та Планом розглядається можливість озеленення населених пунктів громади.	Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.
Водні ресурси	Можливе забруднення водних об'єктів від неочищених господарсько-побутових та поверхневих (дощових і талих) стічних вод. З метою охорони водних ресурсів від забруднення завданнями Стратегією та Планом передбачається розробити тимчасові мобільні та модульні рішення для забезпечення електропостачання, води та зв'язку для підприємств, що відповідає основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України.	Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Реформування сфери охорони та відтворення вод, раціонального використання водних ресурсів. Реконструкція існуючих та будівництво нових очисних споруд з метою зниження на 15 відсотків рівня забруднення вод забруднюючими речовинами (насамперед органічними речовинами, сполуками азоту і фосфору), а також зменшення на 20 відсотків (до базового року) скиду недостатньо очищених стічних вод.
Земельні ресурси	Можливий вплив на ґрунтовий покрив при будівельних роботах, антропогенна трансформація рельєфу внаслідок провадження завдань Стратегії. Можливе забруднення, засмічення та порушення ґрунтів від неочищених господарсько-побутових та поверхневих (дощових і талих) стічних вод. З метою недопущення та зниження ризику забруднення ґрунтів на території Вовчанської МТГ завданнями Стратегії та Плану передбачається: провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури, що відповідає	Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Забезпечення повного врахування природоохоронних вимог під час вирішення питань щодо зміни цільового призначення земельних ділянок для розміщення об'єктів будівництва.

	основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України.	
Управління відходами	Можливе утворення нових джерел відходів промислового та побутового характеру внаслідок провадження завдань Стратегії та Плану. Можливе забруднення і засмічення ґрунтів, ґрунтових вод, атмосферного повітря та інше, в зв'язку з незадовільним рівнем збору, перероблення, знешкодження та складування побутових та промислових відходів виробництва. Основним напрямком роботи у сфері управління відходами залишається вирішення питання забезпечення повного збирання відходів з метою передачі їх для подальшої утилізації, обробки (переробки) на спеціалізовані підприємства. З метою покращення існуючої ситуації із розміщенням та захороненням відходів на території громади Стратегією заплановано: запровадити ефективну систему управління відходами та водовідведенням, включно з навчанням населення та контролем дотримання екологічних норм, що відповідає основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України.	Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Мінімізація утворення, сортування, переробка та безпечна обробка або захоронення відходів. Збільшення в 1,5 рази обсягу заготівлі, утилізації та використання відходів як вторинної сировини.
Природно-заповідний фонд	Стратегією та Планом заплановані заходи щодо реалізації проєктів з відновлення парків, скверів та природних територій, пошкоджених під час війни, з урахуванням очищення територій від небезпечних залишків; створення нових рекреаційних та громадських зелених зон, з урахуванням очищення територій від небезпечних залишків, що відповідає основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України.	Збільшення та розширення територій природно-заповідного фонду (зокрема заповідних зон у національних природних парках та регіональних ландшафтних парках). Збільшення відсотку площі земель природно-заповідного фонду.

Цільовий аналіз ДДП

При проведенні цільового аналізу формується перелік цілей з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення, і здійснюється подальший аналіз проєкту ДДП на відповідність цим цілям.

Перелік цілей з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення, необхідних для проведення цільового аналізу формуються на етапі визначення обсягу СЕО.

На етапі складання звіту про СЕО проводиться аналіз основних елементів проєкту ДДП на його відповідність цілям з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення. Якщо проєкт ДДП включає певні заходи, важливо оцінити відповідність цих заходів цілям з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення.

Таблиця 1.3. Аналіз відповідності визначених цілей охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення з основними елементами проєкту ДДП.

Цілі з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення	Оперативні завдання проєкту ДДП
1. Охорона атмосферного повітря.	З метою покращення стану атмосферного повітря на території Вовчанської МТГ Стратегією та Планом заплановані наступні оперативні завдання: - Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій. - Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади. - Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.
2. Охорона та раціональне використання водних ресурсів.	З метою охорони водних ресурсів від забруднення завданнями Стратегією та Планом передбачається: - Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури.
3. Охорона та раціональне використання природних ресурсів (земель, мінеральних, рослинних та ресурсів тваринного світу)	Стратегією та Планом передбачається поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Оперативними завданнями Стратегією та Планом заплановано: - Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки. - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади..
4. Збереження природно-заповідного фонду	Збереження в природному стані типових або унікальних комплексів на території ТГ. Стратегією та Планом визначені наступні оперативні завдання: - Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій. - Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади. - Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні..
5. Розвиток освіти та зеленого туризму, доступність екологічної інформації, здійснення оцінки впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка та інше.	Стратегією та планом заплановано: - Розробити та впровадити системну програму екологічної освіти та просвітництва для різних вікових і соціальних груп населення громади. - Створити мережу екологічних інформаційних та просвітницьких ініціатив на базі закладів освіти, культури,

	громадських організацій та місцевих медіа. - Формувати екологічну культуру населення через практичні природоохоронні акції, участь Громади у екологічних заходах та популяризацію сталих моделей поведінки щодо довкілля.
6. Охорона здоров'я населення	Стратегічним планом заплановано: - Створити базові безпечні простори для функціонування критично важливих служб (медицина, соціальний захист, адміністративні послуги) у тимчасових або модульних спорудах із забезпеченням автономного енергоживлення та зв'язку

Таким чином, заходи, які заплановані ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» відповідають екологічним цілям, встановленим на національному та регіональному рівнях. ДДП враховує їх і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

Враховуючи географічне розташування об'єкту стратегічної екологічної оцінки, при затверджені та впровадженні ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» запропоновані цілі та заходи не матимуть транскордонного впливу.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами дослідження)

Територія, що розглядається ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» – Вовчанської міська територіальна громада Харківської області, що утворена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Вовчанської міської ради, Білоколодязької та Вільчанської селищних рад, а також 18 сільських рад: Бугаївської, Варварівської, Вовчансько-Хутірської, Волохівської, Гатищенської, Землянської, Іванівської, Котівської, Нестернянської, Новоолександрівської, Охрімівської, Петропавлівської, Пільнянської, Різниківської, Рубіжненської, Симинівської, Старицької та Юрченківської з центром в місті Вовчанськ. До складу громади ввійшло 75 населених пунктів: 1 місто (Вовчанськ), 2 селища та 72 села.

Вовчанська МТГ розташована в північній частині Харківської області та межує з Старосолтівською та Великобурлуцькою селищними громадами, Вільхуватською та Липецькою сільськими громадами а також з Державним кордоном України.

Площа територіальної громади складає – 1416,4 км^2. Станом на 01 січня 2022 року чисельність населення Громади складала понад 36 303 особи. Станом на 01 січня 2026 року населення громади становить – 2 004 особи.

Через територію Громади проходять важливі автомобільні шляхи державного значення Харків – Вовчанськ – КПП «Чугунівка» та Вовчанськ – КПП «Плетенівка», а також дорога обласного значення Вовчанськ – Землянки. Залізничне сполучення забезпечувало зв'язок адміністративного центру громади – міста Вовчанськ – із містом Куп'янськ, а мережа автомобільних доріг поєднувала громаду з Харковом та іншими населеними пунктами області.

Вовчанська МТГ розташована в басейні ріки Дон, суббасейні річки Сіверський Донець.

Гідрографічна мережа громади представлена головною річкою – Вовча, протяжність якої в межах області становить близько 90 км є притокою Сіверського Дінця. Також на території громади протікають: річка Пільна, річка Плотва, річка Білий Яр та річка Велика Бабка. Водні об'єкти виконують функції регулювання водного балансу, зрошення та рекреації.

У геоморфологічному відношенні територія громади розташована у межах Середньоруської області пластово-денудаційних височин на неогенових- палеогенових та крейдових відкладах Куп'янсько-Старобільська акумулятивно-денудаційна хвиляста, середньорозчленована рівнина. Поверхня переважно рівнинна складена ерозійно-структурними, балково-долинними та яружно-балковими формами.

Рисунок 2.1 Карта Вовчанської міської територіальної громади

З початку агресії російської федерації проти України і дотепер Харківська область щодня потерпає від ворожих обстрілів.

Унаслідок військової агресії російської федерації, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, Вовчанська МТГ була окупована з самого початку повномасштабного вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 року і деокупована 11 вересня 2022 року.

Вовчанська МТГ стала однією з найбільш постраждалих прикордонних Громад Харківської області. Значних руйнувань зазнали житловий фонд, заклади освіти, охорони здоров'я, культури, об'єкти критичної та транспортної інфраструктури. Найбільше постраждали місто Вовчанськ та населені пункти, розташовані поблизу державного кордону України.

За наявними оцінками, пошкоджено або зруйновано понад 80% житлового фонду та майже всі об'єкти соціальної інфраструктури.

Внаслідок бойових дій в першу чергу потерпають земельні ресурси від забруднення та засмічення, атмосферне повітря – від щоденних викидів внаслідок вибухів, водні об'єкти, лісові ресурси, тваринний світ, природно-заповідний фонд – від ворожої техніки та навмисного знищення.

Рельєф громади – хвиляста рівнина, яка розмежована річковими долинами, ярами, та балками. Абсолютні відмітки — від 200 до 250 м. На схилах межиріч переважає яружно-балковий рельєф, а в місцях де річки підмивають високі береги, розвиваються зсуви.

Сучасними процесами рельєфоутворення, є зсуви, западини, вимоїни, розростання ярів під тиском господарської діяльності людини.

Рисунок 2.2. Фізична карта південно-східної частини України

Природно-ресурсний потенціал громади складається з мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних і природно-рекреаційних ресурсів.

Рівнинність території, наявність байрачних лісових ділянок (ліси й інші лісовкриті площі) та схилів різної експозиції забезпечують можливість вирощування в громаді культур з різними агрокліматичними вимогами.

Серед ґрунтів переважають чорноземи звичайні (65% району) – середньогумусні перехідні до потужних, змиті й незмиті (на поверхні вододілів). На правому березі р. Оскіл – легкосуглинисті та супіщані солонцюваті змиті чорноземи. На знижених ділянках є також чорноземи лучні солонцюваті, солончакові та намиті ґрунти. Слабкопідзолисті суглинисті незмиті та слабозмиті ґрунти – на крутих схилах балок, зайнятих лісом.

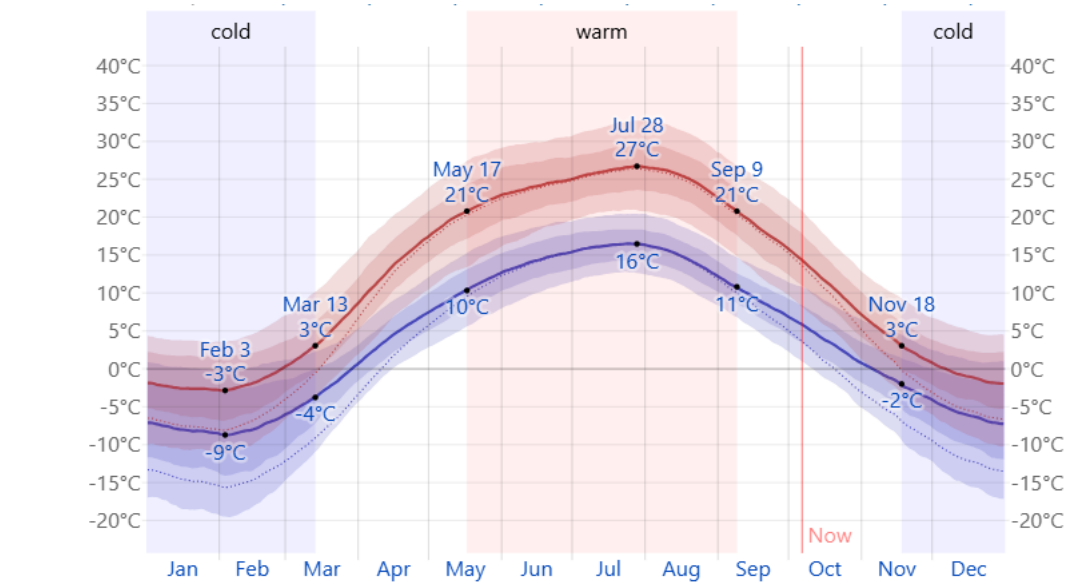
Кліматичні умови території

Клімат території помірно-континентальний, з відносно холодною зимою та теплим, інколи посушливим літом. Формується він у результаті взаємодії трьох основних факторів, що створюють клімат: сонячної радіації, циркуляції атмосфери і характеру підстилаючої поверхні. Кліматичні умови району проєктування прийняті на підставі ДСТУ-Р Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія» та характеризуються наступними показниками: у відповідності з кліматичним районуванням для будівництва територія відноситься до другої кліматичної зони.

У Вовчанську літо тепле та мінливо хмарне, а зима морозна, сніжна, довга, переважно хмарна та вітряна. Протягом року температура зазвичай коливається від -9°C до 27°C і рідко опускається нижче -20°C або вище 33°C

Теплий сезон триває 3,7 місяці, з 17 травня по 9 вересня, із середньою добовою максимальною температурою вище 21°C . Найспекотнішим місяцем року у Вовчанську є липень із середньою максимальною температурою 26°C та мінімальною 16°C.

Холодний сезон триває 3,9 місяця, з 18 листопада по 13 березня, із середньою денною максимальною температурою нижче 3°C. Найхолоднішим місяцем року у Вовчанську є січень із середньою мінімальною температурою -8°C та максимальною -2°C.

Середній	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Високий	-2°C	-2°C	4°C	14°C	21°C	24°C	26°C	25°C	19°C	11°C	3°C	-1°C
Темп.	-5°C	-5°C	1°C	9°C	16°C	19°C	21°C	20°C	14°C	8°C	1°C	-3°C
Низький	-8°C	-8°C	-3°C	5°C	10°C	14°C	16°C	15°C	9°C	4°C	-2°C	-6°C

Рисунок 2.3 Графік коливання температур на території міста Вовчанськ

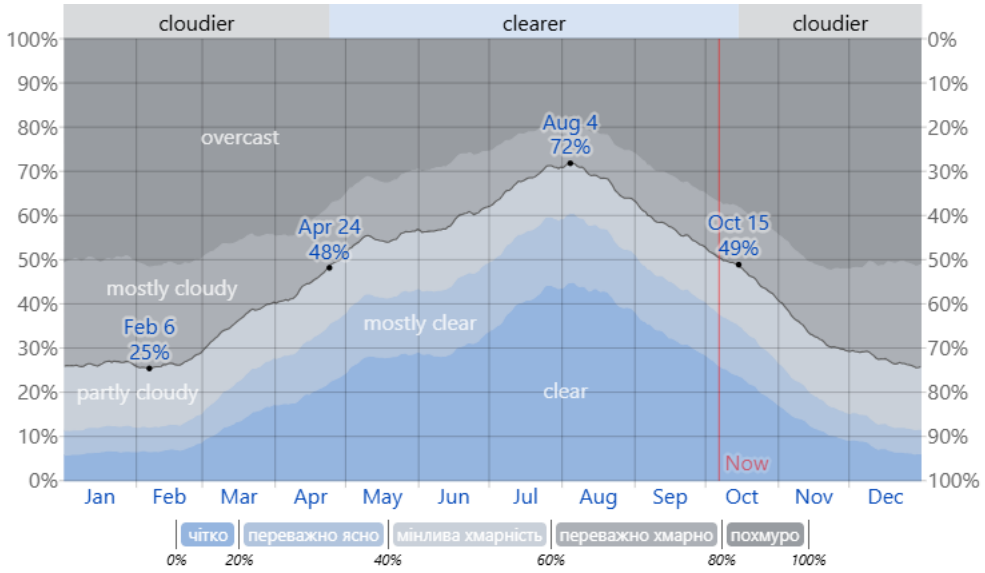
У Вовчанську середній відсоток неба, вкритого хмарами, зазнає значних сезонних коливань протягом року.

Ясніша частина року у Вовчанську починається приблизно 24 квітня і триває 5,7 місяців, закінчуючи приблизно 15 жовтня.

Найяснішим місяцем року у Вовчанську є липень, протягом якого в середньому 68% часу небо ясне, переважно ясне або мінлива хмарність.

Хмарніша частина року починається приблизно 15 жовтня і триває 6,3 місяці, закінчуючи приблизно 24 квітня.

Найхмарнішим місяцем року у Вовчанську є січень, протягом якого в середньому 74% часу небо вкрите хмарами або переважно хмарно.

Відсоток часу, проведеного в кожній смузі хмарності, класифікований за відсотком неба, вкритого хмарами.

Дріб	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Хмарніший	74%	73%	64%	55%	45%	41%	32%	32%	43%	53%	67%	73%
Чіткіше	26%	27%	36%	45%	55%	59%	68%	68%	57%	47%	33%	27%

Рисунок 2.4 Графік хмарності на території міста Вовчанськ

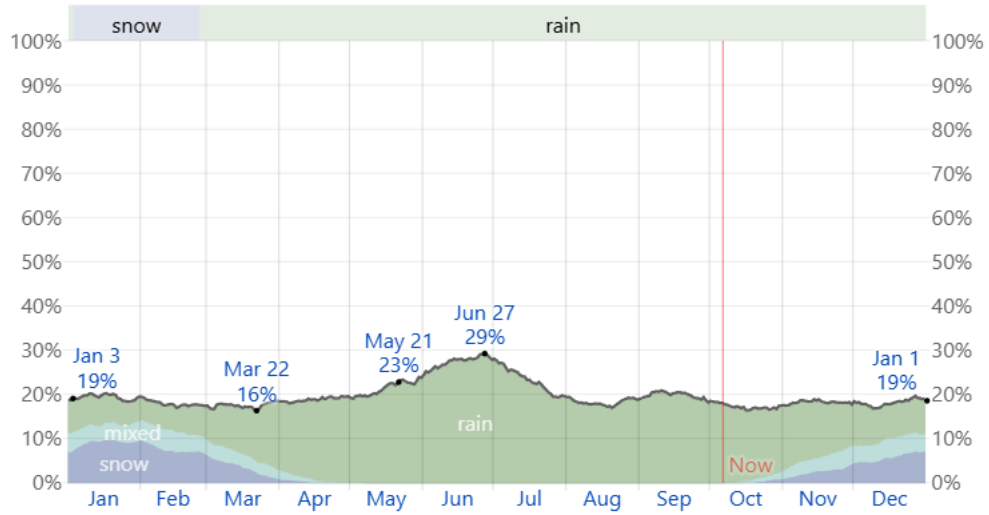
Вологий сезон триває 1,9 місяця, з 21 травня по 17 липня, з ймовірністю понад 23% того, що певний день буде вологим. Місяцем з найбільшою кількістю вологих днів у Вовчанську є червень, із середньою кількістю 8,2 днів із щонайменше 1,00 міліметра опадів.

Сухий сезон триває 10 місяців, з 17 липня по 21 травня. Місяць з найменшою кількістю вологих днів у Вовчанську – жовтень, із середньою кількістю 5,3 днів із щонайменше 1,00 міліметра опадів.

Серед вологих днів ми розрізняємо ті, коли йде лише дощ, лише сніг або суміш цих двох видів. Виходячи з цієї категоризації, найпоширеніший вид опадів у Вовчанську змінюється протягом року.

Найбільше дощів буває протягом 10 місяців, з 26 лютого по 3 січня. Місяць з найбільшою кількістю дощових днів у Вовчанську – червень , із середньою кількістю 8,2 дня.

Самий сніг найчастіше лежить протягом 1,8 місяців, з 3 січня по 26 лютого. Місяць з найбільшою кількістю днів зі снігом у Вовчанську – січень, із середньою кількістю 2,8 дня.

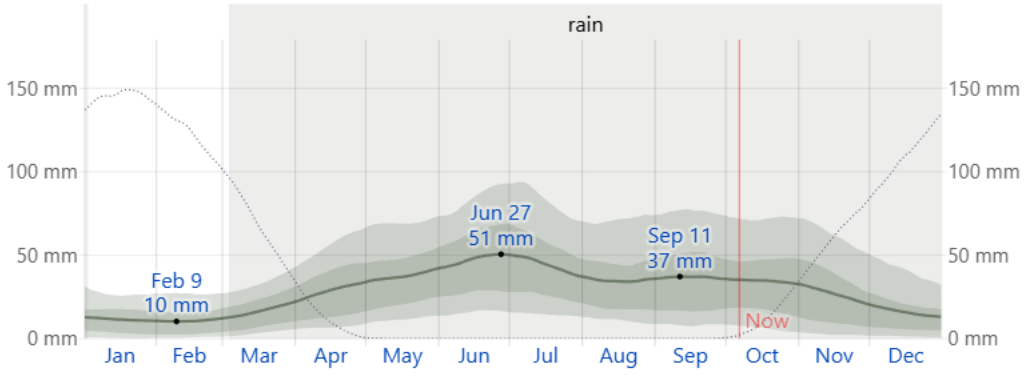

Відсоток днів, у які спостерігаються різні типи опадів, за винятком слідових кількостей: лише дощ, лише сніг та змішані (як дощ, так і сніг випали в один день).

Дні	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Дощ	1.9д	1.6д	3,5 дні	5.4д	6,7 днів	8.2д	7.1d	5.6d	5.9 днів	5.0 днів	3,7 дня	2,5 дні
Змішаний	1.2д	1.2д	0,9 дня	0,2 дні	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,2 дні	1.0д	1.3d
Сніг	2.8д	2.1d	1.0д	0,1 дня	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,1 дня	0,8 дня	1.8d
Будь-який	6.0 днів	5.0 днів	5.4д	5,7 днів	6,7 днів	8.2д	7.1d	5.6d	5.9 днів	5.3d	5,5 днів	5.6d

Рисунок 2.5 Графік розподілу дощу та снігу на території в місті Вовчанськ

Дощовий період року триває 10 місяців, з 3 березня по 2 січня, з ковзною 31-денною кількістю опадів щонайменше 13 міліметрів. Місяць з найбільшою кількістю опадів у Вовчанську – червень, із середньою кількістю опадів 48 міліметрів.

Бездощовий період року триває 2 місяці, з 2 січня по 3 березня. Місяць з найменшою кількістю опадів у Вовчанську – лютий, із середньою кількістю опадів 10 міліметрів.

	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Опади	11,5 мм	10,5 мм	16,4 мм	28,9 мм	37,0 мм	48,0 мм	44,5 мм	34,3 мм	37,0 мм	34,9 мм	27,1 мм	15,8 мм

Рисунок 2.6 Графік середньої кількості опадів на території міста Вовчанськ

Сніжний період року триває 5,3 місяці, з 26 жовтня по 5 квітня, з ковзним 31-денним снігопадом щонайменше 25 міліметрів. Місяць з найбільшою кількістю снігу у Вовчанську – січень, із середньою кількістю снігопадів 148 міліметрів.

Безсніжний період року триває 6,7 місяців, з 5 квітня по 26 жовтня. Найменше снігу випадає приблизно 23 липня, із середнім загальним накопиченням 0 міліметрів.

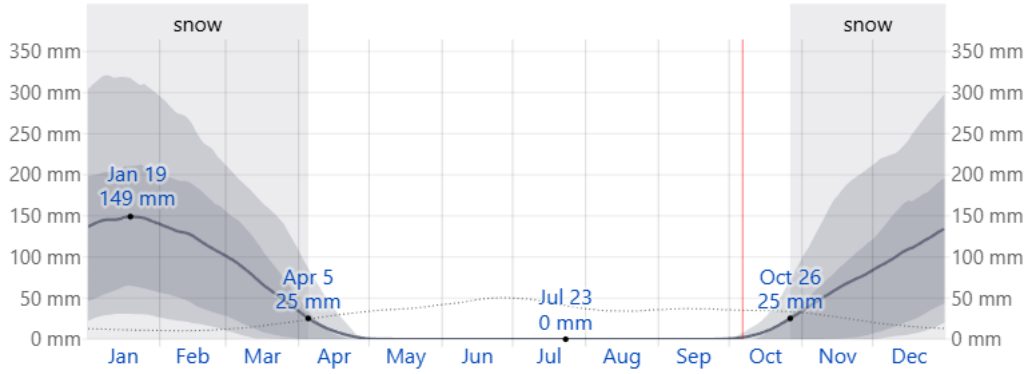

Рисунок 2.7 Графік середньої кількості снігових опадів на території міста Вовчанськ

Тривалість дня у Вовчанську дуже змінюється протягом року. У 2026 році найкоротший день був 21 грудня, з 8 годинами 2 хвилинами світлового дня; найдовший день був 21 червня, з 16 годинами 25 хвилинами світлового дня. Найраніший схід сонця – о 4:20 ранку 17 червня, а найпізніший – через 3 години 11 хвилин о 7:32 ранку 31 грудня. Найраніший захід сонця – о 15:28 12 грудня, а найпізніший – через 5 годин 18 хвилин о 20:47 25 червня.

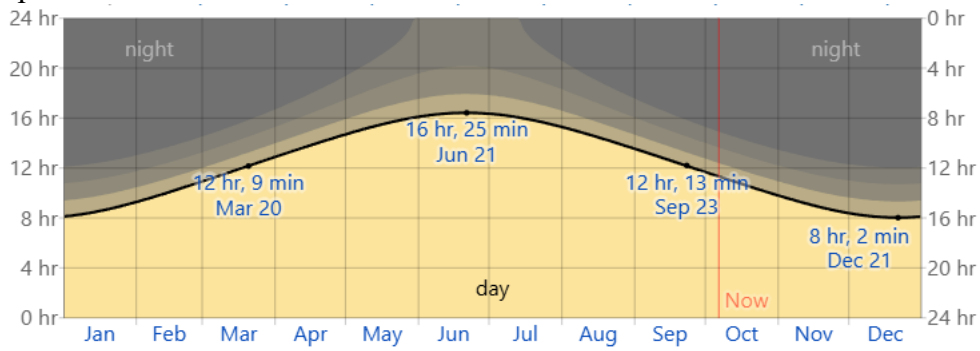
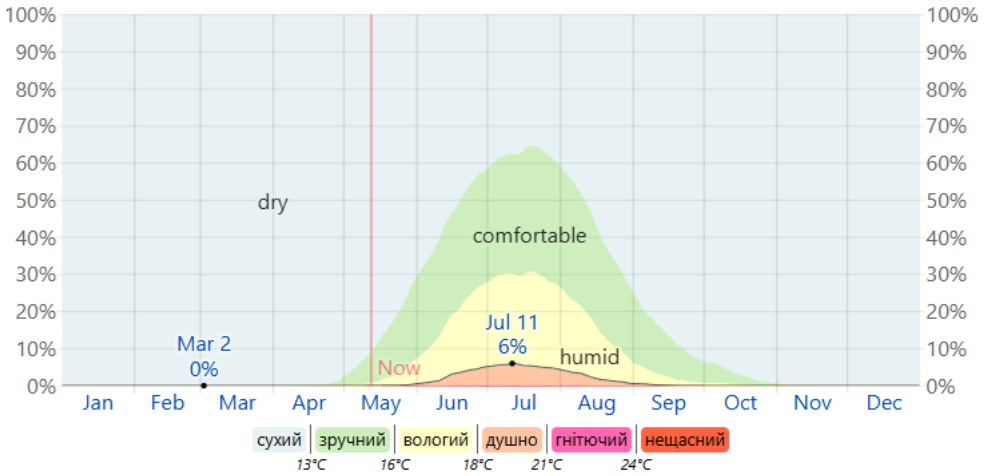

Рисунок 2.8 Графік тривалості дня на території міста Вовчанськ

На відміну від температури, яка зазвичай значно змінюється вночі та вдень, точка роси має тенденцію змінюватися повільніше, тому, хоча температура може падати вночі, за душним днем зазвичай слідує задушлива ніч.

Відчутний рівень вологості на території міста Вовчанськ, виміряний відсотком часу, протягом якого рівень комфортної вологості є задушливим, гнітючим або жалюгідним, не змінюється суттєво протягом року, залишаючись у межах до 3 % протягом усього року.

Відсоток часу, проведеного при різних рівнях комфортної вологості, класифікованих за точкою роси.

	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Задушливі дні	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,9 дня	1.6д	0,6 дня	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів	0,0 днів

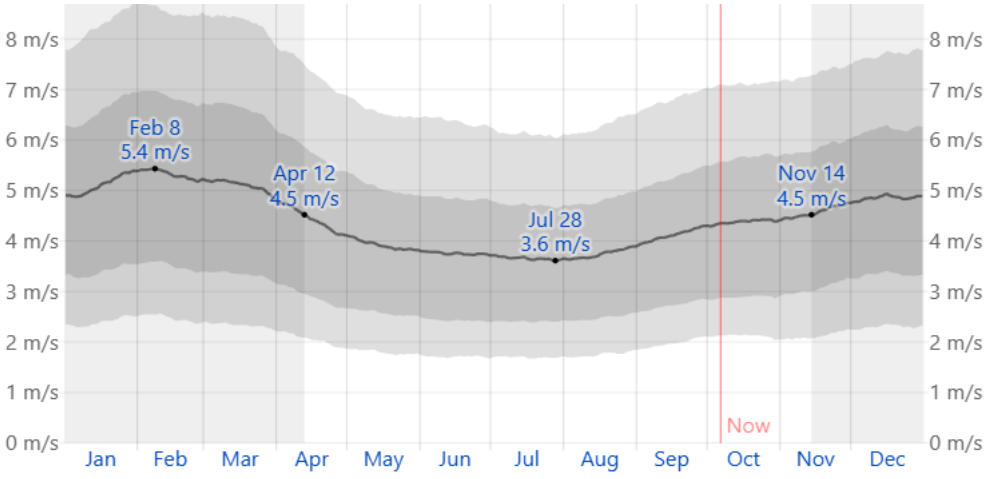
Рисунок 2.9 Графік рівня вологості на території міста Вовчанськ

Середньогодинна швидкість вітру у Вовчанську зазнає значних сезонних коливань протягом року.

Найбільш вітряна частина року триває 5,0 місяців, з 14 листопада по 12 квітня, із середньою швидкістю вітру понад 4,5 метра за секунду. Найвітрянішим місяцем року у Вовчанську є лютий із середньою годинною швидкістю вітру 5,3 метра за секунду .

Спокійніша пора року триває 7,0 місяців, з 12 квітня по 14 листопада. Найспокійнішим місяцем року у Вовчанську є липень, із середньою годинною швидкістю вітру 3,7 метра за секунду.

Вітер найчастіше дме зі сходу протягом 4,0 місяців, з 13 лютого по 12 червня, з піковим відсотком 33% 15 квітня. Вітер найчастіше дме із заходу протягом 2,6 тижнів, з 12 червня по 30 червня, та протягом 5,6 місяців, з 23 серпня по 13 лютого, з піковим відсотком 31% 28 червня. Вітер найчастіше дме з півночі протягом 1,8 місяців, з 30 червня по 23 серпня, з піковим відсотком 35% 10 серпня.

Середнє значення середньої погодинної швидкості вітру (темно-сіра лінія) з діапазонами від 25-го до 75-го та від 10-го до 90-го процентів.

	Січ	Лютий	Бер	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Швидкість вітру (м/с)	5.1	5.3	5.1	4.4	3.9	3.8	3.7	3.8	4.1	4.4	4.6	4.9

Рисунок 2.10 Графік середньої швидкості вітру на території міста Вовчанськ

Варто зазначити, що значний вплив на навколишнє природне середовище, який в свою чергу призводить до зміни клімату є діяльність людини. Суттєво покращило б ситуацію скорочення викидів парникових газів та поступовий перехід до споживання чистої енергії, тобто енергії вітру, сонця, води та землі (геотермальна енергія). Генерація енергії від відновлюваних джерел не супроводжується значними викидами небезпечних газів на відміну від викопного палива. Тому звітом про СЕО надаються рекомендації щодо використання сучасних технологій в системах опалення та використання альтернативних джерел енергії.

Згідно з Доповіддю про стан навколишнього природного середовища, в Харківській області у 2025 році Міжурядовою групою експертів із зміни клімату визначено, що антропогенний вплив на кліматичну систему є домінуючою причиною потепління, що спостерігається з середини XX століття. Температурний режим на станціях Харківської області характеризується зростанням в бік потепління. Найбільший вплив антропогенної діяльності на кліматичні умови території виявляється у збільшенні температури повітря, її тенденція залежить від забрудненості території, теплофізичних властивостей поверхонь.

Зміна поточного стану довкілля у разі не затвердження ДДП не передбачається. Але слід зазначити, що при затвердженні ДДП та реалізації заходів Стратегії суттєвого забруднення компонентів довкілля не очікується, що і буде розглянуто в звіті про СЕО.

Ймовірні зміни стану кліматичних умов території, якщо ДДП не буде затверджено

У випадку, якщо Стратегію не буде затверджено, а оперативні завдання, що можуть покращити стан атмосферного повітря на території громади, не будуть реалізовані, кліматичні умови на території Вовчанської МТГ більш ймовірно залишатимуться на рівні сучасних показників. Але за умови відновлення та нарощування об'ємів виробництва промислових та сільськогосподарських підприємств на території Вовчанської МТГ без впровадження оперативних завдань Стратегії та Плану, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря та запобігання змінам клімату:

- без впровадження сучасних енергоефективних, безпечних та інноваційних технологічних рішенн у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об'єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- без проведення інвентаризації, оцінки стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- забезпечення відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- без створення та розвитку системи сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні. – відбуватиметься збільшення кількості викидів, у тому числі і парникових газів, створюватиметься подальше існування ризиків негативного впливу антропогенної діяльності на кліматичні умови території та, відповідно, на здоров'я населення, що мешкає (перебуває) в межах території Вовчанської МТГ.

Нижче наведені характеристики стану окремих складових навколишнього природного середовища, на основі аналізу яких виконано екологічне обґрунтування території громади.

Земельні ресурси та ґрунти

Територія громади являє собою хвилясту рівнину, помірно розчленовану долинами річок, з нахилом у напрямку поверхневих водних об'єктів.

До основних земельних угідь, від стану яких в значній мірі залежить економічна ситуація в громаді, відносяться землі сільськогосподарського і лісогосподарського призначення та природно-заповідного фонду.

Серед ґрунтів переважають чорноземи типові середньогумусні, чорноземи опідзолені та темно-сірі опідзолені, в заплавах річок – дерново-слабопідзолисті піщані ґрунти. Сільськогосподарські угіддя займають 73,2 % від загальної площі.

Сформувалися ґрунти громади з одного боку, під широколистяними лісами, з іншого – під лучно-степовою рослинністю в основному, на лесоподібних суглинках і глинах багатих фосфором, калієм, мулистими й мінеральними речовинами, мають порівняно легку водопроникність.

Чорноземи типові і деградовані характеризуються великою потужністю гумусових горизонтів (до 120 см) нейтральною реакцією ґрунтового розчину (pH = 6,9-7,1), малогумусні (вміст гумусу в межах 4-8%). Вони мають гарну здатність утримувати вологу, гарну забезпеченість поживними речовинами, високою родючістю.

На високих розчленованих ділянках з давніх часів покритих широколистяними лісами, сформувалися сірі й темно-сірі опідзолені ґрунти. Вони характеризуються невеликою потужністю гумусових горизонтів від –- 20-30 см до 50-60 см (у темно-сірих опідзолених ґрунтів), низьким вмістом 3-4,5%, слабокислою реакцією ґрунтового розчину, високою родючістю, зростаючим від сірих до темно-сірих опідзолених ґрунтів.

Лучні ґрунти сформувалися під заплавними луками з різнотрав'ям, а піщані – на терасах річкових долин та берегах річок.

Ґрунти Вовчанської МТГ здебільшого розорані. Це ділянки типових, опідзолених та звичайних чорноземів. Чорноземи виснажені, деградовані під час довгого використання (з часів скіфів). Для підтримання родючості ґрунтів необхідно застосовувати меліоративні заходи, а саме зволоження та внесення науково-обґрунтованих мінеральних добрив. Важливе значення має врахування експозиції схилу полів, сільськогосподарських угідь всіх форм власності на землю для правильного розорювання та здійснення сівозмін. Сільськогосподарські угіддя поділені лісозахисними смугами, насадженнями листяних порід дерев для припинення яружно-балкового руйнування ґрунтів.

У цілому, рівень родючості ґрунтів достатній для якісного сільськогосподарського виробництва.

Високий рівень розораності угідь, в тому числі на схилах, значне розширення посівів просапних культур та практично повне припинення виконання комплексу робіт по захисту ґрунтів, порушення системи обробітку ґрунту приводить до погіршення стану земель.

Земельні ресурси є одним з економічних активів Вовчанської МТГ.

Вовчанська МТГ була окупованою з перших днів повномасштабного вторгнення рф в Україну. Внаслідок обстрілів та замінування території громади була завдана шкода інфраструктурі та сільськогосподарським землям, землям житлової та громадської забудови, та землям спеціального, рекреаційного, водного та промислового призначення. Військові дії призвели до масштабних руйнувань складів (контейнерів) з агрохімікатами, мінеральними добривами, цистерн з мастильними матеріалами, моторними оливами, моторним паливом тощо та забруднення прилеглих земель.

Також унаслідок постійних обстрілів відбувається пошкодження родючого шару ґрунту (воронки від ракетних ударів, пошкодження ґрунту гусеницями танків або іншою військовою технікою, будівництво фортифікаційних споруд). Такі пошкодження потребуватимуть подальшого відновлення земель, включаючи рекультивацію та вирівнювання поверхні.

Загалом було знищено 80% промислових і аграрних підприємств, значна частина території Громади наразі є потенційно забрудненою вибухонебезпечними предметами внаслідок бойових дій та, поки що, непридатна для подальшого використання.

Загальна площа земель сільськогосподарського призначення в громаді становить 73,20 %, ліси та лісовкриті площі, частка яких становить 17,2 %.

Таблиця 2.1 Інформація щодо деградованих і малопродуктивних земель.

Види земель	Усього земель на початок року		Потребують консервації	
	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території
Деградовані	1,4001	0,0446	1,4001	0,0446
Малопродуктивні	1,2216	0,0389	1,2216	0,0389

Застосування пестицидів, агрохімікатів, мінеральних добрив є основною причиною можливого забруднення ґрунтів хімічними речовинами, у тому числі важкими металами, пестицидами, нітратами.

Ґрунти зазнали інтенсивного ущільнення важкою військовою технікою, спостерігається порушення ґрунтового покриву внаслідок розриву мін, гранат, спорудження окопів, землянок, траншей тощо, утворення на значних площах лійок, ровів, ям, що порушує однорідність та цілісність ґрунтового покриву. В результаті фізичних пошкоджень ґрунтів збільшується неоднорідність, зменшується об’єм пор, ускладнюється доступ води і кисню, руйнується структура, що в результаті призводить до зниження родючості орних ґрунтів в цілому. Таким чином, відбувається механічна деградація ґрунтів, які потребують рекультивації.

Найбільшого впливу на сільськогосподарські землі та ґрунтовий покрив завдає авіація та артилерія ворога, на неї припадає до 80% впливу на всіх ділянках, які досліджувалися.

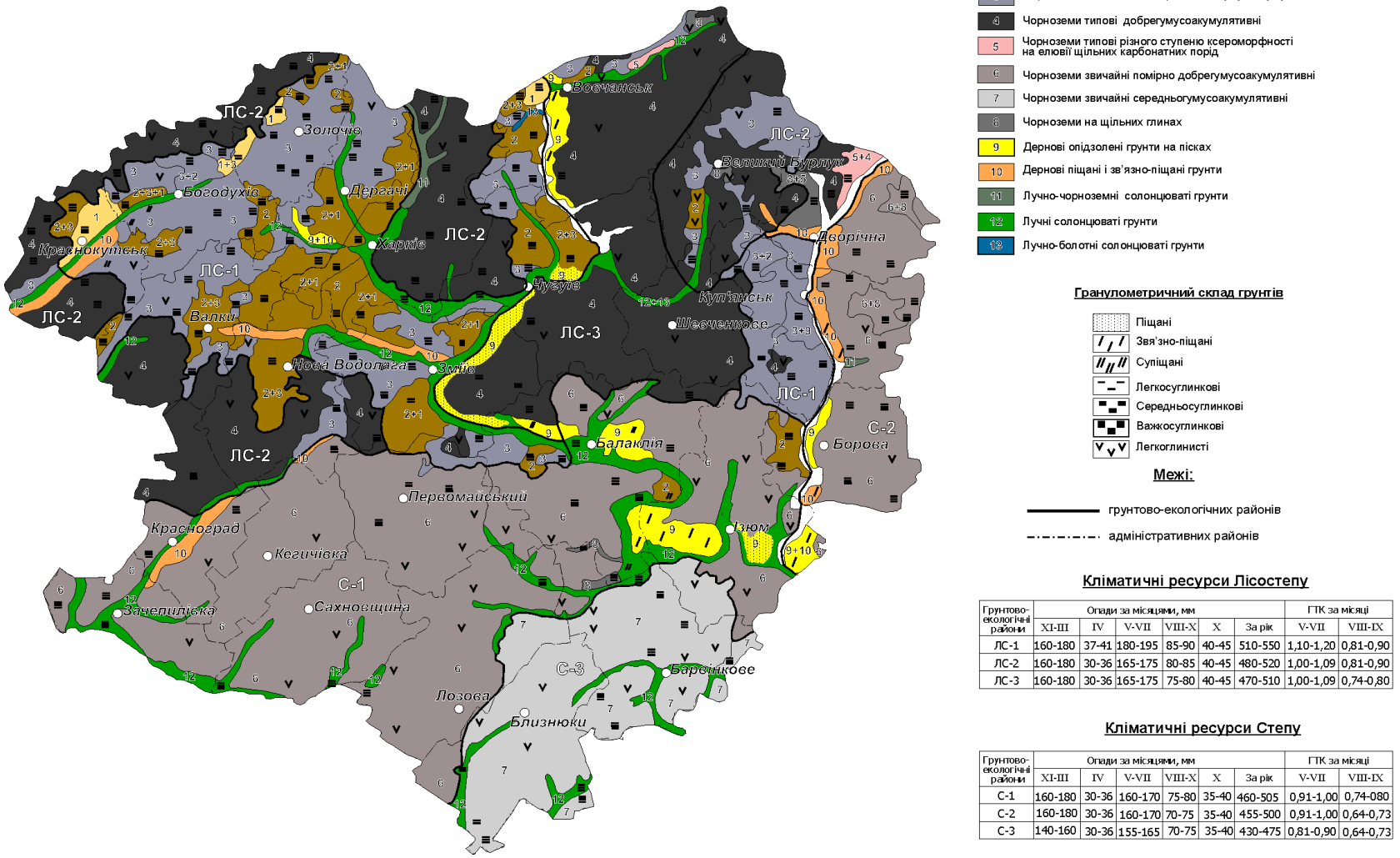
Фактор забруднення ґрунтового покриву має локальне поширення і пов’язаний з промисловими територіями. Потенційними територіями, де можливе забруднення ґрунтів із перевищенням нормативних гранично допустимих рівнів по бактеріологічним та хімічним показникам, є стихійні сміттєзвалища, ділянки вздовж основних автомагістралей. Забруднені ґрунти є вторинним джерелом забруднення підземних та поверхневих вод.

Економічна активність жителів на території Вовчанської МТГ охоплює багато напрямків: робота у бюджетному і промисловому секторах, у місцевих закладах сфери торгівлі і послуг, приватний бізнес.

До початку повномасштабної війни Вовчанська МТГ характеризувалась значним природно-ресурсним, територіальним та господарським потенціалом. Нині ж громада зазнала катастрофічних наслідків збройної агресії – її території зруйновано або пошкоджено внаслідок постійних обстрілів, що призвело до критичного погіршення умов проживання населення.

Серед проблем, з якими зіштовхнулися підприємства громади в 2022 році, через російську агресію, слід виділити: призупинення діяльності через тривалу окупацію, зменшення обсягів виробництва через застосування комендантської години та введення в громаді графіків відключення електроенергії через пошкодження критичної інфраструктури, дефіцитом палива у підприємств та відсутністю необхідних матеріалів для виробництва товарів, проблеми з транспортною доступністю у працівників підприємств на початку бойових дій, порушення логічних ланцюгів з доставки сировини та реалізації готової продукції, вимушене переміщення працівників підприємств до безпечних місць.

Вищевказані фактори формують загальний якісний склад земельних ресурсів та ґрунтів на території Вовчанської МТГ, в тому числі і на території, що розглядається ДДП.

Кліматичні ресурси Лісостепу

Грунтово-екологічні райони	Опади за місяцями, мм						ГТК за місяці	
	XI-III	IV	V-VII	VIII-X	X	За рік	V-VII	VIII-IX
ЛС-1	160-180	37-41	180-195	85-90	40-45	510-550	1,10-1,20	0,81-0,90
ЛС-2	160-180	30-36	165-175	80-85	40-45	480-520	1,00-1,09	0,81-0,90
ЛС-3	160-180	30-36	165-175	75-80	40-45	470-510	1,00-1,09	0,74-0,80

Кліматичні ресурси Степу

Грунтово-екологічні райони	Опади за місяцями, мм						ГТК за місяці	
	XI-III	IV	V-VII	VIII-X	X	За рік	V-VII	VIII-IX
С-1	160-180	30-36	160-170	75-80	35-40	460-505	0,91-1,00	0,74-080
С-2	160-180	30-36	160-170	70-75	35-40	455-500	0,91-1,00	0,64-0,73
С-3	140-160	30-36	155-165	70-75	35-40	430-475	0,81-0,90	0,64-0,73

Рисунок 2.11 Карта ґрунтів Харківської області.

До основних заходів щодо відтворення родючості ґрунтів відносяться вапнування кислих ґрунтів та меліорація засолених та солонцевих ґрунтів.

Однією з причин погіршення екологічного стану земель на території громади є підтоплення території ґрунтовими водами та зсуви ґрунтів.

Таблиця 2.2 Поширення екзогенних геологічних процесів станом на 01.01.2024.

№ з/п	Вид ЕГП	Площа поширення, км^2	Кількість проявів, од.	Ураженість, %
1	Зсуви	40,3	1615	0.13
2	Карст (відклади, що здатні до карстування), з них: покритого типу перекритого типу	31340,0 4150,0 27190,0	11*	99,8 13,2 86,6
3	Підтоплення	200,8	7**	0,6
4	Лесові ґрунти, що здатні до просідання, з них: I типу II типу	20840,0 20570,0 270,0		66,3 65,5 0,8

*) поверхневий карстопрояв; **) населений пункт – місто та смт

Основними напрямами збереження земельних ресурсів є: збільшення площі лісів, резервування та охорона земель з ділянками природної степової рослинності, оздоровлення витоків річок, встановлення на місцевості прибережних захисних смуг; збереження водно-болотних угідь.

Обов’язковими є профілактичні заходи, до яких відносяться: заборона будівництва ставків без спеціалізованих інженерних дослідів; виключення або зниження витоків із водоймищ, каналів і ставків; регулювання поливу сільськогосподарських угідь з урахуванням гідрогеологічних особливостей територій і метео умов; виключення або зниження витоків з полів фільтрації, підземних резервуарів, мереж водопроводів, тепломереж і каналізації; запобігання замуленню річок і водотоків, розчищення і поглиблення, засипання природних дрен (балок, ярів і вимивин); скорочення тривалості затоплення траншей і котловин атмосферними опадами при веденні будівництва; регулювання поверхневого стоку, організація і періодичний ремонт мереж зливостоків.

Основними антропогенними факторами, що впливають на стан земель та довкілля, є сільське господарство, промисловість, транспорт, енергетика та ін. Ґрунти є складовою частиною будь-яких наземних екосистем і учасником усіх процесів трансформації та міграції речовин, що відбуваються в біосфері і зумовлюють функціонування екосистем. У зв’язку з інтенсивними ерозійними процесами спостерігається комплекс факторів деградації, таких як: зниження вмісту гумусу, декальцинація, забруднення хімічними речовинами (важкими металами, пестицидами, нітратами), тощо.

Підсилення процесів деградації ґрунтового покриву, обумовлені техногенним забрудненням та збройною агресією російської федерації.

Потенційними територіями, де можливе забруднення ґрунтів із перевищенням нормативних гранично допустимих рівнів по хімічним показникам, є ділянки вздовж автомобільних та залізничних доріг.

Але слід зазначити, що погіршення стану земель також відбувається через несприятливий вплив автомобільного транспорту на навколишнє середовище. Через громаду проходять автомобільні та залізна дороги.

По яким здійснювалось автомобільне та залізничне сполучення між населеними пунктами, що призводить до забруднення ґрунтів важкими металами. До числа шкідливих також відносяться і тверді компоненти, що містять сажу.

Автомобільні дороги районного та місцевого значення, що розташовані на території Вовчанської МТГ є важливим структурним елементом транспортних комунікацій, по яким здійснюється автомобільне сполучення, що призводить до забруднення ґрунтів важкими металами, до числа забруднюючих ґрунти речовин також відносяться і тверді компоненти, що містять сажу.

Основними чинниками інтенсивного забруднення атмосферного повітря автотранспортом, і як слідство забруднення ґрунту придорожньої смуги є: постійно зростаюча кількість автотранспорту; експлуатація технічно-застарілого автомобільного парку; низька якість паливно-мастильних матеріалів; незадовільний стан дорожнього покриття проїжджої частини доріг.

Заходами послаблення негативного впливу від експлуатації автомобільних доріг є впровадження захисних заходів (шумові бар'єри, зелені насадження уздовж узбіч тощо), покращення дорожнього покриття автомобільних доріг, обмеження швидкості руху автомобільного транспорту.

Серед причин погіршення екологічного стану земель в Харківській області можна відокремити активізацію процесів підтоплення території ґрунтовими водами та зсуви ґрунтів.

Процеси підтоплення можуть створювати загрозу зсувів ґрунтів, виходу з ладу інженерних комунікацій. Підтоплення може призвести до погіршення стану забудованих територій та санітарних умов проживання людей, збільшення захворюваності, забруднення водних ресурсів і ґрунтів, заболочення значних ділянок землі.

Враховуючи, що територія населених пунктів громади не в повній мірі забезпечена мережами централізованого водовідведення побутових та поверхневих стічних вод, частина населення садибної житлової забудови для скидання побутових стічних вод використовує вигрібні ями, а також відсутність очисних споруд для очищення поверхневих стічних вод – є ризик можливого забруднення ґрунтів.

<u>Ймовірні зміни стану земельних ресурсів та ґрунтів, якщо ДДП не буде затверджено</u>

У випадку, якщо Стратегію не буде затверджено, а оперативні завдання, що можуть покращити стан навколишнього природного середовища, не будуть реалізовані, є ризик погіршення якісного стану ґрунтів на території ТГ. Без реалізації завдань Стратегії:

- Провести встановлення меж громади, після чого комплексне оновлення містобудівної та просторової документації громади з урахуванням наслідків війни, безпекових викликів та нових умов розвитку територій;
- Забезпечити комплексне функціональне зонування територій громади із визначенням зон відновлення, розвитку та обмеженого використання з урахуванням безпекових та екологічних факторів;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади.

Ландшафт

У ландшафтній просторовій структурі області переважають дуже розчленовані лесові височини з чорноземами типовими малогумусними, сірими лісовими ґрунтами, дібровами, балками і ярами, на схилах яких відслонюються крейдові породи. Домінують вододільні хвилясті місцевості з чорноземами потужними середньогумусними. Вони поширені на межиріччях Сіверський Дінець, Уди, Лопань, Харків. Їхні праві круті схили розчленовані балками та ярами. Значно поширені схилові місцевості зі слабо- і середньоеродованими темно-сірими ґрунтами і чорноземами опідзоленими. У південній частині області сформувалися місцевості вододільних і терасових рівнин з чорноземами типовими середньогумусними. Це формує перехідний характер ландшафтів – від північного лісостепу до степу. Схилові місцевості утворюються урочищами з широколистяними лісами на темно-сірих лісових ґрунтах, балок з чагарниковою та різнотравно-лучностеповою рослинністю. На схилах утворилися зсувні цирки, діючі яри; крупні схили майже не мають рослинного покриву, в них відслонюються крейдові породи.

До схилових місцевостей прилягають вододільні хвилясті рівнини, зайняті сільськогосподарськими угіддями. Ландшафтну структуру урізноманітнюють верхів'я балок, ареали широколистяних лісів. Значною залісеністю характеризується басейн р. Мож, де ростуть широколистяні й соснові борові ліси, створено лісосмуги. Степова рослинність займає схили балок, узлісся. У річкових долинах добре виражені терасові місцевості. Річки Уди, Харків, Лопань, Мож, Мерла мають заплаву шириною від 0,3 до 3,5 км з чорноземно-лучними та лучними солончакуватими ґрунтами. Надзаплавні піщано-борові місцевості утворюють смуги шириною від 0,4 до 4,0 км. Наявність соснових борів є передумовою їх рекреаційного використання. Борові місцевості гіпсометрично і в ландшафтному відношенні змінюються терасовими лесовими рівнинами з чорноземними ґрунтами, які суцільно розорані й зайняті сільськогосподарськими угіддями. Поширені тут балки та яри розміщуються в напрямку до борових і заплавних місцевостей. На лесових терасових рівнинах поширені западинні урочища з лучно-болотною рослинністю.

У ландшафтній структурі Харківської схилово-височиної області пам'ятні регіональні відмінності. У північно-західній частині виділяються місцевості вододільних хвилястих рівнин з чорноземами типовими середньогумусними і вилугуваними. Наявні також долинно-балкові місцевості зі змитими чорноземами опідзоленими і темно-сірими лісовими ґрунтами. У долинах річок сформулювалися яружно-балкові місцевості, з байрачними лісами, проявами зсувних процесів.

Ландшафтну структуру межиріччя Уди-Сіверський Дінець утворюють місцевості вододільних рівнин з чорноземами середньогумусними, долинно-балкові й прирічкові балково-яружні місцевості з еродованими основами, байрачними лісами. В між Харківської схилово-височинної області виділяють Богодухівсько-Старомерчинський, Золочівсько-Чугуївський, Лиманськo-Вовчанський, Білоколодязько-Великобурлуцький, Валківсько - Мереф'янський, Куп'янсько-Дворічанська зони.

Схема ландшафтного районування Харківської області наведена на рисунку 2.12.

Умовні позначення

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА РІВНИНА

Лісостепова зона		
Лівобережно-Дніпровський край		
XXII Східнополтавська височинна область		
райони:		118 Краснокутсько-Карлівський
Східноукраїнський край		
XXV Харківська схилово-височинна область		
райони:		125 Богодухівсько-Старомерчинський
		126 Золочівсько-Чугуївський
		127 Лимансько-Вовчанський
		128 Білоколодязько-Великобурлуцький
		129 Валківсько-Мерефянський
		130 Куп'янсько-Дворічанський
Степова зона		
Північно-степова підзона		
Лівобережнодніпровсько-Приазовський край		
XXIX Орільсько-Самарська низовинна область		
райони:		152 Зачепилівсько-Красноградський
		153 Кегичівсько-Сахновщанський
		154 Верхньоберецький
		156 Нжньотернівський
		157 Верхньотернівсько-Британський
Донецький край		
XXXIII Західнодонецька схилово-височинна область		
райони:		170 Барвінківсько-Новодонецький
Задонецько-Донський край		
XXXV Старобільська схилово-височинна область		
райони:		179 Балаклійсько-Руженський
		180 Куньєвсько-Борівський
		181 Сватівсько-Новоайдарський

Рисунок 2.12 Карта ландшафтного районування Харківської області.

Територія Вовчанської МТГ відноситься до двох ландшафтних зон таких як: Лимансько-Вовчанська та Білоколодязько-Великобурлуцької зони.

Лимансько – Вовчанська зона. Майже повністю охоплює лівобережжя р. Сіверський Донець у лісостеповій частині Харківського регіону. Рельєф району – хвиляста рівнина, розмежована річковими долинами, ярами та балками. Основні його риси визначають приуроченістю території до басейну р. Сіверський Донець. Мінімальні відмітки поверхні приурочені до заплави р. Сіверського Дінця у місці впадіння в нього р. Великий Бурлук – 85,2 м.

В Лимансько-Вовчанській зоні можливо виділити наступні типи ПТК: рівнинні плоскі та слабо хвилясті, рівнині лісові плоскі, рівнини лісові дрібногорбисті, рівнини лісові розчленовані балками, рівнини лісові піднесені й офіційно вирівняні. Рівнини плоскі і слабохвилясті приурочені до долини річок Вовча, Хотомля, Великий Бурлук, Сіверський Донець. Навесні вони частково затоплюються, влітку в понижених місцях залишаються невеликі озерця. Рівнини лісові плоскі та дрібно-горбисті поширені вздовж піщаної тераси. По-верхня загалом плоска, але місцями зустрічаються підвищення у вигляді невеликих пагорбів. Рівнини лісові розчленовані балками тяжіють до правого берега р. Сіверський Донець. Поверхня розчленована неглибокими ярами та балками. Ухил поверхні є достатньо значним у зв'язку з чим характерними є зсуви ґрунту.

Рівнини лісові піднесені й відносно вирівняні приурочені до вододільних рівнин. Для такого типу ПТК характерні степові блюдця, лощини стоку та верхів'я балок.

Білоколодязько – Великобурлуцька зона розташована у басейнах річок Великкий Бурлук, Вовчої та Хотімлі. Зона розташована в межах південно-західного схилу Середньоруської височині. В геоструктурному відношенні територіґ охоплює Бурлуцьке плато.

Основні елементи рельєфу – долини та вододіли. Ширина долини р. Вовчої 6 – 11 км. Схили асиметричні. Число терас – від чотирьох до п'яти. Долини р. Великого Бурлука, Гнилиці, Хотомлі, Плотви зайшли в зону лише своїми верхів'ями або вони невеличкі. Вони розчленовані річковими долинами, балками та ярами. Відносні відмітки висот 220-238 м над рівнем моря. Густота яружно - балкової сітки 0,75 -1,0 км/км².

В Білоколодязько-Бурлуцькій зоні можливо виділити наступні типи ПТК: рівнині плоскі і слабо хвилясті, рівнини лісові плоскі, рівнини лісові дрібногорбісті, рівнини лісові розчленовані балками, рівнини лісові піднесені й офіційно вирівняні. Рівнини плоскі і слабо хвилясті приурочені до долини річок Вовча, Хотомля, Великий Бурлук. Вони представляють собою вирівняну поверхню із переважно лучною рослинністю. Рівнини лісові площі та дрібногорбисті поширені вздовж борових терас річок. Поверхня загалом рівна, місцями дрібногорбиста. Рівнини лісові розчленовановані балками тяжіють до правих берегів річок району. Поверхня розчленована глибокими ярами та балками. Ухил поверхні є значним. Рівнини лісові піднесені й окремі вирівняні приурочені до вододільних Рівнин. Поверхня таких видів ПТК розчленована відвершками балок. Місцями трапляться степові блюдця та кургани.

Зелена зона громади являє собою неперервну систему озеленених територій, що створює комплексну зелену зону в поєднанні із поза селищними озелененими територіями. На території житлової садибної забудови переважали плодові дерева та кущі. Більша частина присадибних ділянок та ділянки, що надані для ведення особистого селянського господарства біля присадибних ділянок зайняті городами.

По функціональному призначенню озеленені території громади можливо поділити на:

- озеленені території загального користування, в тому числі сформовані природними ландшафтами;
- озеленені території обмеженого користування (житлові квартали, тощо);
- озеленені території спеціального призначення (захисні насадження вздовж транспортних мереж, вододіли річок то озер тощо).

Зони відпочинку розміщені на озеленених територіях в межах громади. Індивідуальні місця відпочинку сформовані на присадибних земельних ділянках.

На території громади наявні поверхневі водні об’єкти, як річки, озера, ставки та інш.

Водотоки зарослі водною рослинністю, водопропускні споруди потребують ремонту і реконструкції.

Території, що мають високий рівень залягання ґрунтових вод до 2,5 м та заболоченості, що знаходяться вздовж та навколо водойм.

До основних причин прояву процесів підтоплення належать:

- природні: надмірні атмосферні опади у вологі роки;
- антропогенні: замулення струмків, яке зумовлює зниження природної дренуючої здатності, заболочення, відсутність зливостоків.

Для громади характерним є хвилястий рельєф. Ухили місцевості подекуди значні.

Ймовірні зміни стану ландшафту, якщо ДДП не буде затверджено

Наявні на території населеного пункту ділянки з несприятливими природними умовами, екзогенно-геологічними процесами, наявність порушених ділянок, знижують комфортність проживання і можуть викликати погіршення санітарно-гігієнічних умов на

території житлової забудови, що створює, в тому числі, ризики для здоров'я населення. Ця тенденція більш ймовірно залишиться такою і надалі у випадку, якщо не будуть вжиті належні заходи. Виконання заходів та раціональне використання земельних ресурсів є особливо важливим для досягнення цілей та напрямків, для забезпечення умов сталого розвитку.

У випадку, якщо Стратегія не буде затверджена, а заходи з охорони навколишнього природного середовища не будуть реалізовані, є ризик погіршення якісного стану ландшафту на території громади. Крім того, без проведення обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, без розмінування, без проведення інженерного захисту території населених пунктів, без відведення поверхневих дощових та талих вод по спланованій поверхні, без централізованого водопостачання житлової забудови та громадських споруд, без повного забезпечення централізованою каналізацією населених пунктів, без утримання на належному рівні санітарного стану території, без висаджування зелених насаджень спеціального призначення в прибережних захисних смугах поверхневих водних об'єктів, здійснення очищення та відновлення річок і ставків та створення умов для розвитку рекреаційних зон, як слідство нехтування рішеннями ДДП може призвести і до активізації небезпечних геологічних процесів – нехтування рішеннями ДДП може призвести до погіршення якості земельних ресурсів та ґрунтів, а також до можливої активізації небезпечних геологічних процесів.

Флора, фауна та біорізноманіття

У 2022 році з огляду на військову агресію, окупацію та активні бойові дії на території Харківської області основними чинниками впливу на біологічне та ландшафтне біорізноманіття є масове безконтрольне полювання, пожежі від вибухів, мінування території, шумове забруднення, забруднення паливно-мастильними матеріалами та речовинами які містяться у боєприпасах, руйнування ландшафтів та знищення біоти внаслідок вибухів тощо.

За ландшафтним районуванням район розташування належить до рівнинних східноєвропейських ландшафтів, репрезентованих лісостеповим типом ландшафтів (широколистяно-лісові, власне лісостепові, лучно-степові). Досить поширеними єазональні типи ландшафтів – заплавні, що обумовлено розвинутою гідрологічною мережею регіону. Згідно з ландшафтного районування досліджувана територія відноситься до сильно розчленованих останцево-горбистих височин з чорноземами типовими середньогумусними, з дібровами, ярами і балками, врізаними в крейдяні породи.

Флора

У ландшафтному відношенні територія Вовчанської МТГ розташована в сильно розчленовані останцево-горбисті височини з чорноземами типовими середньогумусними, з дібровами, ярами і балками, врізаними в крейдяні породи.

З огляду на військову агресію, окупацію та активні бойові дії на території Вовчанської МТГ основними чинниками впливу на біологічне та ландшафтне біорізноманіття є пожежі від вибухів, мінування території, шумове забруднення, забруднення паливно-мастильними матеріалами та речовинами, які містяться у боєприпасах, безконтрольне полювання, руйнування ландшафтів та знищення біоти внаслідок вибухів тощо.

На даний час рослинний покрив Вовчанської МТГ зазнав значних змін під впливом господарської діяльності людини. Переважна кількість земельних угідь розорано, багато площі лісів вирублено. Переважають культурні ландшафти – розорані ділянки.

Природна лугово-степна рослинність збереглася лише на схилах річкових долин, балок і ярів, в заплавах річок й днищах балок, ділянках не придатних для сільського господарства, але ж і вона зазнала значних змін.

У травостої зустрічається наступний видовий склад: злакові, бобові, різнотрав'я, грубостеблові. Існуюча лісова рослинність громади представлена головним чином, лісами

і лісовими насадженнями по ярах і балках, полезахисними лісопосадками дорожньо-захисними смугами та іншими насадженнями.

Ліси та лісовкриті площі займають 22 тис га (17,2% території громади), що є значним показником для регіону і формує значний рекреаційний та екосистемний потенціал.

Основними лісоутворюючими породами корінного деревостану є дуб звичайний (понад 84% насаджень) і сосна звичайна. Супроводжуючими породами є: ясен, ільмові, вільха чорна, верба, у другому ярусі граб, клен, липа.

Лісові масиви зазнали суттєвих пошкоджень внаслідок пожеж, викликаних обстрілами, та фортифікаційного обладнання позицій. Значна частина лісів залишається замінованою та недоступною для догляду.

Трав'янистий покрив лісів представлений широким видовим складом:

злакові – овсяниця гігантська, тонконіг вузьколистий;

різнотрав'я – снить звичайна, маренка запашна, медунка широколистяна, копитень європейський, зірочник, конвалія, зеленчук;

осокові – осока волосиста.

Фауна

Фауна Вовчанської МТГ представлена тваринами, характерними для лісостепової зони. Відкриті простори лугів і полів є середовищем проживання польового жайворонка, лугового чекана, жовтої трясогузки, варакуші і деркача. Поблизу населених пунктів живуть звичайні чубаті жайворонки. До мишоподібних гризунів, що мешкають в цьому ж біотопі відносяться: полівка звичайна, сірий і звичайний хом'як. Велика кількість мишоподібних гризунів приваблює на поле хижаків: лисицю, ласку, з пернатих — канюка, боривітра і сову.

На території громади зустрічається понад 50 видів ссавців, біля 150 видів птахів, 9 видів плазунів, 15 видів земноводних, понад 40 видів риб. У прибережних водах розповсюджені такі амфібії і рептилії: озерна і ставкова жаби, звичайний і гребінчастий тритон, звичайна черепаха і вуж. З птахів біля водойм зустрічаються кулики, крячки, качки, очеретянки, іноді поганки і крохалі. У заростях прибережної рослинності – пастушки і камишніци, влаштовують гніздування деякі види синиць і вівсянок. Обривисті ділянки узбережжя слугують місцем гніздування берегових ластівок.

У водоймах громади мешкають близько 30 видів риб: короп, в'юн, карась, линь, лящ, судак, щука і ін. В штучних водоймах ведеться промисловий лов коропа, білого амура, карася і товстолобика.

У лісах водиться єнотовидний собака, яка полює на луках і розоряє гнізда птахів. З лісовим біотопом пов'язано розповсюдження квакші, гадюки, медянки і веретениці, комахоїдних ссавців – кротів, їжаків, бурозубок і землерийок. Дупла старих дерев, ущелини стовбурів використовують в якості сховищ рукокрилі.

З хижих ссавців крім звичайних лисиць, ласки, куниці зустрічаються лісовий тхір, горностай і вовк. Гризуни представлені такими характерними видами: заєць, білка, лісова соня, жовтогорла миша, руда лісова полівка, полівка підземна.

З великих копитних в лісі зустрічається лось, косуля і кабан. На жаль, в результаті меліоративних робіт зникли великі зарості очерету та інших великих рослин – макрофітів, що служили місцем відпочинку кабанів і лосів, що призвело до скорочення чисельності цих тварин.

Враховуючи вищевикладене, необхідно максимально зберегти існуючі зелені насадження. З метою насичення атмосферного повітря киснем, очищення від можливих пилового і хімічного забруднень, а також зниження шуму та регулювання клімату, необхідне збільшення зелених насаджень, в тому числі озеленення зовнішніх доріг та санітарно-захисних зон.

У Вовчанській громаді взято під охорону 6 територій та об’єктів природно-заповідного фонду місцевого значення: 1 заповідне урочище, 1 ботанічний заказник загальнодержавного значення, 4 заказники місцевого значення. Загальна заповідна площа – 3 286,8 га, що складає 2,3 % від площі громади.

Таблиця 2.3 Перелік існуючих територій та об’єктів природно заповідного фонду на території Вовчанської МТГ

№ п/п	Назва об’єкту	Тип, категорія	Площа,га	Адміністративне розміщення та місце знаходження
	Холодноярське	Заповідне урочище	10.0	Вовчанська ТГ
1.	Вовчанський	Ботанічний заказник загальнодержавного значення	185.0	Вовчанська ТГ
2.	Василівський	Ентомологічний заказник місцевого значення	5.5	Вовчанська ТГ
3.	Великий Ліс	Лісовий заказник місцевого значення	58.0	Вовчанська ТГ
4.	Графський	Гідрологічний заказник місцевого значення	497.30	Вовчанська ТГ
5.	Сіверськодонецький	Ландшафтний заказник місцевого значення	2531.00	Вовчанська ТГ

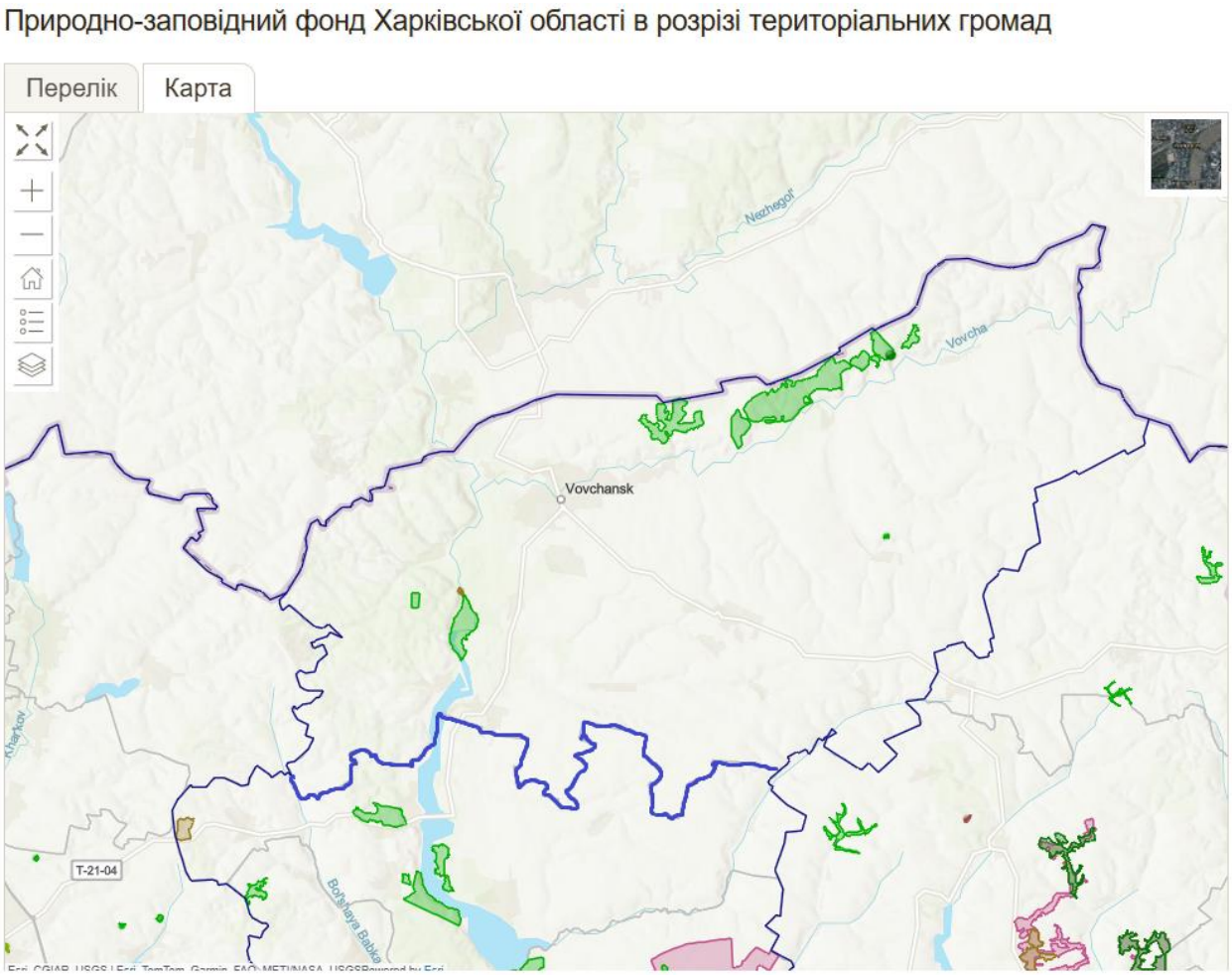

Рисунок 2.13 Карта об’єктів ПЗФ на території Вовчанської МТГ

В межах Вовчанської МТГ відповідно до інформації Екологічного паспорту Харківської області за 2025 рік передбачені території, що зарезервовані території для створення нових об’єктів природно-заповідного фонду такі як:

- Заказник ґрунтовий, площею 45,0 га біля с. Лошакове, зарезервований рішенням Харківської обласної ради XIV сесії XXII скликання від 20.11.1997 «Про резервування для наступного заповідання природних територій та об’єктів»;

- Заказник ґрунтовий, площею 10,0 га біля села Нестерне, зарезервований рішенням Харківської обласної ради XIV сесії XXII скликання від 20.11.1997 «Про резервування для наступного заповідання природних територій та об’єктів»;

- Міждержавний заказник ландшафтний, площею 4766,0 га між селами Огірцеве, Стариця, Жовтневе л-во кв. 1-102, зарезервований Рішенням Харківської обласної ради XIV сесії XXII скликання від 20.11.1997 «Про резервування для наступного заповідання природних територій та об’єктів»;

- Гідрологічний заказник «Волохівський», площею 87,0 га, біля с. Волохівка зарезервований Рішенням Харківської обласної ради XIV сесії XXII скликання від 20.11.1997 «Про резервування для наступного заповідання природних територій та об’єктів»;

- Гідрологічний заказник «Ізбицький», площею 50,0 га, біля с. Ізбицьке, зарезервований Рішенням Харківської обласної ради XIV сесії XXII скликання від 20.11.1997 «Про резервування для наступного заповідання природних територій та об’єктів».

Екологічна мережа

Екологічна мережа – єдина територіальна система, яка створюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов’язань України підлягають особливій охороні.

Природні ландшафти спостерігаються майже на 30,4 % території Харківщини. У найменш зміненому вигляді вони збереглися на землях, зайнятих лісами, чагарниками, болотами, на відкритих землях, площа яких становить лише 14,6 % території області. Таким чином, стан, близький до притаманного природного, мають тільки ці території, і вони можуть бути віднесені до регіональної системи екомережі.

Переважна більшість рідкісних видів на території Харківської області знаходиться нині в долинах річок. Місця концентрації їх на ділянках непорушеної рослинності слід вважати екологічними ядрами, а ділянки, що поєднують ядра між собою, – екологічними коридорами.

Рисунок 2.14 – Схема регіональної екологічної мережі Харківської області

Територією Вовчанської МТГ проходить Сіверсько-Донецький (меридіональний) екокоридор загальнодержавного значення (Схема екологічної мережі колишнього Вовчанського району наведена на рис. 2.15).

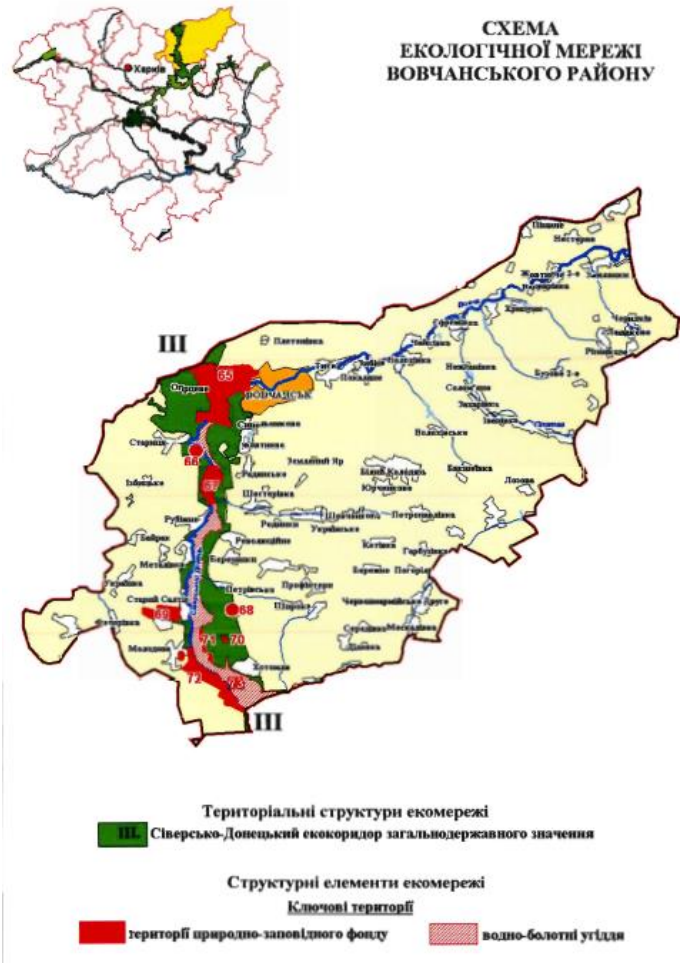

Рис. 2.15 Схема розташування екологічної мережі в межах колишнього Вовчанського району, у тому числі Вовчанської МТГ

Сіверсько-Донецький екокоридор загальнодержавного значення проходить долинами р. Сіверський Донець, в межах Вовчанської МТГ наявні 3 ключові територій такі як № 65 «Верхнє Придніпров'я» регіональний ландшафтний парк (зарезервований), № 66 «Холодноярське» заповідне урочище, № 67 «Радянський» гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервований).

«Верхнє Придніпров'я», площею 3874,0 га, розташований на околицях с. Гатище, с. Огірцеве.

Типовий долинний комплекс, що включає мальовничі крутосхили правого берега з байрачними дібровами та фрагментами крейдяних степів; заплаву р. Сіверський Донець зі справжніми і заболоченими луками, руслом річки та старицями, соснові насадження на боровій терасі лівого берега. У складі раритетної фітобіоти угруповання водних рослин – латаття білого та глечиків жовтих, що занесені до Зеленої книги України, та три рідкісні на Харківщині ценози: агломеративні угруповання крейдяних степів із чебрецю вапнякового, болотистих луків із лепехи звичайної і справжніх водних рослин – формація водяного різака алоевидного. Рідкісна флора представлена 9 видами, що охороняються на Харківщині. У складі фауністичних комплексів раритетні види хребетних. На території представлене значне різноманіття орнітофауни. Тут зустрічаються хижі птахи, серед яких орел-карлик.

У заплаві розташовані колонії крячків, куликів, тут селиться лебідь-шипун, чепура велика, чапля руда та інші рідкісні види. Ділянка долини р. Сіверський Донець є транзитним міграційним коридором, місцем зупинки для відпочинку та годівлі перелітних птахів. На

території зустрічаються рідкісні ссавці, плазуни та земноводні.

«Холодноярське», площею 10,0 га, розташований в Старицькому лісництві, околиці с. Стариця.

На схилах правого берега р. Сіверський Донець зростають типові угрупування кленово-липово-дубового лісу волосистоосокового та яглицевого, що занесені до Зеленої книги України, у їх деревостані збереглися 180-200-річні дерева дуба звичайного, а в трав'яному ярусі трапляються рідкісні види: тюльпан дібровний, воронець колосистий, вороняче око звичайне, дзвоники персиколисті.

«Радянський», площею 497,3 га, розташований між селами Радянське та Верхня Писарівка.

Ділянка верхів'я Печенізького водосховища, оточена великими масивами лісів: на правобережній терасі – нагірною дібровою, на лівобережній боровій терасі – сосновим лісом. Значні площі зайняті високотравними болотами з очеретовими та рогозовими асоціаціями. Зростають рікісні рослинні угрупування з домінваннм латаття білого, глечиків жовтих, які занесенні до зеленої клниу України, водяного різака алоевидного, а також рідкісного в регіоні види рослин, поширена цілюща флора. На території представлені орнітокомплекси з раритетними видами, тут розташовані поселення журавля сірого, лебедя-шипуна, колонії мартина звичайного, крячка чорного, чаплі сірої та інш.

Смарагдова мережа

Смарагдова мережа (український переклад назви the Emerald Network) − це мережа природоохоронних територій європейського значення, яка створюється на виконання положень Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Ця Конвенція має на меті охорону дикої флори та фауни і їхніх природних середовищ існування (оселищ). Особлива увага приділяється видам, яким загрожує зникнення, та вразливим видам, включаючи мігруючі види. Україна ратифікувала її 1996 року, взявши на себе зобов'язання створити мережу Emerald. Це передбачено й іншими документами: 2021 року наша держава має завершити створення мережі Emerald згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Мережа має мету зберегти види та екосистеми, які були визнані рідкісними на рівні всієї Європи. Їхній перелік доступний у Резолюціях 4 та 6 Бернської конвенції.

Протягом останніх 10 років українські науковці долучались до розробки Смарагдової мережі. У 2019 році на засіданні Постійного комітету Бернської конвенції була затверджена сучасна схема Смарагдової мережі України. Тоді наша держава була визнана найпрогресивнішою з держав щодо розробки мережі Емеральд, що є важливим іміджевим зрушенням на міжнародній арені.

Смарагдова мережа складається з територій особливого природоохоронного значення (ТОПЗ) (в оригіналі – Areas of Special Conservation Interest).

Об'єкти Смарагдової мережі в межах Вовчанської міської територіальної громади представлені однією територією, що зарезервована для внесення до списку Смарагдових об'єктів (рис. 2.16).

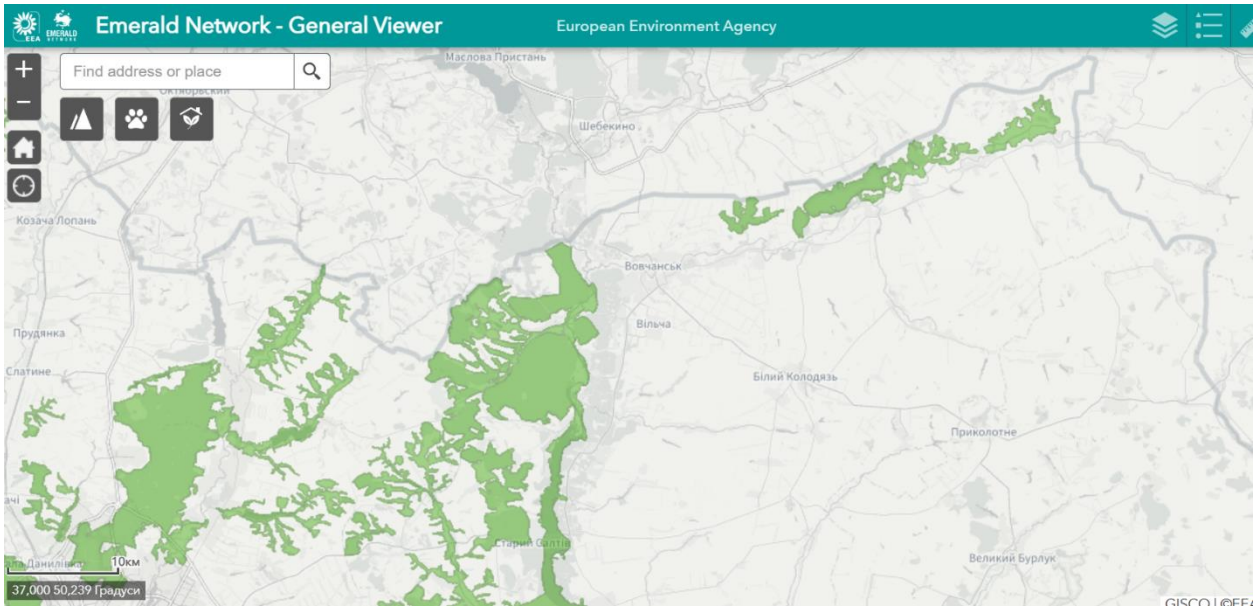

Рисунок 2.16. – Схема розташування Смарагдової мережі на території Вовчанської МТГ

Об’єкти Смарагдової мережі в межах Вовчанської МТГ представлені:

1) Код території: UA0000088
Назва території: Siverskodonetskyi
Площа, га: 4 506,00
Біогеографічний регіон: Континентальний

2) Код території: UA0000105
Назва території: Pechenizke Reservoir
Площа, га: 27 064,00
Біогеографічний регіон: Континентальний, Степовий

3) Код території: UA0000281
Назва території: Izbytske
Площа, га: 5 100,09
Біогеографічний регіон: Континентальний

Заходи зі зменшення або запобіганню впливу на територію Смарагдової мережі покладено на територіальну громаду в межах компетенції органу місцевого самоврядування. Реалізація таких заходів покладається на суб’єктів господарювання, діяльність яких може призвести до впливу на такі території згідно з оцінкою впливу на довкілля.

Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На території Харківської області відсутні офіційно визнані водно-болотні угіддя міжнародного значення. У той же час, за інформацією фахівців науково-дослідної установи «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем» на території області присутні водно-болотні угіддя, які в подальшому можуть бути визнані угіддями міжнародного значення за критеріями Рамсарської угоди.

На території Вовчанської міської територіальної громади розташоване одне з найбільших водосховищ Харківщини – «Печенізьке водосховище».

Печенізьке водосховище, водно-болотне угіддя, площею 2500,00 га розташоване між селами Рубіжне, селищем Старий Салтів, Молодова та Хотімля.

Одне з найбільших водосховищ в області, що побудовано в заплаві ріки Сіверський Донець. Територія угіддя включає водяне дзеркало з угрупуванням справжніх водних рослин, острови з деревно-чагарниковою рослинністю, прибережну смугу з болотною і

лучною рослинністю, а також заплаву у верхів'ї водосховища. Має велике значення для підтримання видового різноманіття та кількісного багатства птахів. У складі орнітокомплексів представленні раритетні види із ЄЧС, Червоної книги України (деркач, орлан-білохвіст, скопа, журавель сірий, коловодник ставковий) та Червоного списку України (18 видів). Тут розташовані колонії чаплі сірої, мартина звичайного, крячків чорного та білокрилого), куликів, поселення лебедя-шипуна. ділянка водосховища є міграційним коридором, місцем зупинки для відпочинку і годівлі численних зграй перелітних водоплавних та навколоводних птахів (гуси, качки, мартини, крячки, кулики тощо). В угідді мешкають рідкісні ссавці, занесенні до Червоної книги України (видра річкова, норка європейська).

Печенізьке водосховище є ключовою територією Сіверсько-Донецького екологічного коридору загальнодержавного значення.

Біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»

Мережу біосферних резерватів ЮНЕСКО в Україні було організовано з метою охорони, раціонального використання та відновлення природних основ життя і здоров'я людини, збереження біотичного і ландшафтного різноманіття з урахуванням положень Севільської стратегії для біосферних резерватів ЮНЕСКО та Положення про Всесвітню мережу біосферних резерватів ЮНЕСКО. Враховувалися також наукові рекомендації щодо природної зональності території України, зокрема у природних зонах і транскордонних регіонах.

Біосферні резервати України мають особливе значення для формування на регіональному рівні нового уявлення про взаємозв'язок між вирішенням проблем збереження навколишнього середовища і сталого розвитку, оптимізації різноманіття біологічних видів і ландшафтних екосистем на основі їх захищеності «екологічними коридорами».

Біосферні резервати України виконують такі взаємодоповнювальні функції:

- збереження і захист генетичних ресурсів, видів екосистем та ландшафтів;
- активне сприяння сталому розвитку на основі відповідного наукового і матеріально-технічного забезпечення;
- підтримка освітніх та навчальних проектів, проведення наукових досліджень і здійснення моніторингу на локальному, регіональному, національному й міжнародному рівнях.

Оптимізація і гармонізація зазначених функцій сприяли перетворенню біосферних резерватів України на моделі обґрунтованої гармонізації взаємодії людини і навколишнього середовища в процесі вирішення відповідних регіональних проблем на принципах сталого розвитку.

Завданням біосферних резерватів є також розвиток принципово нового бачення процесу неподільності збереження і розвитку. Практичне вирішення цього завдання потребує розбудови наукових досліджень і застосування сучасного підходу до біогеографічної класифікації територій на міжнародному, національному і регіональному рівнях, враховуючи відповідні соціальні й економічні чинники.

Біосферні резервати України сприяють розробленню нових моделей землеустрою і обґрунтованих підходів до процесу переходу на засади сталого розвитку, спираючись при цьому на підтримку населення та місцевих владних структур регіону. Це, в свою чергу, сприяє збереженню якості навколишнього середовища на основі впровадження прогресивних технологій регіонального землекористування. Підсилюється також функція біосферних резерватів як регіональних наукових центрів ефективного розвитку наукових досліджень, моніторингу, освіти і навчання.

Національні програми діяльності біосферних резерватів зосереджують їх зусилля на системному моніторингу навколишнього середовища, оцінюванні наукових аспектів інвентаризації флори і фауни, проведенні метеорологічних і гідробіологічних спостережень,

збиранні й систематизації соціально-економічної інформації та інформації щодо збереження навколишнього середовища.

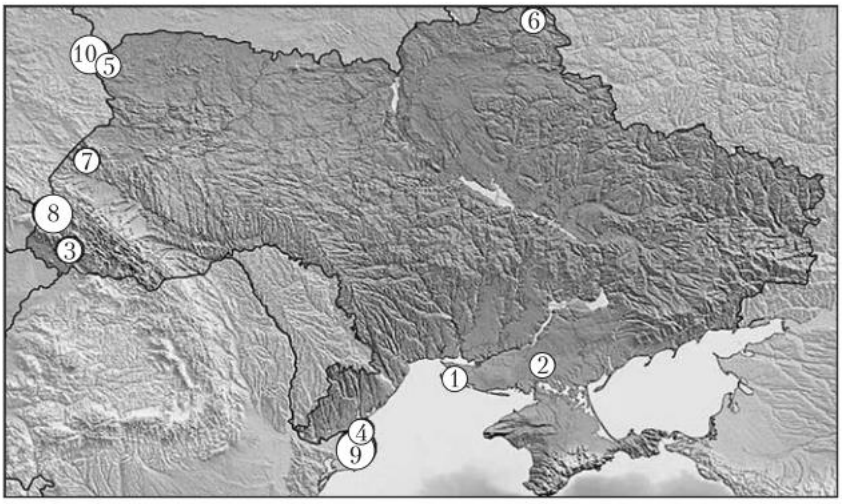
Принципи Севільської стратегії для біосферних резерватів ЮНЕСКО мають як наукове, так і практичне значення для розроблення обґрунтованої моделі переходу України на засади сталого розвитку з урахуванням необхідності першочергового природного і штучного відновлення деградованих природних екосистем.

Наступним стратегічно важливим документом ЮНЕСКО щодо подальшого функціонування і розвитку планетарної мережі біосферних резерватів став Мадридський план дій для біосферних резерватів ЮНЕСКО на період до 2013 р., затверджений у 2008 р на ІІІ Всесвітньому конгресі біосферних резерватів ЮНЕСКО. Універсальним і найоптимальнішим засобом взаємодії людського суспільства з природним середовищем є ідеологія сталого розвитку природних регіонів, в основу якої покладено концепцію екологічної мережі.

Транскордонні природно-заповідні території є сполучними ланками між національними екологічними мережами сусідніх з Україною держав у загальній Пан'європейській екологічній мережі. У такому разі залежно від статусу природно-заповідні території набувають функцій елемента екологічної мережі, до складу якої вони входять. Україна бере участь у формуванні Пан'європейської екологічної мережі насамперед через розширення переліків водно-болотних угідь міжнародного значення (Рамсарська конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів, 1971 р.), кількості територій у складі Смарагдової мережі Європи (Бернська конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, 1979 р.), Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Значна увага приділялася різноплановим науковим дослідженням щодо з'ясування тенденцій трансформації екосистем біосферних резерватів під впливом зміни клімату. Так, на 36-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (25 жовтня-10 листопада 2011 р., Париж) було розглянуто і схвалено Дрезденську декларацію щодо біосферних резерватів і зміни клімату. Зокрема, в Декларації зазначено, що біосферні резервати є ефективним інструментом для пом'якшення можливих наслідків зміни клімату та слугують моделями щодо адаптації до такої зміни.

У документі визначено заходи, що мають здійснюватися на рівні країн-членів ЮНЕСКО (політична складова) та на рівні біосферних резерватів (практична складова). Відзначено необхідність подальшого забезпечення стратегічної керівної ролі програми МАБ та Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО у вирішенні питання переходу до сталого розвитку, реалізації Мадридського плану дій для біосферних резерватів, а також ролі ЮНЕСКО у здійсненні глобальної діяльності щодо зміни клімату. Актуальною також залишається проблема формування транскордонних природоохоронних територій, зокрема транскордонних біосферних резерватів ЮНЕСКО (ТБР), які є інструментом загального управління. Вони дістали офіційне визнання на міжнародному рівні як установи ООН, створені для співпраці в галузі збереження і сталого використання біорізноманіття завдяки загальному управлінню спільними екосистемами.

Карта розташування біосферних резерватів ЮНЕСКО на території України: *1* — Чорноморський (1982); *2* — «Асканія-Нова» (1982); *3* — Карпатський (1992); *4* — Дунайський (1998); *5* — Шацький (2002); *6* — Деснянський (2009); *7* — «Розточчя» (2011); *8* — «Східні Карпати» (Польща/Словаччина/Україна) (1998); *9* — «Дельта Дунаю» (Румунія/Україна) (1998); *10* — «Західне Полісся» (Білорусь/Польща/Україна) (2012)

Рисунок 2.17 Карта розташування біосферних резерватів ЮНЕСКО

Слід зазначити, що на території Харківської області біосферні резервати ЮНЕСКО відсутні. Вплив відсутній.

Об’єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

На території Харківської області об’єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО відсутній. Вплив не передбачається.

Ймовірні зміни стану рослинного та тваринного світу, якщо ДДП не буде затверджено

Якщо Стратегію та План не буде затверджено, біорізноманіття на території Вовчанської МТГ, скоріше за все, залишиться на сталому рівні, але впровадження оперативних завдань ДДП щодо охорони навколишнього природного середовища може позитивно вплинути на чисельність різних видів флори та фауни.

З метою збереження в природному стані типових або унікальних комплексів на території громади, задля збереження біологічного та ландшафтного різноманіття Стратегією заплановано ряд завдань:

- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні..

Усі вище перелічені завдання Стратегії та Плану передбачають найбільший рівень збереження природного стану наявних біоценозів та призведуть до поліпшення екологічної ситуації на території громади.

Геологічні та гідрографічні умови

Вовчанська МТГ належить до басейну р. Дон. Гідрогеологічна мережа представлена рікою Сіверський Донець з притоками: річка Вовча, річка Пільна, річка Плотва, річка Білий Яр, річка Велика Бабка та ставками.

За своїм режимом ріки відносяться до рівнинного типу з переважним сніговим живленням. Характерним для них є чіткий прояв весняної повені і низька літня межень, що переривається в окремі роки невисокими дощовими повенями. Меженний період триває з

травня по серпень. Влітку ріки і струмки часто пересихають. В середині грудня ріки замерзають.

У фізико-географічному відношенні Вовчанська МТГ розташована в межах Лимансько-Вовчанського та Білоколодязько-Великобурлуцького районів Харківської схилово-височинної області Східноукраїнського краю.

Згідно з картою геоморфологічного районування район належить до Сіверськодонецько-Дніпровської області недостатньої водності. По характеру рельєфу район являє собою полого-увалисту рівнину, розчленовану слабкою балковою мережею. Максимальна абсолютна відмітка поверхні (200.0 м) приурочена до плато Дніпровсько-Донецького вододілу; мінімальна (105.0). Різниця висот складає 95.0 м що є чинником і сприяє ерозійному розчленуванню рельєфу.

Із сучасних рельєфобудуючих процесів слід відзначити заболочування заплави ріки Вовча, утворення конусів виносу і делювіальних шлейфів у підніжжях схилів. У ландшафтному відношенні територія вишукувань розташована у межах лісостепової ландшафтної зони і має розповсюдження чорноземів звичайних перехідних до потужних.

Теригенна сіроколірна формація палеогену-раннього міоцену об'єднує строкаті за складом та умовами формування відклади загальною потужністю до 560 м, які трансгресивно залягають на розмитій поверхні мезозойських порід. Нижня частина розрізу (палеоцен, сумський ярус) складена опоками, пісковиками, алевритами, пісками, алевритовими та піщаними глинами, які залягають на глибині від 40 до 250 м.

Вище по розрізу залягає товща переважно піщаних відкладів еоцену (канівський, бучацький яруси) та олігоцену (харківський ярус). Виключенням є київський ярус еоцену, що представлений глинами та мергелями з прошарками пісків та опокоподібних пісковиків. Глинисті породи зустрічаються головним чином у київському ярусі, в канівському, бучацькому та харківському ярусах вони присутні у вигляді малопотужних прошарків.

Верхньоальпійський структурний поверх складений відкладами пізнього міоценупліоцену та четвертинними відкладами. Алювіальні відклади плейстоцену та голоцену дуже поширені в межах регіону.

У складі алювію можна відокремити три фації:

- руслову, яка представлена переважно дрібно та середньозернистими пісками з галькою та гравієм;

- заплавну, що складається головним чином із суглинків, тонкозернистих пісків та глин;

- старичну, що представлена замуленими суглинками та глинами.

Водовмісні породи голоценового, плейстоценового та палеоген-неогенового віку утворюють водоносні горизонти невеликої потужності та нерівномірної водонасиченості, що пов'язані між собою.

У складі карбонатної товщі відзначаються різні крейдові породи і крейдо подібні сірувато-білі мергелі з домішками чорного кременю, з аналогічними мергелями, які підстеляються зелено-сірими глинистими мергелями. Територія відноситься до II типу по потенційній підтоплювальності, тобто відбудеться утворення техногенного водоносного горизонту до глибини 2,0 від поверхні.

Гідрогеологічні умови визначаються геолого-тектонічною будовою, літологією і ступенем тріщинуватості порід, а також геоморфологічними і кліматичними особливостями району.

<u>Ймовірні зміни стану геологічних та гідрографічних умови, якщо ДДП не буде затверджено</u>

Стратегією та Планом не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на геологічне і гідрогеологічне середовище на території Вовчанської МТГ.

Тому у випадку, якщо ДДП не буде затверджено, стан геологічного та гідрологічного середовища території Вовчанської МТГ більш ймовірно залишатимуться на рівні сучасних

показників. Але без впровадження завдань Стратегії та Плану щодо: Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади., існує ризик активізації небезпечних фізико-геологічних явищ та процесів.

Надра

Харківська область розташована в найбільш розвинутій та заселеній частині України. При розробці нафтогазових родовищ густонаселені райони регіону знаходяться під значним антропогенним впливом, і всі компоненти довкілля потерпають від нього.

За інформацією Державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» Державної служби геології та надр України на території Харківської області обліковується 78 родовищ природного газу (зокрема 3 – комплексні), балансові запаси складають 317,860 млрд м^3 (39,51% від запасів в Україні). Розробляються 47 родовищ природного газу (зокрема 2 – комплексні), балансові запаси складають 311,827 млрд м^3 (38,76% від запасів в Україні).

Крім того, на території області обліковується 26 родовищ нафти (зокрема 22 – комплексні), балансові запаси складають 4,289 млн тонн (4,29% від запасів в Україні).

Розробляються 19 родовищ природного газу (зокрема 17 – комплексні), балансові запаси складають 4,206 млн тонн (4,21% від запасів в Україні).

Кількість родовищ конденсату на території області складає 69 (всі комплексні), балансові запаси складають 8,801 млн тонн (22,12% від запасів в Україні).

Розробляються 44 родовища природного газу (всі комплексні), балансові запаси складають 8,650 млн тонн (21,74% від запасів в Україні).

Харківська область, в тому числі і Вовчанська ТГ має відносно великі запаси деяких видів корисних копалин. Зокрема зустрічаються енергоносії та неметалеві корисні копалини, які слугують сировиною для паливно-енергетичної промисловості, будівельних матеріалів, інше.

Враховуючи обмеження встановленні відповідно до законодавства, з метою забезпечення обороноздатності держави у зв’язку з воєнною агресією рф проти України, зважаючи на можливість завдання шкоди національним інтересам України, інформація про наявні поклади корисних копалин не надається.

Ймовірні зміни стану геологічних та гідрографічних умови, якщо ДДП не буде затверджено

Освоєння територій без урахування закономірностей розвитку видобувної промисловості може привести до негативних наслідків. Харківщина належить до регіонів з відносно великими запаси деяких видів корисних копалин. В області спостерігається тенденція промислового видобутку нафти та газу переважно шахтним методом.

Якщо Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року не буде затверджена територія громади скоріш за все залишиться на сталому рівні.

Водні ресурси

Водні ресурси Вовчанської міської територіальної громади формуються за рахунок поверхневих вод, місцевого річкового стоку, що формується в межах стічних, шахтних і кар’єрних вод, а також експлуатаційних запасів підземних вод.

Проблемним питанням, що прямо пропорційно впливає на якість води акваторій, є очищення зворотних вод, а також скид забруднених та недостатньо очищених стічних вод у поверхневі водні об’єкти.

Державний моніторинг довкілля в частині проведення гідрохімічних спостережень за станом поверхневих вод проводився лабораторією моніторингу вод та ґрунтів Регіонального офісу водних ресурсів у Харківській області.

Територією Вовчанської МТГ та адміністративним центром громади – м. Вовчанськ протікає річка Вовча, що є притокою Сіверського Донця. Окрім головних річок громади (р. Вовча та Сіверський Донець) протікають річки: Пільна, Плотва, БілийЯр та Велика Бабка, на території громади також присутні ставки та озера.(рисунок 2.19).

Підземні води становлять основний водний ресурс громади, залягаючи на глибині 8-15 метрів. Водоносні горизонти пов'язані з алювіальними відкладами та палеогеновими пісковиками.

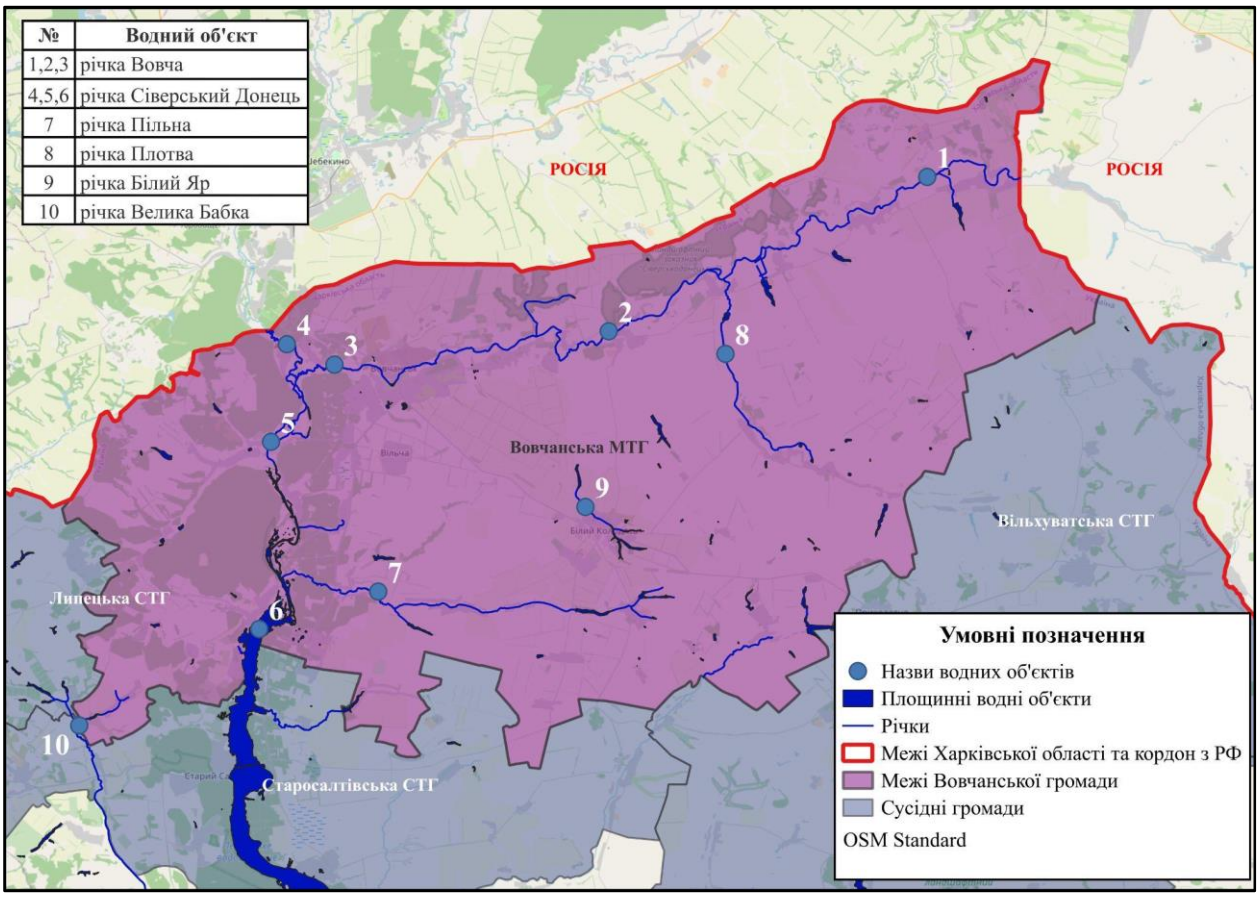

Рисунок 2.18 Карта поверхневих водних об'єктів на території Вовчанської МТГ

Централізоване водопостачання та водовідведення на території Вовчанської МТГ

У сфері водопостачання у місті Вовчанськ функціонувала розвинена система інженерних мереж. Протяжність водопровідних мереж становила 32,6 км, також діяли 4 артезіанські свердловини та 1 водозабір. У сільській місцевості Вовчанської МТГ водопровідні мережі були наявні у 3 старостатах та 5 селищних і сільських населених пунктах, з яких у 5 населених пунктах системи водопостачання експлуатувалися. Загальна протяжність сільських водогонів становила 75,3 км, з яких 27,8 км перебували у ветхому стані. Водопостачання також забезпечувалося через 10 артезіанських свердловин, шахтні колодязі та 7 водонапірних башт.

Система водовідведення була централізовано організована у місті Вовчанську та селищі Вільча. Загальна протяжність каналізаційної мережі становила 48,9 км, з них 35,1 км припадало на самопливні колектори та 13,8 км – на напірні мережі. Функціонували 2 каналізаційно-насосні станції (у м. Вовчанськ та смт Вільча), а також очисні споруди, розташовані у селі Гатище

На даний час внаслідок активних бойових дій зруйновані та суттєво пошкоджені всі без виключення об'єкти критичної інфраструктури, які неможливо відновити в зв'язку із

прямою загрозою для життя та здоров'я працівників обслуговуючих підприємств. Враховуючи викладене, по населених пунктах Громади комунальні та житлові послуги не надаються (в т. ч. послуги централізованого газопостачання, електропостачання, теплопостачання, водопостачання та водовідведення).

Через обмежений доступ до території та перебування військових немає можливості перевірити фактичний стан комунальної інфраструктури, проте прогнозується, що станом на 2026 рік більшість об'єктів залишатиметься не функціонуючою.

Територія Вовчанської МТГ й надалі перебуває в зоні активних бойових дій та під системними обстрілами, що унеможливлює проведення повноцінного технічного обстеження об'єктів, фіксацію нових пошкоджень і здійснення детального аналізу порушень у роботі критично важливих мереж – водопостачання, водовідведення.

Відсутність безпечного доступу до об'єктів інфраструктури не дозволяє визначити фактичний масштаб руйнувань і сформувати вичерпний перелік першочергових відновлювальних заходів.

Через масштабні руйнування існує нагальна потреба у відновленні критичної інфраструктури та соціально важливих об'єктів, серед яких мережі водопостачання та водовідведення,

Відновлення можливо лише за умови стабілізації безпекової ситуації на території Вовчанської МТГ. Без гарантій безпеки проведення відновлювальних робіт та забезпечення спеціалізованою технікою і кваліфікованими працівниками наразі неможливе.

Ймовірні зміни стану водних ресурсів, якщо ДДП не буде затверджено

З метою охорони водних ресурсів та їх раціонального використання Стратегією та Планом визначено за необхідне виконання ряду завдань щодо вирішення проблемних питань з охорони і раціонального використання водних ресурсів на території ТГ:

- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки.
- Розробити поетапний план безпечного відновлення життєдіяльності громади та механізм контрольованого повернення населення після стабілізації безпекової ситуації.
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури
- Розвинути та впровадити децентралізовані, резервні та автономні системи життєзабезпечення громади (локальні джерела енергії, альтернативні системи водо- та теплопостачання) для підвищення стійкості до кризових ситуацій та військових ризиків.

Якщо вищезазначені оперативні завдання Стратегії та Плану не будуть реалізовані на території Вовчанської МТГ, в майбутньому існує загроза погіршення якісного стану водних ресурсів через потрапляння забруднених стічних вод до водних об'єктів, подальший розвиток житлової та громадської забудови населених пунктів громади, як і виробничо-промислового сектору, спричинятиме техногенне навантаження на водні об'єкти, що розташовані на території Вовчанської МТГ.

Атмосферне повітря

Стан атмосферного повітря Вовчанської МТГ формується обсягами викидів забруднюючих речовин від пересувних та стаціонарних джерел забруднення. До стаціонарних джерел забруднення атмосферного повітря відносяться викиди від промислових та сільськогосподарських підприємств. Основними чинниками інтенсивного забруднення атмосфери автотранспортом є: постійно зростаюча кількість автотранспорту; експлуатація технічно застарілого автомобільного парку; низька якість паливно-мастильних матеріалів; недостатня пропускна спроможність дорожньо-транспортної мережі, яка сформувалась в умовах існуючої забудови; незадовільний стан дорожнього покриття проїжджої частини доріг.

Стан атмосферного повітря залежить від обсягів забруднюючих речовин стаціонарних та пересувних джерел забруднення.

Стаціонарні пости спостереження за станом забруднення атмосферного повітря в Вовчанській громаді відсутні.

Найближчим пунктом спостереження за інформацією з сайту SaveEcoBot є станція спостереження в селищі Великий Бурлук, яка на даний час не функціонує.

Найближчою працюючою є станція в місті Харків, інформація щодо якості повітря на даному пункті спостереження зображена на рисунку 2.19

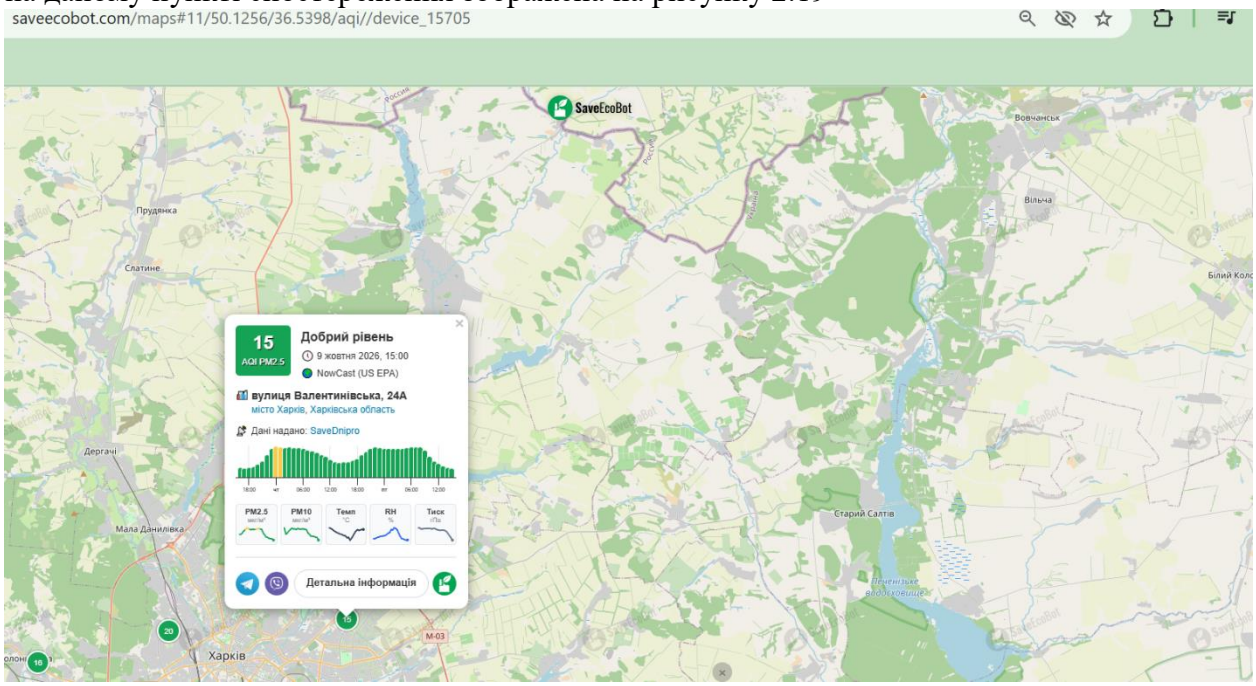

Рисунок 2.19 Якість повітря в місті Харків

Разом з тим, з початку повномасштабного вторгнення російської федерації Харківська область щодня перебуває під ворожими обстрілами. Ведення активних бойових дій на території регіону серйозно погіршує якість повітря внаслідок щоденних викидів забруднюючих речовин через вибухи та пожежі.

Природно-географічне розташування Вовчанської МТГ до повномасштабного вторгнення російського агресора сприяло розвитку аграрного сектору, промисловості та екологічних ініціатив.

До числа найбільших промислових підприємств району належали: Вовчанський олійноекстракційний завод; Вовчанський агрегатний завод; Вовчанський м’ясокомбінат.

На території Вовчанської МТГ здійснювали діяльність 42 агроформування та 107 фермерських господарств, що свідчить про змішану модель агровиробництва, у якій поєднувалися середні сільськогосподарські підприємства та малий фермерський бізнес.

Катастрофічний спад через військову агресію (2022-2025) призвів до майже повного колапсу місцевого бізнесу. Було знищено 70% промислових і аграрних підприємств, 90% посівних площ заміновані та, поки що, непридатні для подальшого використання.

Значна кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на території Вовчанської МТГ обумовлена наявністю підприємств, що більш менш працює.

Таблиця 2.4 Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в Чугуївському районі та в цілому по області, тис. т.

Район, область	2024 рік	2025 рік
Всього Харківська область	20,4831	23,8827
Чугуївський район	11,3821	14,4863

У громаді доля автотранспорту в забрудненні атмосферного повітря сягає до 75-80%.

Загальні викиди токсичних речовин залежать від потужності і типу двигуна, режиму його роботи, технічного стану автомобіля, швидкості руху, стану дороги, якості палива.

Викиди забруднюючих речовин від автотранспорту з року в рік зростають та негативно впливають на якість атмосферного повітря у Вовчанській МТГ. Частка автомобілів, які експлуатуються на території громади, далекі від довершеності, вони здебільшого не відповідають міжнародним стандартам щодо екологічної безпеки. Двигуни автомобілів зазвичай морально і фізично застарілі.

Забруднення атмосферного повітря в громаді від автотранспорту обумовлено такими факторами: постійне нерегульоване збільшення кількості автотранспорту, в тому числі транзитного вантажного; відставання якості палива від європейських стандартів; повільний розвиток мережі розв'язок і автошляхів; недосконаліть управління дорожнім рухом та іншими проблемами; недостатньо розвинена законодавча та юридична база у галузі ефективного регулювання управління автотранспортом; відсутність механізмів впливу на збільшення забруднення довкілля автотранспортом.

Автомобілі викидають разом з відпрацьованими газами, випаровуванням паливо-мастильних матеріалів близько 200 компонентів забруднюючих речовин, які мають токсичний, мутагенний, наркотичний та інший вплив на живі організми. Основним токсичним інгредієнтом, яким забруднюється атмосферне повітря під час експлуатації автомобільного транспорту, є оксид вуглецю (близько 80%).

Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються у безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху. Крім забруднення атмосферного повітря, автомобільний транспорт та його супутня інфраструктура є головними забруднювачами водних об'єктів та ґрунтів нафтопродуктами.

Насамперед, це стосується відкритих автостоянок, гаражних кооперативів і автозаправних станцій, які не обладнані локальними очисними спорудами поверхневих (дощових і талих) стічних вод, пунктів розвантаження паливно-мастильних матеріалів та автотранспортних підприємств.

Негативно впливають на стан довкілля і відходи автотранспортних засобів, які утворюються в процесі їх експлуатації, а саме: відпрацьовані мастила, фільтри, акумулятори, відпрацьовані шини, деталі та корпуси автомобілів та інше, утилізацію яких належним чином ще не налагоджено.

Фактор забруднення повітря знаходиться в постійно динамічному стані і залежить від багатьох чинників, а отже, потребує постійного контролю та моніторингу його якості з боку органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, особливо при регулюванні господарської діяльності всіх суб'єктів.

Основними напрямками зменшення викидів забруднюючих речовин є насамперед неухильне виконання суб'єктами підприємницької діяльності природоохоронних заходів та впровадження сучасних технологій очищення газо-пилового потоку. Діяльність кожного суб'єкта господарювання має бути спрямована на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. Правові і організаційні основи та екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря визначає Закон України «Про

охорону атмосферного повітря».

З метою зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря необхідно розглянути питання щодо можливості озеленення території, використання сучасних технологій в системах опалення, а також за можливістю використання альтернативних джерел енергії.

Актуальним та проблемним питанням, що негативно впливає на якість атмосферного повітря залишається також незаконне та самовільне спалювання опалого листя та стерні, соломи, післязбиральних залишків, а головне – сміття. Такі шкідливі, необдумані дії є причиною непоправних наслідків, а саме: забруднення атмосферного повітря, знищення ландшафтного та біологічного різноманіття, зниження родючості ґрунтів, знищення корисної ентомофауни та мікрофлори, створюється загроза виникнення пожеж, а іноді й травмування або загибелі людей, надання економічних збитків і т.д.

Зрештою, фактор забруднення повітря знаходиться в постійно динамічному стані і залежить від багатьох чинників, а отже, потребує постійного контролю та моніторингу його якості з боку органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, особливо при регулюванні господарської діяльності всіх суб'єктів.

У майбутньому зі збільшенням кількості населення, житлової забудови, автотранспорту без благоустрою та реконструкції всіх існуючих вулиць, проїздів, під'їздів і тупиків, створення на усій вулично-дорожній мережі асфальтованого покриття, без озеленення територій санітарно-захисних зон промислових підприємств та придорожніх територій, висадки придорожніх зелених смуг шириною 25-30 м, без поетапного переведення житлових та громадських будівель громади на опалення від електричної енергії, в тому числі з використанням поновлюваних джерел енергії – рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все матиме тенденцію зростання, що може знизити рівень комфортного проживання в громаді.

Речовини, що потрапляють в атмосферне повітря від господарської діяльності промислових та сільськогосподарських об'єктів це: азоту діоксид; оксид вуглецю; метан; вуглецю діоксид; азоту оксид (N_2O); речовини у вигляді суспендованих твердих частинок недиференційованих за складом; сажа; сірки діоксид; бенз(а)пірен; вуглеводні насичені С12- С19; та інші.

У формуванні ризику на чутливі групи населення можуть відігравати азоту діоксид, пари вуглеводневого конденсату (бензин), формальдегід, оксид вуглецю, метан, сірки діоксид та інші.

Азоту діоксид – це бурий газ з задушливим запахом. Відчуття запаху та невеликого подразнення в роті виникає при концентрації 0,008 мг/л, а іноді – при 0,0002 мг/л, максимальна невідчутна концентрація – 0,00014 мг/л. Патологічні зміни при отруєнні людини, особливо в органах дихання - повнокров'я та набряки слизових оболонок дихальних шляхів, набряки легень, мозаїчно розташовані ділянки емфіземи, ателектазу, розрив альвеол. У людей, працюючих при концентрації діоксиду азоту 0,0008-0,005 мг/л біля 3-5 років, виявлені запальні зміни слизової оболонки ясен, хронічні бронхіти, емфізема легень, пневмосклероз, ускладнений приступами астми, тенденція до брадикардії і гіпотонії, збільшення вмісту гемоглобіну та еритроцитів, прискорення звертання крові та інше.

Оксид вуглецю – отруйний газ без кольору, смаку, з дуже слабким запахом, злегка нагадує запах часнику. Отруйний вплив відомий під назвою «угари», пояснюється тим, що оксид вуглецю легко з'єднується з гемоглобіном крові та робить його нездатним переносити кисень від легень до тканин. При вдиханні свіжого повітря утворене з'єднання (карбоксигемоглобін) поступово руйнується, і гемоглобін відновлює здатність поглинати кисень. В повітрі робочої зони ПДК оксиду вуглецю складає 20 мг/м^3. Концентрацію у 300 мг/м^3 людина переносить без помітної дії протягом 2-4 годин, концентрація у 600 мг/м^3 викликає легке отруєння, у 980 мг/м^3 – важке отруєння настає через 10-30 хвилин, у 3600 мг/м^3 – смерть настає через 1-5 хвилин.

Вуглеводні граничні. Володіють вираженим запахом. При термодеструкції утворюються оксиди вуглецю. Кумулятивність слабка. Клінічна картина гострого отруєння: збудження, що змінюються загальмованістю, слабкість, запаморочення, головний біль, біль в області серця, почастішання пульсу, серцебиття, першіння в горлі, кашель, порушення дихання, нудота, блювота, біль у животі.

Вуглеводні насичені С12-С19. Входять до складу палива, безбарвні рідини з характерним запахом. Хімічний склад: парафіни, циклопарафіни, алкилбензоли, нафтени. Токсична дія. Діють на кістковий мозок схоже з бензолом. Ця суміш токсичніша, ніж бензол.

Бенз(а)пірен. Відноситься до багатоядерних ароматичних вуглеводнів з конденсованими бензоловими кільцями. На підставі вивчення причин професійних пухлин побічно доведена канцерогенна дія багатоядерних ароматичних вуглеводнів, безпосередньо це доведено в дослідах на тваринах. До недавнього часу існувала думка про неприпустимість наявності канцерогенних багатоядерних ароматичних вуглеводнів в повітрі виробничих приміщень. Нині ця точка змінилася і для бенз(а)пірена регламентований граничний зміст в повітрі робочої зони 0,00015 мг/м^3. Для атмосферного повітря рекомендується встановити граничну концентрацію бенз(а)пірена 0,01 мкг/м^3.

Сірки діоксид – безбарвний негорючий газ з гострим запахом, в 2,2 рази важчий за повітря, легко розчинний у воді. Отруєння в виробничих умовах відбувається через дихальні шляхи. Вже дуже малі концентрації діють дратівливо на слизові оболонки, короткочасне вдихання більш високих концентрацій веде до отруєння. Сірчистий ангідрид (SO_2), незважаючи на великі масштаби його викидів в атмосферу. Під впливом короткохвильової сонячної радіації він швидко перетворюється в сірчаний ангідрид (SO_3), який при контакті з водяною парою Вуглеводні граничні. Володіють вираженим запахом. При термодеструкції утворюються оксиди вуглецю. Кумулятивність слабка. Клінічна картина гострого отруєння: збудження, що змінюються загальмованістю, слабкість, запаморочення, головний біль, біль в області серця, почастішання пульсу, серцебиття, першіння в горлі, кашель, порушення дихання, нудота, блювота, біль у животі. Найбільш трупи органи і системи: центральна нервова, дихальна та серцево-судинна системи, печінка, нирки, органи кровотворення, шлунково-кишковий тракт.

Сажа – високодисперсний порошок. Раніше вважалося, що сажа нешкідлива, проте приводяться дані, що вона може викликати справжній пневмоконіоз, антракоз. Симптоми антракоза: стомлюваність, кашель, болі в грудях, в подальшому задишка. Пневмоконіоз супроводжується хронічним бронхітом, в результаті якого розвивається емфізема, стійкі розширення бронхів і зміни з боку серця, що нагадують такі при силікозі.

Тверді частинки (пил) – надають загальнотоксичну, дратівливу, канцерогенну дію, викликають хронічний катар верхніх дихальних шляхів, хронічний бронхіт, пневмонію, емфізему легень, кашель, збільшують схильність до захворювання на туберкульоз легень.

<u>Ймовірні зміни стану атмосферного повітря, якщо ДДП не буде затверджено</u>

У випадку, якщо Стратегію та План не буде затверджено, а оперативні завдання щодо охорони атмосферного повітря не будуть реалізовані, стан атмосферного повітря на території ТГ більш ймовірно залишатимуться на рівні сучасних показників. Але за умов нарощування об’ємів виробництва промислових підприємств на території громади без впровадження завдань Стратегії та Плану, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об’єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу

відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;

- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні, що передбачає системне озеленення населених пунктів та відновлення пошкоджених зелених насаджень, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу антропогенної діяльності на атмосферне повітря території та, відповідно, на здоров'я населення, що мешкає (перебуває) в межах території Вовчанської МТГ.

Погіршення якості атмосферного повітря може призвести до зниження якості екологічних показників стану довкілля. Забруднення атмосферного повітря та накопичення в ньому шкідливих речовин може проявлятися в зростанні показників захворюваності й смертності від хвороб органів дихання, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу на здоров'я населення, що мешкає (перебуває) в межах Вовчанської МТГ. Без реалізації завдань ДДП, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря – рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все матиме тенденцію зростання, що може знизити рівень комфортного проживання населення.

Управління відходами

У 2025 році утворених відходів – 792945,5 тонн.

Інформація щодо стану обліку та паспортизації місць видалення відходів наведена в Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 Інформація про кількість діючих місць видалення твердих побутових відходів на території Чугуївського району та в цілому по області.

№ з/п	Назва одиниці адміністративно - територіального устрою регіону (район, місто)	Кількість непаспортизованих МВВ, од.	Кількість паспортизованих МВВ, од.
1	Чугуївський район	3	18
2	Харківська область	31	97

До початку повномасштабного вторгнення у Вовчанській МТГ функціонувала організована система управління побутовими відходами. Її робота базувалася на поєднанні централізованого та подворового способів збирання, які застосовувалися залежно від типу забудови населених пунктів і особливостей організації комунальних послуг.

Послуги зі збирання, перевезення та подальшого видалення побутових відходів забезпечували комунальні підприємства Громади.

Протягом 2021-2023 років комунальними підприємствами КП «Вовчанськ» та КП «Вовчанський ККП» було зібрано та перевезено до місця видалення відходів близько 30 200 м³ побутових відходів. Їх збирання та перевезення здійснювалися відповідно до затверджених графіків із можливим коригуванням залежно від безпекової ситуації. Для виконання робіт використовувалися два спеціалізовані транспортні засоби, забезпечувалося утримання контейнерних майданчиків і належний стан місця видалення відходів.

У сфері управління відходами на території Вовчанської МТГ були відсутні сучасні об'єкти, призначені для сортування, відновлення чи видалення побутових відходів, які б

відповідали вимогам природоохоронного законодавства та сучасним екологічним стандартам.

На території Вовчанської МТГ обліковується два місця видалення побутових відходів. Перше розташоване у місті Вовчанськ уздовж автомобільної дороги «Вовчанськ – Білий Колодязь» та займає площу 3 га. Станом на 1 січня 2022 року на ньому було накопичено близько 284,7 тис. м³ відходів, а щорічний обсяг їх видалення становив від 11 до 15 тис. м³. Друге місце видалення відходів розташоване поблизу селища Білий Колодязь уздовж автомобільної дороги Білий «Колодязь – Юрченкове», має площу 3 га та не експлуатується з 2021 року.

До початку активної фази бойових дій існуюче місце видалення відходів у місті Вовчанськ практично вичерпало свою проєктну потужність та потребувало рекультивації.

Одним із перспективних напрямів розвитку було будівництво комплексу з управління комунальними відходами на території Симинівської (колишньої Першої Червоноармійської) сільської ради.

Проблема відходів є однією з ключових екологічних проблем. Існуюча система управління відходами як в Україні, так і на території Вовчанської МТГ характеризується такими тенденціями:

- накопичення відходів як у промисловому, так і побутовому секторі, що негативно впливає на стан довкілля і здоров'я людей;
- здійснення неналежним чином обробки та видалення небезпечних відходів;
- розміщення побутових відходів без урахування можливих небезпечних наслідків;
- неналежний рівень використання відходів як вторинної сировини внаслідок недосконалості організаційно-економічних засад залучення їх у виробництво;
- неефективність впроваджених економічних інструментів у сфері управління відходами.

Незважаючи на тенденцію деякого зменшення обсягів утворення відходів виробництва, в громаді триває процес накопичення відходів різних видів.

Залишається актуальною проблема обробки побутових відходів. Існуюча система управління відходами не дозволяє в повному обсязі виділити із загальної маси відходів фракції ресурсоцінних матеріалів (паперу, картону, скла, металу, пластмас тощо). Утворення значних обсягів відходів, захаращення території відходами зумовлено наступними основними факторами:

- неефективні технології переробки первинної сировини і матеріалів;
- недоліки в розробці нових та використанні наявних (вже розроблених і відомих у світовій практиці) технологій утилізації відходів на місцях їх безпосереднього утворення;
- недоліки системи управління відходами, що не були утилізовані в місцях їх утворення, а також недоліки системи очищення населених пунктів громади від відходів.

Побутові відходи є одним з небезпечних джерел забруднення, перш за все бактеріального, земельних ресурсів та ґрунтів, поверхневих і підземних водних ресурсів та атмосферного повітря.

Джерелами утворення побутових відходів на території громади є житлові будинки та підприємства, установи, організації усіх форм власності.

З метою реалізації вимог Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р. А також положення Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р необхідно визначити технологічні схеми роздільного збирання побутових відходів з урахуванням річної норми надання послуг з вивезення побутових відходів, складових, що входять до побутових відходів, потреби у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, органічних добривах, економічних

факторів та інших вимог, впровадження системного підходу до управління відходами на державному та регіональному рівнях, зменшення обсягів утворення відходів шляхом збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Під час зберігання побутових відходів у контейнерах повинна бути виключена можливість їх загнивання, розкладання, розвіювання та розпилювання. Термін зберігання в холодний період року (при середньо добовій температурі -5 град. С і нижче) повинен бути не більше ніж три доби, а в теплий період року (при середньодобовій температурі більше ніж +5 град. С) – не більше ніж одна доба (щоденне перевезення).

Державними будівельними нормами встановлено ряд вимог відносно місць розташування майданчиків для сміттєзбірників, а саме:

- мінімальне віддалення від вікон і дверей житлових будинків і громадських будівель повинно бути не менше 20 м;
- величина радіуса обслуговування – не більше 100 м;
- можливість проїзду транспорту для вивозу сміття у будь-яку пору року;
- розміри майданчиків для сміттєзбірників залежать від кількості контейнерів, що на них встановлюються, і приймаються площею від 9 до 45 м^2;
- періодичність вивозу твердих побутових відходів залежить від сезону, кліматичної зони і екологічних умов місцевості і узгоджується з місцевими органами санітарно-епідеміологічної служби.

Накопичення обсягів відходів на сміттєзвалищах без належного їх утримання у місцях видалення відходів, відсутність дієвої системи вилучення вторинних ресурсів та сучасного підприємства з переробки відходів, утворення стихійних смітників створює ризики негативного впливу на довкілля та здоров'я населення. Розвиток системи управління відходами є одним з пріоритетних завдань органів у сфері охорони навколишнього природного середовища. У згаданій сфері розроблені програми державного та місцевого рівня, очікується, що їх реалізація забезпечить досягнення екологічних стандартів у сфері управління відходами на місцевому рівні.

Ймовірні зміни стану управління відходами, якщо ДДП не буде затверджено

З метою раціонального управління відходами в Стратегії та Плані визначено за необхідне виконання ряду пріоритетних завдань та заходів.

Тому у випадку, якщо Стратегію та План не буде затверджено, фактор управління відходами матиме найбільше значення серед ризиків шкідливого впливу на довкілля на території Вовчанської МТГ.

Залишатиметься на низькому рівні надання послуг у сфері управління відходами та розвиток відповідної інфраструктури на території Вовчанської МТГ, можливе збільшення кількості відходів війни та стихійних сміттєзвалищ і полігонів для їх захоронення, можливе накопичення промислових відходів та, як слідство, погіршення санітарного стану населених пунктів громади. Крім того, залишиться без змін інституційна складова регіональної системи управління відходами, а отже продовжуватиметься розрізненість і неузгодженість у намаганнях і діях влади, бізнесу та громадськості щодо впровадження різних заходів, спрямованих на зменшення відходів у довкіллі.

Розвиток системи управління промисловими відходами є одним із першочергових завдань органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища. У цій сфері запланована розробка та реалізація програм державного і регіонального рівня; очікується, що їх реалізація забезпечить досягнення екологічних стандартів в сфері управління відходами і на місцевому рівні.

Безпека життєдіяльності та здоров'я населення

Питання поліпшення демографічної ситуації та покращення стану здоров'я населення є одним із найголовніших напрямків у роботі всіх гілок влади, але демографічний стан в громаді залишається складним.

Крім того, Головне управління статистики у Харківській області повідомило, що у зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, згідно з положенням пункту 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Частина респондентів скористалася цим правом і не подали відповідну статистичну звітність, зокрема і щодо стану навколишнього природного середовища.

Щодо основних показників здоров'я населення – можна зробити висновки, що демографічні процеси відповідають загальній тенденції природного руху населення України. Беручи до уваги вікову структуру населення, варто відзначити, що найвища частка припадає на групу осіб працездатного віку, що свідчить про позитивну тенденцію соціально-демографічного та економічного розвитку населених пунктів. Меншу, проте значну частку займає категорія осіб старше працездатного віку. Переважання частки осіб старше працездатного віку над часткою осіб молодше працездатного віку говорить про поступове старіння населення.

За інформацією з офіційного веб-сайту Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної адміністрації (https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna -administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/141/103252) щодо основних показників здоров'я населення Харківської області – можна зробити висновки, що демографічні процеси в Вовчанській МТГ відповідали загальній тенденції природного руху населення Харківської області до повномасштабного вторгнення. Беручи до уваги вікову структуру населення, варто відзначити, що найвища частка припадає на групу осіб працездатного віку, що свідчить про позитивну тенденцію соціально-демографічного та економічного розвитку населеного пункту. Меншу, проте значну частку займає категорія осіб старше працездатного віку. Переважання частки осіб старше працездатного віку над часткою осіб молодше працездатного віку говорить про поступове старіння населення.

Згідно наведеної структури смертності населення Харківської області по класам хвороб:

I місце – хвороби системи кровообігу 58,76 %,

II місце - COVID-19 – 14,6 %;

III місце – новоутворення – 9,82%;

IV – хвороби огранів дихання – 6,58%;

V – травми, отруєння та інші наслідки дії зовнішніх причин – 3,71%;

VI – хвороби органів травлення – 3,15%.

Хвороби системи кровообігу займають перше місце в структурі смертності населення та перше місце серед причин інвалідності населення і є однією з найважливіших причин надсмертності чоловіків працездатного віку. Серед причин інвалідності населення ведучі місця займають ішемічна та гіпертонічна хвороби, судинні ураження мозку. З віком відмічається підвищення рівня захворюваності на хвороби системи кровообігу. У жінок показники захворюваності (крім інфаркту міокарда) вищі ніж у чоловіків. У розвитку хвороб системи кровообігу найбільше значення має дві основні групи: соціально-культурні фактори та внутрішні фактори ризику. До першої групи факторів ризику відносяться: вживання висококалорійної їжі, яка багата вуглеводами, жирами та холестерином; тютюнопаління; малорухливий спосіб життя; постійний нервовий стрес. До другої групи факторів ризику відносяться артеріальна гіпертензія; гіперхолестеренемія; порушена толерантність до вуглеводів; ожиріння; спадковість. Ступінь впливу кожного із названих факторів та їх комбінація різна. Витрати на лікування, реабілітацію та соціальне забезпечення хворих на хвороби системи кровообігу стають фінансовим тягарем для суспільства.

Серед ймовірних причин захворюваності населення можна назвати високий рівень розвитку промисловості та урбанізації, який створює прискорений, стресовий ритм життя, який негативно впливає на організм людини, підсилює прояви девіантної поведінки, що і

являється провокуючим хворобу фактором; старіння нації; не дотримання здорового способу життя. Станом на теперішній час загальновизнано, що епідемія хронічних неінфекційних захворювань, у тому числі і хвороб системи кровообігу, значною мірою пов'язана зі способом життя і виникненням внаслідок цього фізіологічних факторів ризику.

За останні 10 років у нашій країні відзначають невпинну тенденцію до підвищення рівня захворюваності на злоякісні новоутворення із щорічним збільшенням приблизно на 3%. Злоякісні новоутворення спричиняють більше 15% усіх смертей і поступаються за цим показником лише серцево-судинним захворюванням. Ризик розвитку онкологічних захворювань становить 27,7% у чоловіків та 18,5% у жінок. Щорічна летальність внаслідок онкологічних захворювань, у 2–10 разів перевищує аналогічний показник у розвинених країнах світу. В Україні хворі онкологічного профілю становлять 25% інвалідів. Результати світових епідеміологічних досліджень злоякісних новоутворень свідчать про швидкі темпи підвищення захворюваності на рак та поширеності злоякісних новоутворень із різким зростанням смертності у віці старше 60 років.

Смертність від хвороб органів травлення посідає четверте місце у структурі смертності населення (після хвороб системи кровообігу, новоутворень і нещасних випадків). У структурі смертності від хвороб органів травлення переважають цироз печінки, панкреатит, ускладнений перебіг виразки шлунку і дванадцятипалої кишки. При вирішенні проблем щодо хвороб органів травлення необхідно орієнтуватися на характер відтворення і втрати здоров'я населення, як важливі критерії економічного і соціального благополуччя суспільства.

Особливість смертності населення від хвороб органів травлення протягом другої декади XXI ст. полягає в тому, що це єдина причина, від якої смертність має виразну тенденцію до зростання.

Факторами ризику виникнення цих захворювань є низька якість харчування, його незбалансованість, незадовільна організація харчування вдома і на роботі, психоемоційне перенапруження, самолікування, пізнє звернення за кваліфікованою медичною допомогою. Симптоми шлунково-кишкового тракту дуже поширені і мають значні економічні та соціальні наслідки.

Спостерігається нівелювання статевих відмінностей в частоті жовчнокам'яної хвороби, виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки; відбувається розширення вікових меж формування патології органів травлення; простежується чітка тенденція до збільшення захворюваності на патологію верхніх відділів шлунково-кишкового тракту.

Інфекційні хвороби залишаються однією з основних причин інвалідності та смертності населення. Підвищення рівня інфекційної захворюваності пов'язане з негативними соціально-економічними змінами в країні, військовими конфліктами, внутрішньою та зовнішньою міграцією, екологічними катаклізмами, появою нових нозологічних форм хвороб.

Зважаючи на те, що інфекційні захворювання найчастіше вражають соціально незахищені верстви населення, стає зрозуміло, чим викликана особлива увага до цих хвороб і в сучасному українському суспільстві.

Так, потрапляння забруднюючих речовин в організм людини до органів дихання та травлення викликає ризик розвитку їх хвороби. До складу пилу можуть входити особливо небезпечні частинки, такі як свинець, кадмій, ртуть, діоксини. На населення, що мешкає поблизу промислових підприємств, можуть мати вплив сполуки речовин, що утворюються в результаті технологічних процесів.

Серед хвороб, які можуть мати відношення до забруднення довкілля, слід виділити хвороби органів дихання, захворювання на хронічний бронхіт та астму, а також інфекційні захворювання та новоутворення.

На підставі наведених даних можна зробити висновок, що рівень захворюваності населення хворобами, які можуть мати відношення до забруднення довкілля, є достатньо високим.

Слід зазначити, що охорона здоров’я населення – це соціальна проблема, яка величезною мірою залежить від: умов праці, житлово-комунального забезпечення, культури, харчування та доступності і якості медичної допомоги.

З метою забезпечення населення доступною, своєчасною, якісною та ефективною первинною медико-санітарною допомогою та забезпечення керованості та безперервності медичної допомоги на території області діють комунальні некомерційні підприємства та приватні установи.

Динаміка чисельності населення Вовчанської МТГ у 2022-2026 роках демонструє різке скорочення населення внаслідок війни, міграційних процесів та демографічних змін. З 36 802 осіб на початок 2022 року чисельність населення зменшилася до 1 643 осіб у 2026 році, що відображає значні соціальні та економічні наслідки для громади та наголошує на необхідності адаптації стратегічних планів розвитку до нових реалій.

Найбільша міграція населення з Громади спостерігалася у 2022 році під час окупації території та у 2024-2025 роках під час активних бойових дій, коли максимальна кількість ВПО перемістилася до м. Харків та інших регіонів.

Медична сфера громади зберегла керованість та продовжує надавати послуги, попри значні пошкодження матеріально-технічної бази. Система охорони здоров'я представлена первинним та вторинним рівнями.

Система охорони здоров’я Вовчанської МТГ до початку повномасштабного вторгнення функціонувала як розгалужена багаторівнева структура, що забезпечувала надання первинної та вторинної медичної допомоги мешканцям міста Вовчанськ, та прилеглих населених пунктів району.

Стаціонарна медична допомога, не надається. Заклади охорони здоров’я релоковані до районного центру.

Повномасштабне вторгнення російської федерації у 2022 році спричинило масштабні руйнування медичної інфраструктури Вовчанської МТГ. Частина амбулаторій та фельдшерсько-акушерських пунктів була пошкоджена або зруйнована. Через перебування території у зоні бойових дій відновлення окремих будівель не проводилося. Кадровий склад первинної ланки суттєво скоротився. Надання стаціонарної медичної допомоги було припинене. Спостерігався дефіцит медичного персоналу та матеріально-технічних ресурсів.

З метою зменшення санітарно-епідеміологічного навантаження на здоров’я населення та для запобігання або ослаблення негативного впливу на комфортність проживання населення на території громади, передбачено озеленення територій санітарно-захисних смуг або розглянути питання по планувальній організації вказаних територій, що забезпечить зниження негативного впливу на житлову забудову до встановлених гігієнічних нормативів, тобто зменшення розмірів санітарно-захисних зон навколо планованого об’єкту.

Основні речовини, що можуть потрапляти в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел на території громади: оксиди вуглецю, оксиди і діоксиди азоту, метан, ангідрид сірчаний, сажа, залізо та його сполуки, манган та його сполуки, діоксид сірки, фтор і його сполуки, хром та його сполуки, натрію гідроксид, масло мінеральне нафтове, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, мідь та її сполуки, сірчана кислота, бензин (нафтовий малосірчаний), вуглеводні насичені C_{12} – C_{19}, гас, уайт-спірит, ксилол, аміак, сірководень та інші.

До чинників, що впливають на стан здоров’я населення, які стосуються Стратегії та Плану, можна віднести: забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов території для проживання населення та забезпечення установами громадського обслуговування. Забезпечення санітарно-гігієнічних умов реалізується шляхом повного охоплення території об’єктами та мережами інженерної інфраструктури, зокрема централізованого водопостачання та водовідведення побутових і поверхневих (дощових) стічних вод, санітарного очищення території. Забезпечення санітарно-гігієнічної сумісності виробничо-

комунальних зон із сельбишною та ландшафтно-рекреаційною зонами, як на існуючих так і на перспективних ділянках містобудівного освоєння. Реалізація цих завдань передбачає визначення комплексу інженерних заходів з досягнення якості постачання комунальних послуг.

Ймовірні зміни стану здоров'я населення, якщо ДДП не буде затверджено

Виконання оперативних завдань Стратегії та Плану щодо:

- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Розвинути та впровадити децентралізовані, резервні та автономні системи життєзабезпечення громади (локальні джерела енергії, альтернативні системи водо- та теплопостачання) для підвищення стійкості до кризових ситуацій та військових ризиків;
- Мінімізація негативного впливу відновлювальних робіт на довкілля та забезпечення безпеки через розмінування;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

Крім того, з метою поліпшення здоров'я мешканців громади, забезпечення доступу всіх громадян до медичних послуг належної якості, покращення якості та доступності надання всіх рівнів медичної допомоги населенню, формування у громадян пріоритету здорового способу життя Стратегією передбачається реалізація наступних завдань щодо:

- Розвиток людського потенціалу через комплексну модернізацію систем освіти, охорони здоров'я та психосоціальної підтримки з орієнтацією на доступність, якість і стійкість до кризових ситуацій;
- Запровадити комплексні програми психосоціальної підтримки, реабілітації та ментального відновлення для дітей і дорослих.
- Посилити кадровий потенціал освітньої та медичної сфер через системне підвищення кваліфікації, супервізію та професійний розвиток фахівців.

У разі, якщо Стратегію та План не буде затверджено, всі завдання не будуть комплексними, інтегрованими та ефективними, адже інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури, що можуть нести загрози техногенного характеру. Більш того, може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить існуючу екологічну ситуацію. Особливу загрозу може становити проблема накопичення та обробки побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій обробки відходів та будівництва об'єктів та підприємств, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних водних ресурсів, земельних ресурсів та ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання у населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо.

Матеріальні активи та об’єкти культурної спадщини

Серед матеріальних активів на території Вовчанської МТГ можна визначити наступні:

1. Земельні ресурси:

Сільськогосподарські угіддя: поля, пасовища, сади, які використовуються для вирощування сільськогосподарських культур і розведення худоби.

Земельні ділянки під забудову: території, придатні для будівництва житлових, господарських або комерційних об'єктів.

Виробничі підприємства: земельні ділянки.

2. Будівлі та споруди:

Житлові будинки: приватні будинки, фермерські господарства, садиби.

Господарські споруди: комори, сараї, стайні, гаражі, майстерні та інші будівлі для зберігання сільськогосподарського інвентарю, техніки і продукції.

Громадські будівлі: школи, дитячі садки, медичні пункти, будинки культури, церкви, бібліотеки.

Комунальні споруди: водонапірні башти, артезіанські свердловини, каналізаційно-насосні станції, очисні споруди, електростанції,трансформаторні підстанції.

Виробничі підприємства: цехи, корпуси, склади та інше.

3.Інфраструктура:

Дороги: місцеві дороги та вулиці, що з’єднують громаду з іншими населеними пунктами.

Мережі комунікацій: електропостачання, водопровід, каналізація, газопостачання, інтернет та зв'язок.

Транспортні засоби: сільськогосподарська, комунальна та промислова техніка, трактори, автомобілі, вантажівки, тролейбуси, трамваї та інше.

4. Економічні ресурси:

Місцеві підприємства: фермерські господарства, лісові та лісопереробні господарства, млини, пекарні, цехи по виробництву молочної продукції, торгові точки та інше.

Комунальні підприємства: сільськогосподарські кооперативи, переробніпідприємства, ринки.

5. Соціальні активи:

Рекреаційні зони: парки, ліси, зони відпочинку, спортивні майданчики, стадіони.

Культурні об'єкти: пам'ятки архітектури, історичні місця, музеї, етнографічні комплекси.

Стратегією розвитку та Планом заходів передбачається впорядкування та реконструкція об’єктів комунального фонду, організацію зон природно-заповідного фонду, зон відпочинку, що позитивно вплине на розвиток громади.

Сьогодні Вовчанська МТГ має значний культурно-історичний потенціал, представлений сотнями пам’яток археології, історії, архітектури та монументального мистецтва, які формують унікальний образ міста й слугують основою для збереження історичної пам’яті регіону.

Незважаючи на руйнівні наслідки війни, Вовчанська МТГ демонструє надзвичайну відповідальність і глибоку повагу до своєї історичної та культурної спадщини. Усі цінні експонати, архівні документи, музейні колекції та матеріальні свідчення багатовікової історії громади були ретельно евакуйовані на безпечні території України, аби захистити їх від непоправних втрат. Кожен предмет, від стародавніх монет та кераміки до архівних рукописів і унікальних археологічних артефактів, для громади не просто річ, а невід’ємний зв’язок поколінь, що свідчить про незламність і тяглість історії краю. Такий крок є проявом колективної свідомості та глибокої турботи про збереження національної пам’яті: Громада впевнена, що коли настане мир і стабільність, всі ці скарби повернуться до рідного Вовчанська, відновлять музейні експозиції і стануть фундаментом для освітніх та культурних програм.

Якщо під час проведення будь-яких земляних робіт буде виявлено знахідку археологічного або історичного характеру, у відповідності до вимог статті 36 Закону України «Про охорону культурної спадщини», подальше ведення робіт буде припинено і протягом однієї доби буде повідомлено про це відповідний орган охорони культурної спадщини, на території якого проводяться земляні роботи.

Земляні роботи будуть відновлені лише згідно з письмовим дозволом відповідного органу охорони культурної спадщини після завершення археологічних досліджень відповідної території.

Крім того, в процесі реалізації Стратегії та Плану заходів будуть додержані відповідні принципи щодо охорони архітектурної, археологічної та культурної спадщини визначені ратифікованою Конвенцією про охорону архітектурної спадщини Європи, Конвенцією про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, Європейською конвенцією про охорону археологічної спадщини.

Відповідно до вимог чинного законодавства, режими використання у межах територій об'єктів археології призначаються для збереження об'єктів в автентичному стані або до їх повного дослідження та можливої музеєфікації.

На території об'єктів можуть виконуватись лише роботи, пов'язані зі збереженням, дослідженням та музеєфікацією об'єктів археологічної спадщини. На території об'єктів забороняється здійснення будь-яких земельних або будівельних робіт, що не пов'язані з дослідженням об'єктів культурної спадщини, їх збереженням та музеєфікацією. Територія об'єкту може використовуватися для ведення лісового господарства, але без корчування дерев.

У зоні охорони об'єкту забороняється будівництво та інші земельні роботи без попереднього проведення охоронних археологічних досліджень. Зона охорони об'єкту може використовуватися для ведення лісового господарства, але без корчування дерев.

Будь-які ландшафтні перетворення в зоні охорони об'єкту та на території об'єкту археології повинні узгоджуватися з органом охорони культурної спадщини.

Фізичні фактори впливу (акустичне, шумове, вібраційне, світлове, теплове та радіаційне навантаження, випромінення)

Джерелами зовнішнього техногенного шумового та вібраційного навантаження в на території області є транспорт (автомобільний), та комунальні об'єкти.

У межах території громади знаходяться автомобільні та залізничні дороги, проїзди.

Враховуючи це необхідно відновити, здійснити благоустрій вуличної мережі та дотримуватись нормативних вимог щодо акустичного режиму на території населених пунктів громади, що забезпечить позитивний режим на території області. Джерела шуму та вібрації на об'єктах за своїм рівнем звукового навантаження не перевищуватиме нормативних рівнів звукового тиску у відповідності санітарним нормам допустимого шуму на території житлової забудови, відповідно до вимог статті 24 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення».

Система організації руху та реконструкція вуличної мережі, з визначенням червоних ліній, спрямована на вирішення акустичної транспортної проблеми. Відповідно до вимог ДСП 173-96 Планувальні рішення вулично-дорожньої мережі повинні виключати перевезення промислових і будівельних вантажів, транзитні транспортні потоки на сельбищних територіях.

Для зменшення акустичного навантаження на здоров'я населення від автодороги та залізниці за можливості необхідно застосовувати транспортні засоби із мінімальним рівнем шуму, проведення ремонтно-будівельних робіт вулиць і доріг, поліпшення якості дорожнього покриття, створення придорожніх захисних зелених насаджень та дотримання правил землекористування в межах захисних смуг доріг.

Можливі джерела світлового навантаження, ультразвукового та іонізуючого випромінювання на території громади відсутні.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря в Харківській області зумовлено наявністю підприємств, організацій та установ, що використовують радіоактивні речовини у відкритому вигляді. На території Харківської області відсутні підприємства, організації та установи, які використовують радіоактивні речовини.

Територія проектування не відноситься до територій, забруднених у результаті аварії на ЧАЕС (Відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 23.07.1991 № 106 та від 29.01.1994 № 600).

Природна радіоактивність середовища не перевищує допустимих значень, техногенні джерела радіаційного забруднення відсутні. Природні виходи радону не зареєстровані. Природна радіоактивність не перевищує допустимі норми. Стан радіаційної безпеки громади задовільний.

Нешкідливі для людей рівні інтенсивності електромагнітних випромінювань встановлені «Державними санітарними нормами і правилами захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань», Київ, наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.1996 № 239. В електричній мережі напругою більше 1000 В можуть утворювались електромагнітні поля частотою 50 Гц, які чинять теплову і іншу дію, що виявляється в різного роду порушеннях життєдіяльності організму людини.

Електромагнітні випромінювання можуть шкідливо впливати на навколишнє середовище при використанні струму промислової частоти напругою 220 кВ і більше.

Тому необхідно враховувати вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 209 «Про затвердження Правил охорони електричних мереж» щодо дотримання охоронних зон, так як дані обмеження встановлюються для постійного фактору присутності.

З метою зменшення електромагнітного навантаження на здоров'я населення необхідно проводити ремонт та обслуговування існуючих повітряних ліній електромереж та обладнання, заміну зношеного та морально застарілого обладнання, а також розглянути можливість щодо впровадження енергозберігаючого обладнання та технологій.

Ймовірні наслідки, якщо ДДП не буде затверджено

При неприйнятті рішень Стратегії та Плану заходів фізичні фактори впливу на території Вовчанської МТГ залишаться без змін, що може негативно позначатися на стані здоров'я місцевих мешканців. Зношеність електричних мереж може провокувати аварії, окрім того, розірвання, падіння електричних кабелів можуть становити небезпеку для мешканців в плані раптового ураження струмом. Без проведення ремонту та обслуговування існуючих повітряних ліній електромереж та обладнання, без проведення ремонтно-будівельних робіт вулиць і доріг, поліпшення якості дорожнього покриття, без створення придорожніх захисних зелених насаджень та без озеленення територій санітарно-захисних зон електромагнітне та акустичне навантаження залишаться на сталому рівні. Саме тому запропоновані рішення ДДП необхідно обов'язково вживати.

Соціально-економічні проблеми та ризики території, що розглядаються:

- старіння населення, зростання демографічного навантаження на осіб працездатного віку, поступове зменшення кількості населення;
- значні руйнації міської інфраструктури;
- забрудненість території громади вибухо-небезпечними предметами;
- відсутня кількість місць прикладання праці;
- відставання рівня розвитку соціальної сфери від потреб населення;
- недостатній розвиток інженерно - транспортної інфраструктури;
- невирішеність проблем утилізації побутових відходів, санітарної очистки населеного пункту тощо.

Головним завданням соціально-економічного розвитку на перспективу є створення повноцінного середовища життєдіяльності населення на основі раціонального використання його ресурсного потенціалу, а також вдосконалення та розвиток інженерної

інфраструктури й головне – збереження природних об’єктів з метою створення оптимального екологічного стану в населеному пункті.

Враховуючи вищевикладене, загальний стан навколишнього середовища Вовчанської МТГ Харківської області можна вважати допустимим, за умов настання безпекової ситуації.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія та План) є документом державного планування місцевого рівня, та скерована на покращення умов життя як мешканців громади, так і гостей, туристів, інвесторів через поліпшення бізнес- та інвестиційного клімату, її культурної привабливості, якості громадського середовища та системи надання ринкових і неринкових послуг. Основою для Стратегії та Плану стали конкурентні переваги громади, а також ті можливості, які відкриваються через зміни в його зовнішньому оточенні.

Тенденцією розвитку сучасної України є зростання ролі регіонів і окремих територіальних громад до одиниць регіонального й місцевого рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Цей процес є результатом децентралізації, регіоналізації та демократизації.

Для ефективної реалізації регіональної та місцевої політики необхідно узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Тому, розробка та реалізація Стратегії та Плану заходів громади здійснюється на основі системи взаємопов'язаних документів: Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки, Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки.

Стратегію розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року розроблено відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 № 695 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272, Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 березня 2016 року №75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади».

Метою Стратегії та Плану є забезпечення відновлення та динамічного розвитку Вовчанської МТГ, підвищення якості життя та добробуту населення громади, а також, підвищення її конкурентоспроможності через розвиток малого та середнього бізнесу.

Реалізація Стратегії передбачається в рамках стратегічного партнерства влади, громади та бізнесу, де кожен партнер зможе знайти своє місце і свої інтереси та внести відповідний вклад у розвиток громади.

Стратегія містить два компоненти – «стратегічний», тобто систему стратегічних і оперативних цілей, досягнення яких повинно призвести до стратегічного бачення розвитку громади, та «оперативний», як окремі програми по кожному стратегічному напрямку, що складається з проєктів місцевого розвитку, в рамках яких передбачені реалістичні цілі, конкретні заходи, потенційні виконавці та фінансові ресурси, необхідні для реалізації проєкту.

Методологія розробки Стратегії містить кілька рівнів, серед яких – метод стратегічного управління розвитком територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи, сукупність процесів (етапів, кроків) при укладанні (розробленні) Стратегії, а також прикладні методики та техніки, які застосовуються в тому чи іншому процесі.

Документ має модульний характер – окремі його напрямки є самодостатніми, автономними, сформованими в розрахунку на подальше впровадження через реалізацію проєктів, кожен із яких є окремим елементом впровадження Стратегії, але впливатиме на загальний результат. При потребі, документ може бути доповнений іншими напрямами розвитку, які в подальшому громада визначить як ключові.

Одними із основних пріоритетів розвитку громади стане швидке завершення адміністративно-територіальної реформи та регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки, активізація міжмуніципального співробітництва, формування фінансово спроможних територіальних громад, покращенню їх соціальної інфраструктури, створенню нових робочих місць в сільській місцевості, розвиток інфраструктури медичних послуг, розвиток внутрішнього туризму (курортно-рекреаційного, екологічного, сільського зеленого туризму) та ін.

Впровадження Стратегії та Плану Вовчанської МТГ забезпечить: покращення якості життя кожного члена суспільства, стабільне зростання людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності економіки громади та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу, розвиток нових місцевих продуктів і послуг, зокрема у сфері покращення стану навколишнього середовища.

Реалізація бачення Вовчанської МТГ забезпечить сталий розвиток громади в цілому на базі розвитку промисловості, сільського господарства, підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу.

Громада стане місцем розвитку людського капіталу через привабливе спортивне, культурне, мистецьке, історико-пізнавальне, екологічно-безпечне середовище.

Сучасна територія з активною громадою, здатною співпрацювати з місцевою владою, стане сприятливим для життя та максимально комфортним для мешканців і гостей.

Серед основних заходів Стратегії та Плану, що мають безпосередній вплив на навколишнє середовище, можна виділити:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об’єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Розвинути та впровадити децентралізовані, резервні та автономні системи життєзабезпечення громади (локальні джерела енергії, альтернативні системи водо- та теплопостачання) для підвищення стійкості до кризових ситуацій та військових ризиків;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Провести комплексне обстеження, ідентифікацію та пріоритизацію територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, із формуванням плану гуманітарного розмінування;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;

- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

З метою реалізації заходів Стратегії та Плану заплановано будівництво, розширення та реконструкція об'єктів планованої діяльності та передбачається розробка низки проєктів, серед яких можуть бути проєкти, які відповідно до пунктів 4, 5, 10, 11, 13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

SWOT-аналіз є дієвим інструментарієм для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення ДДП з урахуванням особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень. Результати SWOT-аналізу екологічної ситуації на території Вовчанської МТГ наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 SWOT-аналіз екологічної ситуації на території Вовчанської МТГ.

Сильні сторони	***Слабкі сторони***
1. Великий земельний фонд та природні ресурси дають змогу планувати відновлення та розвивати аграрні й екологічні проєкти навіть у складних умовах; 2. Вигідне розташування та залізничний хаб забезпечують транспортну доступність і швидке постачання ресурсів навіть за часткової руйнації інфраструктури; 3. Розроблення та реалізація природоохоронних програм на місцевому рівні; 4. Можливість відбудови з сучасними та інноваційними технологіями, включно з енергоефективними та безпечними рішеннями, підвищує стійкість громади 5. Наявні автомобільні дороги державного значення та потенційно хороша просторово-часова доступність більшості населених пунктів громади та обласного центру; 6. Значний рекреаційний потенціал, основою якого є багаті, різноманітні природні та екоресурси, можливості капіталізації багатого екоресурсного потенціалу.	1. Близькість до державного кордону підвищує ризики для безпеки населення. 2. Масштабні руйнування житлового фонду та інфраструктури значно обмежують доступ до житла та послуг. 3. Демографічна криза та відтік населення зменшують соціальний та економічний потенціал громади. 4. Території засмічені вибухонебезпечними предметами та мають деградовані водні й природні ресурси.; 5. Відсутність системного управління відходами. 6.Зношеність об'єктів комунальної інфраструктури та обладнання комунальних підприємств. 7.Освітні заклади громади працюють в дистанційному форматі. 8.Відсутність сучасних центрів дозвілля для різних верств населення. 9.Нерівномірний доступ до послуг мешканців сільських населених пунктів у порівнянні з мешканцями адміністративного центру громади. 10. Відсутність централізованого водопостачання та водовідведення.

	11. Недостатнє використання сучасних технологій для зменшення впливів на довкілля на промислових підприємствах.
Можливості	***Загрози***
• Реалізація позитивних ефектів від зміни клімату для агровиробництва; • Розвиток потужного туристично-рекреаційного кластера; • Участь у проектах міжнародної технічної підтримки з питань місцевого розвитку, розвитку підприємництва, кооперації; • Комплексне відновлення та модернізація житлового фонду і інфраструктури з урахуванням сучасних стандартів і принципів сталого розвитку. • Проведення розмінування територій і забезпечення безпечного середовища для населення та підприємств; • Залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій; • Законодавчі зміни, які сприяють підвищенню спроможності ТГ; • Наявність природних ресурсів, зокрема земельних ділянок для використання в комерційних цілях.	• Висока ймовірність обстрілів з боку рф та подальшого руйнування інфраструктури. • Відтік людського капіталу, подальше погіршення демографічної ситуації. • Затягнення воєнних дій на тривалий період. • Наслідки кліматичних змін, що спричиняють ризики поширення хвороб та шкідників сільськогосподарських культур; • Збільшення податкового та іншого роду навантажень на підприємців та потенційних інвесторів; • Відтік молодих спеціалістів через недостатню кількість і якість робочих місць; • Демографічна криза (старіння населення, низький рівень потенціалу відтворення людності, знелюднення третини населених пунктів громади). • Зростання цін на енергоносії.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії, якщо документ державного планування не буде затверджений, подальший стабільний розвиток території Вовчанської МТГ є проблематичним. Це може призвести до погіршення екологічної ситуації і як наслідок може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення.

Таблиця 3.2. Оцінка ймовірного впливу ДДП на довкілля відповідно до контрольного переліку.

№ з/п	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення стану
		так	ймовірно	ні	
Атмосферне повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		●		+
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		●		+
3	Погіршення якості атмосферного повітря?		●		+
4	Появу джерел неприємних запахів?			●	

5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?		●		
Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		●		+
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			●	+
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?		●		
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			●	+
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		●		+
11	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?		●		+
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь - якого поверхневого водного об'єкту?		●		
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			●	
14	Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			●	
15	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?		●		
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			●	+
Управління відходами					
17	Збільшення кількості утворюваних побутових відходів?	●			+

18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		●		+
19	Збільшення кількості відходів I -III класу небезпеки?		●		+
20	Спорудження еколого - небезпечних об’єктів управління відходами?		●		
21	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			●	
Земельні ресурси					
22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		●		+
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			●	
24	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			●	
25	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			●	
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			●	
27	Виникнення конфліктів між ухваленими завданнями ДДП та цілями місцевих громад?			●	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28	Негативний вплив на об’єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			●	+
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			●	+
30	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		●		
31	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			●	

32	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?	●			
33	Будь-який вплив на наявні об’єкти історико-культурної спадщини?	●			
34	Інші негативні впливи на естетичні показники об’єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам’ятників природи тощо)?			●	
Населення, інфраструктура					
35	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?	●			+
36	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?	●			
37	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків?	●			
38	Необхідність будівництва нових об’єктів для забезпечення транспортних сполучень?	●			
39	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?	●			
40	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров’я людей?			●	
Екологічне управління та моніторинг					
41	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			●	
42	Погіршення екологічного моніторингу?			●	
43	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			●	
44	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			●	

Інше					
45	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?		●		+
46	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			●	
47	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?		●		+
48	Суттєве порушення якості природного середовища?			●	+
49	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			●	
50	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			●	

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в Таблиці 3.1 та Таблиці 3.2, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану:

Земельні ресурси та ґрунти Реалізація Стратегії та Плану охоплює територію Вовчанської МТГ, при цьому завдання визначені нею, зосередженні на локальних територіях життєдіяльності населення. Виконання оперативних завдань Стратегії та Плану дозволить поліпшити загальну екологічну ситуації на території громади та позитивно вплинути на умови життєдіяльності і здоров'я населення Вовчанської МТГ.

Внаслідок реалізації Стратегії та Плану не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Реалізація завдань Стратегії не призведе до суттєвих змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель.

Стратегією та Планом передбачаються заходи, що стосуються земельних ресурсів та ґрунтів:

- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Провести комплексне обстеження, ідентифікацію та пріоритизацію територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, із формуванням плану гуманітарного розмінування.
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки.

- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади.

Впровадження планованої діяльності щодо: будівництва трубопроводів для транспортування води; прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду; утилізації, видалення, оброблення, знешкодження, захоронення побутових відходів – може мати значний вплив на довкілля (пункти 10, 11 частина 3 статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»).

Також оперативними завданнями Стратегії та Плану заплановано проведення робіт по будівництву, реконструкції та капітальному ремонту різних видів об'єктів, мереж та споруд, що завжди пов'язано з порушенням ґрунтового покриву земель, на яких заплановано впровадження діяльності.

Ймовірний вплив на ґрунтовий покрив відбудеться при будівельних роботах, прокладанні інженерних комунікацій та вертикальному плануванні території під час реалізації завдань Стратегії та Плану. Можливо відбудеться антропогенна трансформація існуючого рельєфу території від планувальних робіт під час реалізації ДДП. З огляду на тимчасовий характер впливу та його локальність, вплив приймається, як допустимий.

Також можливе забруднення, засмічення та порушення ґрунтів від неочищених господарсько-побутових та поверхневих (дощових і талих) стічних вод. З метою недопущення та зниження ризику забруднення ґрунтів на території Вовчанчької МТГ завданнями Стратегії та Плану, що відповідають основним засадам (стратегіям) державної екологічної політики України та забезпечують поліпшення екологічної ситуації і підвищення рівня екологічної безпеки, передбачається: реконструкція та будівництво систем каналізаційних мереж, каналізаційних насосних станцій, очисних споруд та інше.

Звітом про СЕО надаються рекомендації щодо забезпечення повного врахування природоохоронних вимог під час вирішення питань щодо зміни цільового призначення земельних ділянок для розміщення об'єктів будівництва.

Рослинний та тваринний світ Стратегією та Планом не передбачається реалізація заходів, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі чи заплановані до заповідання території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Реалізація завдань Стратегії запланована за межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду, екологічної та Смарагдової мереж, їх охоронних зон, земель природно-заповідного фонду України, територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність та об'єктів комплексної охорони, в зв'язку з чим можна зробити висновок, що реалізація оперативних завдань ДДП не має впливу на території з природоохоронним статусом.

Крім того, з метою охорони природних ресурсів та їх раціонального використання, збереження природного стану наявних біоценозів, поліпшення екологічної ситуації на території громади, задля збереження біологічного та ландшафтного різноманіття на території Вовчанської МТГ Стратегією заплановані наступні завдання:

- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки.
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади.
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб

громади у відпочинку і відновленні.

Ймовірний вплив Реалізація заходів ДДП не матиме суттєвого впливу на зміни та динаміку розвитку природних популяцій. Помірний вплив на тваринний світ відбуватиметься за рахунок техногенного шуму від будівельної техніки та механізмів під час реалізації заходів Стратегії та Плану щодо будівництва планованих об'єктів, споруд та комунікацій. Але такий вплив носитиме тимчасовий характер, припиняється по закінченню будівельних робіт, такий вплив можна оцінити як допустимий.

Геологічні та гідрографічні умови

Стратегією та Планом не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на геологічне і гідрогеологічне середовище на території ТГ.

Ймовірний вплив на геологічне середовище під час реалізації оперативних завдань Стратегії та Плану можливий лише під час проведення робіт по будівництву та реконструкції систем каналізаційних мереж, каналізаційних насосних станцій, очисних споруд – матиме незначний вплив для геологічного середовища та тимчасовий характер, після закінчення будівельних робіт прилеглу територію необхідно упорядковати за рахунок проведення благоустрою та упорядкування. При проведенні будівельних робіт вплив на геологічне середовище можна оцінити як помірний. Впровадження заходів, що передбачені ДДП, не призведе до зміни водно-фізичних та інших властивостей ґрунтів.

Вплив на навколишнє природне середовища планованої діяльності, що передбачена завданнями Стратегії та Плану може мати значний вплив на довкілля, необхідно оцінити під час здійснення процедури оцінки впливу на довкілля.

Водні ресурси Стратегією та Планом не передбачається створення нових підприємств із значними обсягами скидів у підземні водні об'єкти. Проте, з метою охорони водних ресурсів та їх раціонального використання в Стратегії та Плані визначено за необхідне виконання ряду завдань щодо вирішення проблемних питань з охорони і раціонального використання водних ресурсів на території ТГ:

- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки.
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури.

Такі види планованої діяльності, як будівництво у населених пунктах споруд для очищення стічних вод, очищення господарсько-побутових стічних вод, ймовірніше проводяться на землях водного фонду та найчастіше призводять до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Впровадження господарської діяльності, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, впровадження планованої діяльності з прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду може мати значний вплив на довкілля (пункти 10, 13 частина 3 статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»).

Слід зазначити, що роботи на землях водного фонду повинні проводитися з обмеженнями відповідно до вимог статтей 87, 88, 89 Водного Кодексу України та статей 60, 61 Земельного кодексу України. У водоохоронних зонах та прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

1) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;

2) зберігання та застосування пестицидів і добрив;

3) влаштування літніх таборів для худоби;

4) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;

5) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки;

6) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо.

Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Замовник зобов'язаний:

- виконувати заходи щодо охорони земель від ерозії, підтоплення, забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами та від інших процесів руйнування;
- суворо дотримуватися встановленого режиму для прибережних захисних смуг;
- запобігати проникненню у водні об'єкти стічних вод, пестицидів і добрив через прибережні захисні смуги.

Роботи в межах земель водного фонду (прибережна захисна смуга та водна поверхня) потребують отримання дозволу згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2005 № 557 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на проведення робіт на землях водного фонду».

При цьому гарантується недопущення:

- порушення стійкості прибережних схилів (берегообвали, ерозійні та зсувні процеси, осідання);
- зосередження будь-яких забруднюючих речовин, сміття, деревини тощо;
- утворення перетинів водних потоків;
- перекриття течії води через водопропускні споруди різних типів та прогони мостів;
- затоплення та підтоплення прибережних територій.

Звітом про СЕО надаються рекомендації щодо реалізації заходів, спрямованих на поліпшення стану водних ресурсів, зокрема:

- сприяння розробці та встановленню прибережних захисних смуг навколо поверхневих водних об'єктів на території громади;
- отримання дозволу на спеціальне водокористування (в разі провадження господарської діяльності, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти);
- отримання дозволу на проведення робіт на землях водного фонду (в разі провадження планованої діяльності в межах прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм).

<u>Ймовірний вплив.</u> З метою покращення екологічного стану водойм громади, Стратегією та Планом заплановано реалізація завдань, що спрямовані на поліпшення гідрологічного, санітарного, технічного стану та якості води; створення водоохоронних зон, підвищення надійності експлуатації водопровідних мереж та ефективності водопідготовки та очищення стічних вод із застосуванням ефективних технічних рішень, сучасних технологій і матеріалів.

Заходи щодо створення водоохоронних зон, винесення об'єктів забруднення з прибережних смуг проводяться з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності та задля недопущення забруднення підземних водних ресурсів.

Якщо вищезазначені завдання Стратегії та Плану не будуть реалізовані, подальший розвиток території Вовчанської МТГ може спричинити техногенне навантаження на водні ресурси. Зокрема відсутність або аварійний стан споруд для очищення стічних вод, водопровідних та каналізаційних мереж, споруд для збирання, очищення та використання

вод поверхневого стоку може призвести до забруднення поверхневих та підземних водних ресурсів.

Атмосферне повітря. Стратегією та Планом заплановане створення тимчасових інфраструктурних рішень для підтримки функціонування бізнесу, що сприятиме будівництву нових підприємств, спрямованих на випуск найсучаснішої продукції, освоєнню передових технологій. Тому можливе забруднення від стаціонарних джерел та пересувних джерел під час будівництва, розширення та реконструкції об'єктів планованої діяльності, що передбачаються завданнями Стратегії та Плану.

З метою покращення стану атмосферного повітря на території ТГ Стратегією та Планом розглядається можливість впровадження завдань, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об'єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

Ймовірний вплив. Проведення будівельних робіт з метою реалізації завдань Стратегії та Плану супроводжується роботами, в процесі яких забруднюється атмосферне повітря. Найбільший вплив чинять будівельні машини та обладнання. Всі будівельні роботи мають пересувний характер, виконуються послідовно. Такі джерела умовно можна віднести до джерел нерегулярного забруднення атмосфери, тобто викиди в атмосферу забруднюючої речовини проводяться через нерівномірні проміжки часу. Характерною особливістю цих викидів є мала часова тривалість. Даний вид забруднення носить тимчасовий характер і обмежується терміном будівництва.

З метою покращення стану атмосферного повітря на території ТГ, Стратегією та Планом заплановано реалізацію вище перелічених завдань, що забезпечить поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки на території громади.

Кліматичні умови території. Однією з ключових глобальних проблем сьогодення є негативний антропогенний вплив на довкілля, що є, зокрема причиною зростання концентрації парникових газів в атмосферному повітрі. Причиною зміни клімату є динамічні процеси зумовлені природними та антропогенними чинниками. Основними джерелами викидів парникових газів є промисловість, енергетика та транспорт. До парникових газів відносяться: двоокис вуглецю (CO_2), метан (CH_4), закис азоту (N_2O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ), гексафторид сірки (SF_6).

Попри окремі спостереження за наслідками глобальних змін клімату у Вовчанській МТГ немає системних досліджень, які б стали основою для планування та реалізації заходів з попередження шкідливих впливів на клімат і адаптації всіх сферах життєдіяльності населення до його змін.

Стратегією та Планом не заплановано завдань, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря та запобігання змінам клімату.

Ймовірні вплив Негативний вплив на кліматичні умови території під час впровадження оперативних завдань Стратегії та Плану не передбачається. Змін

мікроклімату у результаті реалізації заходів, що визначені ДДП не очікується. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів запланованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні.

Управління відходами.

Важливим залишається питання потрапляння ресурсоцінних відходів на полігони та сміттєзвалища і разом з тим, впровадження у населених пунктах системи роздільного збирання відходів, комплексної переробки та обробки корисних компонентів побутових відходів.

Попереднє сортування відходів перед видаленням на полігон та впровадження роздільного збирання вторинних компонентів побутових відходів дасть можливість зменшити обсяги розміщення побутових відходів на полігонах та сміттєзвалищах.

Одним із альтернативних шляхів вирішення даного питання є будівництво сміттєпереробних та сміттєсортувальних комплексів (заводів, ліній).

Стратегією та Планом не заплановано заходів, які стосувались напрямку управління відходами.

Ймовірний вплив. Протягом виконання підготовчих, будівельних робіт, що передбачені завданням Стратегії та Плану, очікується епізодичний і незначний вплив зумовлений операціями у сфері управління відходами. Негативного впливу на довкілля під час провадження діяльності з реалізації заходів ДДП не передбачається.

Здоров'я населення

Ймовірний вплив З метою охорони навколишнього середовища та здоров'я населення Стратегією та Планом передбачаються завдання щодо охорони навколишнього природного середовища. Реалізація всіх вище перелічених завдань ДДП забезпечить послаблення можливого впливу на довкілля, і як слідство послабить вплив на здоров'я населення.

Виконання оперативних завдань Стратегії та Плану щодо:

- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки.
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій.
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади.
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

Крім того, з метою поліпшення здоров'я мешканців громади, забезпечення доступу всіх громадян до медичних послуг належної якості, покращення якості та доступності надання всіх рівнів медичної допомоги населенню, формування у громадян пріоритету здорового способу життя Стратегію та Планом передбачається реалізація наступних завдань щодо:

- Впровадити принципи безбар'єрності та інклюзивності у всі процеси просторового планування, відбудови та облаштування громадських просторів.
- Розвиток людського потенціалу через комплексну модернізацію систем освіти, охорони здоров'я та психосоціальної підтримки з орієнтацією на доступність, якість і стійкість до кризових ситуацій;
- Відновити та модернізувати мережу закладів освіти та охорони здоров'я з урахуванням безпеки, доступності та інклюзивності.
- Запровадити комплексні програми психосоціальної підтримки, реабілітації та ментального відновлення для дітей і дорослих.
- Посилити кадровий потенціал освітньої та медичної сфер через системне підвищення кваліфікації, супервізію та професійний розвиток фахівців.

Виконання завдань Стратегії та Плану забезпечить послаблення можливого впливу на довкілля та здоров'я населення.

Звітом про СЕО надаються рекомендації щодо обов'язкового здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля у відповідності до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Соціальне середовище

Основними пріоритетами подальшого розвитку Вовчанської МТГ є: створення комфортних умов для проживання населення; вдосконалення системи обслуговування, благоустрою та інженерно-транспортної інфраструктури; залучення інвестицій в сферу виробництва і обслуговування; активне сприяння приватній ініціативі в підприємницькій діяльності, малому бізнесі.

Перспективи розвитку визначаються в залежності від конкретних територіально-планувальних ресурсів, положення в системі розселення, наявності і розподілу трудових ресурсів, враховуючи всі наявні фактори, які створюють певні обмеження для розвитку громади.

Стратегією та Планом розвитку передбачається перспективний економічне і соціальне відновлення населених пунктів громади завдяки створенню нових підприємств з обслуговування, розвитку ландшафтно-рекреаційних територій та інше. Негативний вплив на навколишнє соціальне середовище виключений, вплив на соціальне середовище оцінюється, як позитивний.

Безпека життєдіяльності населення

Сприятливі умови життєдіяльності людини – стан середовища життєдіяльності, при якому відсутній будь-який шкідливий вплив його факторів на здоров'я людини і є можливості для забезпечення нормальних і відновлення порушених функцій організму.

Завданнями Стратегії та Плану заходів пропонується забезпечити безпеку життєдіяльності населення шляхом:

- Розширити, відновити та модернізувати мережу захисних споруд цивільного захисту (укриттів) із забезпеченням їх доступності, технічної готовності, безперервного функціонування та відповідності сучасним вимогам безпеки
- Створити та впровадити інтегровану багаторівневу систему оперативного оповіщення населення про надзвичайні ситуації, що охоплює всі населені пункти громади та забезпечує швидке і надійне інформування в умовах кризових загроз
- Розробити, актуалізувати та впровадити комплексну систему планів реагування на кризові та надзвичайні ситуації із забезпеченням координації дій служб, регулярного навчання населення та проведення практичних тренувань з відпрацювання алгоритмів безпеки та інше.

Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На території Вовчанської МТГ відсутні офіційно визнані водно-болотні угіддя міжнародного значення.

На території Вовчанської МТГ розташоване одне з найбільших водосховищ Харківщини – «Печенізьке водосховище».

Печенізьке водосховище, водно-болотне угіддя, площею 2500,00 га розташоване між селами Рубіжне, селищем Старий Салтів, Молодова та Хотімля.

Одне з найбільших водосховищ в області, що побудовано в заплаві ріки Сіверський Донець. Територія угіддя включає водяне дзеркало з угрупуванням справжніх водних рослин, острови з деревно-чагарниковою рослинністю, прибережну смугу з болотною і лучною рослинністю, а також заплаву у верхів'ї водосховища. Має велике значення для підтримання видового різноманіття та кількісного багатства птахів. Печенізьке водосховище є ключовою територією Сіверсько-Донецького екологічного коридору загальнодержавного значення.

Стратегією та Планом не передбачено заходів, які б несли вплив на водно-болотне угіддя.

Біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»

На території Вовчанської МТГ відсутні офіційно визнані Біосферні резервати програми ЮНЕСКО. Вплив відсутній.

Об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

На території Харківської області об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО відсутні. Вплив не передбачається.

Надра

В межах Вовчанської МТГ обліковуються родовища природних корисних копалин таких як неметалевих корисних копалин, нерудних корисних копалин, родовища підземних вод (води питні і технічні), на які отримані спеціальні дозволи на користування надрами.

Стратегією та Планом не заплановано проведення пошуково-розвідувальних робіт нафти і газу та інших покладів на території громади.

Ландшафт

Негативні ендогенні та екзогенні процеси, явища природного та техногенного походження (тектонічні, сейсмічні, зсувні, селеві, зміни напруженого стану і властивостей порід, деформації земної поверхні) не передбачаються.

Матеріальні активи

Передбачається впорядкування житлового та комунального фонду, організацію зон зелених насаджень, реконструкцію існуючих та пошкоджених внаслідок бойових дій об'єктів тощо. Вплив оцінюється як позитивний;

Екологічне управління, моніторинг та інше Стратегія та План не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки, натомість передбачено реалізація заходів щодо покращення стану навколишнього природного середовища.

Виникнення негативного впливу, який у майбутньому може спричинити погіршення стану навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я після реалізації рішень ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» не очікується

та не прогнозується.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії та Плану призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров’я населення, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

При впровадженні завдань Стратегії та Плану, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров’я населення.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Супутнім результатом реалізації завдань «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» має стати поліпшення екологічної ситуації на території громади, зниження рівня антропогенного навантаження на довкілля, забезпечення раціонального природокористування, покращення якості води, озеленення населених пунктів, забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та інше.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту документу державного планування «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» визначені основні проблеми для навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, надані характеристики даних впливів.

Задання Стратегії та Плану, посилені економічною підтримкою держави, мають забезпечити поступове виконання природоохоронних заходів і як наслідок, подолання ключових екологічних проблем на території Вовчанської МТГ, серед яких наступні:

Таблиця 4.1. Ключові екологічні проблеми, які стосуються ДДП.

Основні екологічні проблеми і ризики	Характеристика проблем і ризиків	Територіальна прив'язка	Проєктні рішення МД
Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами	Сучасний стан поверхневих водних об'єктів ТГ знаходяться під інтенсивним антропогенним навантаженням. На якісний стан поверхневих вод впливають поверхневі стоки із забудованих територій, недостатньо-очищені стічні води, що містять значну кількість органічних речовин, мінеральні форми азоту, нафтопродукти, СПАР та інші хімічні сполуки, що негативно впливають на гідрохімічний режим водних об'єктів.	Територія населених пунктів громади та водних об'єктів	З метою покращення екологічного стану водних об'єктів на території громади Стратегією запланована реалізація завдань щодо відновлення базових соціальних/комунальних послуг (освіта, медицина, водопостачання, електропостачання) та створення комфортних умов проживання для всіх категорій населення.

Забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Низький рівень використання відновлюваних джерел енергії, енергозберігаючих технологій та матеріалів.	Стан атмосферного повітря на території громади формується обсягами викидів забруднюючих речовин від пересувних та стаціонарних джерел забруднення.	Територія населених пунктів громади	З метою покращення стану атмосферного повітря на території ТГ Стратегією та Планом розглядається можливість відновлення та розвиток зелених зон і рекреаційних територій громади.
Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, що призводить до антропогенного впливу на кліматичні умови громади.	Зміни клімату (перш за все, величина зміни температури повітря) та її наслідки безпосередньо залежать від кількості викидів парникових газів, що надходять в атмосферне повітря в межах ТГ.	Територія населених пунктів громади	З метою зменшення кількості викидів забруднюючих речовин та парникових газів Стратегією та Планом заплановано впровадження заходів, що спрямовані на зменшення викидів CO_2 в атмосферному повітрі. шляхом відновлення та розвитку зелених зон і рекреаційних територій громади

Недостатньо ефективний розвиток створення запланованих до заповідання природних екосистем, унікальних природних територій, ландшафтів та рідких видів рослин і тварин на території громади.	За останні роки спостерігається зниження темпів зростання площі природно-заповідного фонду. До цього призводить недосконаліть існуючої законодавчої бази, низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення установ природно-заповідного фонду, низький рівень екологічної освіти та інформованості населення зумовлюють загрозу нецільового використання та призводить до втрати територій та об'єктів ПЗФ.	Територія природних парків на території громади	З метою збереження в природному стані типових або унікальних комплексів на території ТГ Стратегією та Планом не заплановано заходів, що стосуються об'єктів ПЗФ. Натомість заплановано відновлення та розвиток зелених зон і рекреаційних територій громади
Недосконала система управління відходами	Відсутність достатньо ефективної системи управління відходами виробництва та побутовими відходами, значний відсоток захоронення відходів.	Території населених пунктів громади	Стратегією та Планом не заплановано оперативних завдань, щодо екологічно безпечного зберігання, оброблення, видалення відходів.
Підвищення ризиків для здоров'я населення.	Усі вище описані проблеми є чинниками, що послаблюють здоров'я населення.	Території населених пунктів громади	Необхідне впровадження оперативних завдань, які передбачені Стратегією та Планом.

Серед екологічних проблем, що можуть спричиняти негативний влив на здоров'я населення варто виділити:

1) Забруднення атмосфери: провокує захворювання органів дихання, кровотворення, алергічні реакції, онкологічні захворювання, нервово-психічні розлади, зменшення очікуваної тривалості та якості життя;

2) Забруднення водних ресурсів: погіршення анафелогенної ситуації на території громади, збільшення кількості хвороб органів кровотворення, шлунково-кишкового тракту, сечовидільної, нервової, ендокринної систем, зниження імунітету, зменшення очікуваної тривалості та якості життя;

3) Забруднення ґрунтів: провокує потрапляння токсичних речовин в організм людини через продукцію городництва та садівництва. Забруднені ґрунти є ідеальним субстратом для появи шкідливих мікроорганізмів, гельмінтів, що сприяє більшому захворюваності людей та тварин;

4) Деградація геологічного середовища: сприяє погіршенню анафелогенного стану, умов проживання населення, санітарного стану житлових приміщень, що у підсумку провокує захворювання органів дихання, застуди, ГРВІ та зниження імунітету;

5) Проблема накопичення відходів: відходи є небезпечною основою для розмноження хвороботворних мікроорганізмів, вони забруднюють усі компоненти навколишнього природного середовища. Таким чином, накопичення відходів має загальну шкідливу дію на організм людини, що у підсумку може призвести до розладу будь-якої системи організму людини;

6) Наявність шумового, електромагнітного забруднення: спричиняє нервові розлади, підвищує втомлюваність, знижує імунітет, може бути причиною порушенню сну.

7) Деградація біорізноманіття: зменшення кількості зелених рослин сприяє збільшення забруднення атмосфери, пригнічує психоемоційний стан людини, може провокувати кількість збільшення хвороб органів дихання. В той же час інвазійні рослини активізують алергічні реакції в організмі людини, збільшення кількості кліщів, гельмінтів провокує серйозні неврологічні хвороби та захворювання шлунково-кишкового тракту.

Для усунення усіх можливих проблем, які можуть спричиняти негативний влив на здоров'я населення, необхідне впровадження рішень, що передбачені ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року».

Під час реалізації оперативних завдань Стратегії та Плану необхідно врахувати наявні проблеми території, на якій заплановано впровадження діяльності та запропонувати найбільш екологічно вигідну територіально-планувальну організацію з урахуванням всіх планувальних обмежень (згідно із Державними будівельними нормами України планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12-2019 «Планування та забудова територій» та Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів ДСП 173-96 та інше).

Планувальні обмеження на території, яка запланована для впровадження діяльності визначають загальні вимоги до режиму використання земельних ділянок, по яких проходять інженерні та транспортні комунікації, вимоги до експлуатації та проєктування інженерних мереж, а також режим використання земельних ділянок, що потрапляють в санітарно-захисні та охоронні зони.

Обмеження за вимогами охорони здоров'я та захисту життя – визначається санітарно-гігієнічними нормами.

Обмеження за природоохоронними вимогами – визначається на підставі Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про природно-заповідний фонд» та іншими нормативно-правовими документами у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Обмеження за інженерно-геологічними умовами – визначається за даними інженерно-геологічних пошукових робіт.

Умови і обмеження забудови земельних ділянок враховуються при розробленні землевпорядної документації відповідної земельної ділянки.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

У розділі висвітлюється інформація про різні стратегії, плани і програми, що діють на національному, регіональному та місцевому рівнях, які в тій чи іншій мірі визначають передумови для прийняття запланованих завдань та проєктів в ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року».

Розділ ґрунтується на аналізі цілей документів державної політики у сфері охорони довкілля та здоров'я населення, які мають відношення до цілей розвитку на місцевому рівні та безпосередньо стосуються ДДП. Результати аналізу визначають ступінь врахування вищезазначених цілей документів державної політики та їх впровадження в ДДП.

Проведений огляд відповідних цілей екологічної політики передбачає загальні орієнтири, на основі яких оцінюються оперативні завдання Стратегії та Плану.

Міжнародні зобов'язання у сфері охорони довкілля Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, що стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

- Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;
- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);
- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);
- Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995р.);
- Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція);
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996р.);
- Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);
- Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р.;
- Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі (Стокгольм, 2001 р.), яка ратифікована в Україні від 18 квітня 2007 року.

На виконання Бернської конвенції в Європі створена мережа територій особливого природоохоронного значення – Смарагдова мережа, важливих для збереження біорізноманіття в країнах Європи і деяких країнах Африки. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року. В листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України, яка потребує доопрацювання на основі наукових даних.

Станом на 01.01.2016 мережа займала близько 8% території України і в основному складається з існуючих територій природно-заповідного фонду.

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території України виділено 39 водно-болотних угідь міжнародного значення, офіційно визнаних Рамсарською конвенцією,

а ряд водно-болотних угідь є перспективними для визнання. Деякі водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України і подані на розгляд Секретаріату Рамсарської конвенції.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань по іншим напрямам співробітництва, таким як зміна клімату, охорона озонового шару, управління відходами та іншим, слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до завдань та заходів проєкту Стратегії та Плану, що є документом державного планування місцевого рівня. Дотримання перелічених вище зобов'язань може бути реалізоване в сфері науково-технічних розробок, вибору технічно-конструкторських рішень при проєктуванні певних об'єктів та споруд, видання певних нормативно-правових актів та державних стандартів в різних галузях господарської діяльності. Проте слід зазначити, шо більшість заходів, визначених ДДП в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, управління відходами, пропонують впровадження сучасних «дружніх» до оточуючого середовища технологій, що відповідає загальносвітовим принципам охорони довкілля, та сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у даній сфері.

Основними міжнародно-правовими документами щодо стратегічної екологічної оцінки є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі – Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифікований Верховною Радою України 01.07.2015 № 562-VIII, та Детектива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє природне середовище, яка внесена до виконання Плану заходів з виконання Угоди Про Асоціацію між Україною (з однієї сторони) та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і іншими державами-членами (з іншої сторони), який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2017 № 1106, Бернської Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ, існуючих в Європі.

Стратегічна екологічна оцінка ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» проводиться з забезпеченням захисту навколишнього середовища, зокрема здоров'я населення та дотриманням визначеної в Протоколі про СЕО мети.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Мета державної екологічної політики та її стратегічні цілі наведені на рис. 5.1.

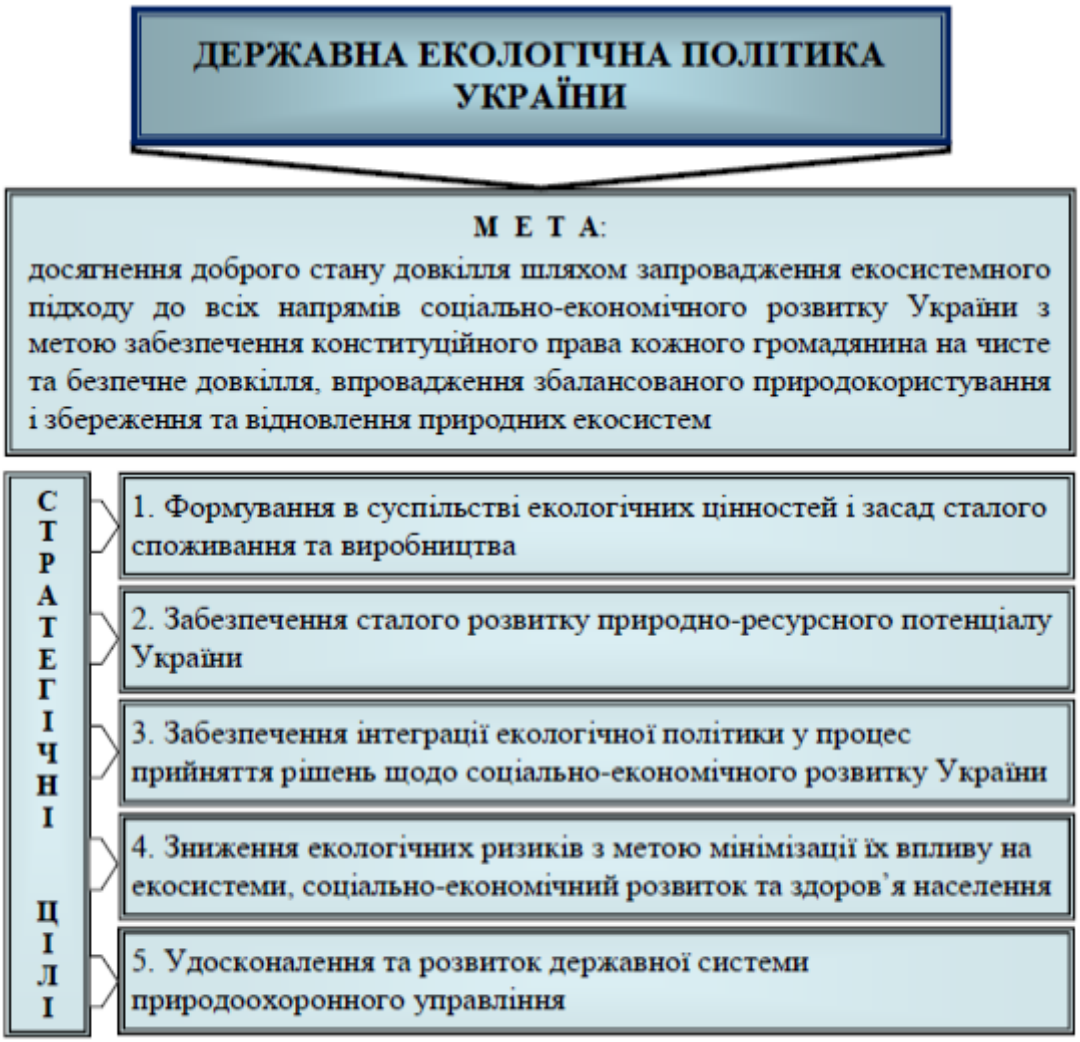

Рисунок 5.1 Мета та стратегічні цілі державної екологічної політики.

ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» розроблено відповідно до вимог Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про природно-заповідний фонд» та інше. Відповідно до нормативно-правової бази України було прийнято ряд зобов'язань на місцевому рівні:

Забезпечення загальної доступності ДДП та самого звіту про СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом надання їх за запитом на інформацію, оприлюднення на офіційному вебсайті Вовчанської МТГ у загальнодоступному місці – в приміщені Вовчанської міської ради, що розкриває питання щодо гласності і демократизму при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

I. Проведення громадського обговорення шляхом надання письмових зауважень і пропозицій у відповідності до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

II. Пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість дотримання екологічних стандартів;

III. Гарантування екологічно безпечного середовища для життя, праці та здоров'я населення;

IV. Проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності й цілісності природних об'єктів і комплексів;

V. Вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

VI. Запровадження здійснення постійного в часі моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Крім того, зобов'язаннями у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення, що безпосередньо стосуються виконання оперативних завдань Стратегії та Плану є:

- ✓ розробка документів дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього середовища – висновку з оцінки впливу на довкілля (у відповідності до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»), дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел (у відповідності до вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря»), дозволу на спеціальне водокористування (у відповідності до вимог Водного кодексу України);
- ✓ встановлення та дотримання санітарно-захисних зон від об'єктів, які є джерелами викидів/скидів шкідливих речовин, підвищених рівнів шуму, вібрації;
- ✓ використання сучасних технологій в системах опалення та використання альтернативних джерел енергії;
- ✓ недопущення наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- ✓ скорочення понаднормативних втрат води та теплової енергії в мережах;
- ✓ впровадження заходів зі скорочення викидів забруднюючих речовин;
- ✓ недопущення скидання стічних вод, використовуючи рельєф місцевості;
- ✓ недопущення скидання недостатньо очищених стічних вод у водні об'єкти;
- ✓ утримання в належному стані охоронних зон навколо очисних та інших водогосподарських споруд та технічних пристроїв;
- ✓ утримання в належному стані охоронних зон водних об'єктів.

Відповідно до нормативно-правової бази України Стратегія та План відповідає ряду зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
- проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;
- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Головні стратегічні державні документи, що мають відношення до Стратегічного плану перераховані нижче.

- Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272;
- Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, схваленої Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019;
- Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки (зі змінами) та План заходів на 2021-2024 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням №1196-VII від 20.02.2020 року Харківської обласної ради XXIII сесії VII скликання;

Стратегію розроблено з урахуванням завдань та положень інших документів державного планування, а саме:

- Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272;
- Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, схваленої Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019;
- Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки (зі змінами) та План заходів на 2021-2024 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням №1196-VII від 20.02.2020 року Харківської обласної ради XXIII сесії VII скликання.
- Стратегії збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026-2028 роках, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 708-р;
- Національна економічна стратегія на період до 2030 року;
- Енергетична стратегія України до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»;
- Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року;
- Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року;
- Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року;
- Стратегія національної безпеки України та інші безпекові стратегії;
- Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки;
- Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року;
- Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року;

- Національна молодіжна стратегія до 2030 року;
- Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року;
- Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери;
- Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року (зі змінами);
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року;
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року;
- Національна транспортна стратегія України до 2030 року;
- Стратегію реформування державного управління України на 2022-2025 роки;
- Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р;
- Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022 – 2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;
- План управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. № 1077;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20.
- Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки (зі змінами) та Плану заходів реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки.

Регіональних програм:

Комплексна Програма охорони навколишнього природного середовища в Харківській області на 2021–2027 роки, затверджена рішенням Харківської обласної ради від 24.12.2020 № 24-VIII.

Комплексна обласна програма «Здоров'я Слобожанщини» на 2026 – 2028 роки, затверджена рішенням Харківської обласної ради № 1357-VIII від 24 грудня 2025 року спрямована насамперед, для пільгових або соціально особливих контингентів, передбачає конкретні заходи щодо удосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, що відносяться до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, медичних закладів, що надають медичну допомогу первинного рівня, а також, що належать до комунальної власності окремих територіальних громад Харківської області або до їх спільної власності.

Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2026 рік, затверджена рішенням обласної ради від 24 грудня 2025 року № 1356-VIII якою визначено заходи щодо розвитку провідних галузей виробничої та соціальної сфери у 2026 році відповідно до завдань, передбачених актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями Харківської обласної ради, розпорядженнями та дорученнями керівництва Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

План управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. № 1077. Розроблений з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів у межах РБР Дон, спрямування та координації діяльності організацій, що належать до сфери управління Держводагентства, з питань управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів у межах РБР Дон (крім тимчасово окупованої території), а також забезпечення реалізації державної політики у сфері водного господарства у межах Донецької області (крім тимчасово окупованої території), Держводагентством створено Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів.

Місцевих програм:

Програма соціального захисту та соціального забезпечення населення Вовчанської міської ради на 2025-2026 роки, затвердженої розпорядженням начальника *Вовчанської* міської військової адміністрації від 17 лютого 2026 року № 431-од, Метою Програми є реалізація політики у сфері соціального захисту населення на території міської ради, підвищення ефективності системи надання соціальних послуг, надання соціальної підтримки мало захищеним верствам населення для вирішення проблем матеріального, соціального, побутового характеру, забезпечення фінансування додаткових заходів щодо соціального захисту та підтримки осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці.

При аналізі цілей державної екологічної політики розглядалися також галузеві програми регіонального та місцевого рівня. Цілі державної екологічної політики та їх відображення в Стратегії та Плану наведені в Таблиці 5.1.

Оцінка відповідності ДДП цілям програм державного та місцевого рівня, галузевих програм.

В процесі стратегічної екологічної оцінки Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року було розглянуто стратегії та програми державного, регіонального та місцевого рівня, що містять екологічні цілі, а також відповідні завдання у сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку. В процесі аналізу було виявлено, що різні програми розвитку містять подібні, хоча і не завжди ідентичні, екологічні цілі. Аналіз також включав цілі, які мають відношення до ДДП, та цілі, які можуть бути вирішені на іншому рівні планування. На основі аналізу змісту Стратегії та Плану був оцінений рівень відповідності цілей, викладених у ДДП, екологічним цілям, встановленим на регіональному рівні, та ключовим відповідним цілям.

Таблиця 5.1 Цілі, що визначені програмами регіонального та місцевого рівнів та їх відображення в «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року»

Завдання, цілі, пріоритети та напрямки розвитку, що визначені програмами регіонального та місцевого рівнів	Відповідність заходів та проєктів Стратегії та Плану цілям та завданням, що встановлені на регіональному та місцевому рівнях
Стратегія розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки (зі змінами) та План заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. Схвалено рішенням Харківської обласної ради XXIII сесія VII скликання від 27.02.2020 № 1196-VII.	
Поліпшення стану атмосферного повітря та запобігання змінам клімату	Стратегією та Планом заплановано впровадження наступних заходів: - Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об'єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат. - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади. - Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій. - Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади. - Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.
Охорона та раціональне використання водних ресурсів	Стратегією та Планом заплановано впровадження наступних заходів: - Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки. - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади. -Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури.

Комплексна Програма охорони навколишнього природного середовища в Харківській області на 2021–2027 роки, затверджена рішенням Харківської обласної ради від 24.12.2020 № 24-VIII	
Охорона та раціональне використання водних ресурсів.	Стратегією та Планом заплановано впровадження наступних заходів: - Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки. - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади. -Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури.
Охорона атмосферного повітря.	Стратегією та Планом заплановано впровадження наступних заходів: - Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об’єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат. - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади. - Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій. - Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади. - Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.
Охорона та раціональне використання природних ресурсів (земель, мінеральних, рослинних та ресурсів тваринного світу).	Стратегією заплановано впровадження наступних заходів: - Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади. - Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій. - Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади. - Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні.

Звітом про СЕО також проведена оцінка відповідності даної Стратегії та Плану зобов'язанням у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, що стосуються ДДП, встановлені нормативно-законодавчими актами у сфері охорони довкілля.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, забезпечується виконання вимог нормативно-законодавчих актів у сфері охорони довкілля, державних будівельних норм та державних санітарних правил при плануванні населених пунктів. Врахування таких зобов'язань з урахуванням визначених параметрів санітарно-захисних зон від об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, електронних полів, іонізуючих випромінювань, зон санітарної охорони від підземних джерел водопостачання, охоронних зон інженерних мереж та території природоохоронного призначення, а також дотримання режимів господарського використання встановлених в їх межах – звітом про СЕО пропонується на подальших стадіях реалізації завдань та проєктів Стратегії та Плану, а саме під час здійснення оцінки впливу на довкілля у відповідності до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

За результатами аналізу можна зробити висновок, що ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» в достатньо високій мірі відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному, регіональному та місцевому рівнях; враховує більшість з них та пропонує комплекс заходів, які сприятимуть їх виконанню.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі на здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Згідно із «Методичними рекомендаціями із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.10.2023 № 705 наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) при реалізації будівництва різних об'єктів комунальних, соціальної, інженерної та транспортної інфраструктури, промисловості. При цьому на кожному етапі в процесі будівництва та подальшої експлуатації об'єктів будуть виникати негативні наслідки у вигляді утворення відходів, порушення рослинного покриву під час провадження планованої діяльності, збільшення кількості автотранспорту. Можливо, потрібно буде проводити видалення зелених насаджень, зняття і складування поверхневого шару ґрунту. Також під час виконання будівельних і монтажних робіт слід очікувати допустимий негативний вплив на атмосферне повітря, рослинний і тваринний світи, ґрунти та водні ресурси. Крім того, при роботі двигунів будівельних машин, механізмів та автотранспорту на навколишнє середовище буде чинитися шумовий вплив – акустичне забруднення. За тривалістю зазначені види впливу будуть носити тимчасовий характер, обмежений розрахунковим терміном будівництва, по межах впливу – локальне, обмежене простором ведення будівельних робіт. Проте всі ці впливи відносяться до тимчасових і не стануть причиною суттєвого довгострокового погіршення екологічної рівноваги екосистем населеного пункту.

До довгострокових наслідків (50-100 років) відносяться впливи постійного характеру – викиди і скиди, шум, утворення відходів, додаткове споживання ресурсів. Основна кількість забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, є відпрацьовані гази техніки та автотранспорту. Токсичність відпрацьованих газів обумовлюється змістом у них окису вуглецю й діоксиду азоту, кількість яких залежить від кількості спожитого палива та технічного стану двигунів.

Непостійними довгостроковими впливами є роботи, пов'язані з реконструкцією об'єктів, консервацією, припиненням їх існування, перепрофілюванням, заміною обладнання та устаткування, модернізацією тощо.

Кумулятивні наслідки – розвиток негативних процесів через нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності будуть мати значний сумарний негативний вплив на довкілля, – є незначною. Це пов'язане з тим, що всі види впливів на навколишнє середовище мають незначну за силою та масштабом дію (незначне збільшення чисельності населення, додаткове енерго- та ресурсоспоживання). Тому наявність та розвиток кумулятивних наслідків малоймовірні. Для стовідсоткового виявлення кумулятивних наслідків необхідно проводити постійний контроль за якістю ґрунту, харчових продуктів місцевого виробництва, питної води тощо.

Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом певного часу перевершують можливість їх асиміляції або трансформації. На прилеглій території громади підприємства забруднювачі – присутні, проте значно пошкодженні внаслідок обстрілів та тимчасово не працюють. При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість

виникнення кумулятивного впливу який супроводжуються негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин не передбачається. Детальна оцінка кумулятивного впливу буде можлива в процесі експлуатації території з урахуванням даних моніторингу навколишнього середовища та проведення відповідних розрахунків. Змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті впровадження проєктних рішень відсутні значні виділення теплоти та парникових газів. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні. Обрана технологія розміщення забудови є більш екологічно безпечна.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту. Можливий сумарний ефект деяких речовин при викиді забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років). З боку соціально-економічних умов провадження діяльності буде мати позитивний наслідок: збільшення території під забудову садибними ділянками, що призведе до збільшення чисельності населення, створення нових робочих місць, що сприятиме зайнятості населення.

Тимчасові наслідки для довкілля – при виконанні підготовчих та будівельних робіт вплив на навколишнє середовище на атмосферне повітря матиме короткочасний та локальний характер, викиди здійснюватимуться при роботі будівельних машин та механізмів, при здійсненні зварювальних робіт, земельних робіт, при фарбуванні металевих поверхонь, при функціонуванні планованих підприємств.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань Стратегії та Плану для, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

У процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації завдань та проєктів Стратегії та Плану як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час впровадженні діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Таблиця 6.1

ПОЗНАЧЕННЯ	**Пояснення**
-2	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму із застосуванням заходів щодо пом'якшення наслідків, щоб він став незначним.
-1	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу.
+ 1	Помірний позитивний вплив.
+ 2	Значний позитивний вплив.
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти довкілля, заплановану діяльність або з інших причин.
П/Нп	Прямий / Непрямий
ДС/ СС/КС	Довгостроковий (10-15 років) / Середньостроковий (3-5 років) / Короткостроковий (1 рік)
М/Р	Місцевий / Регіональний
К/С/ТрК	Кумулятивний / Синергічний / Транскордонний

Коротко-термінового впливу (1 рік) наразі не очікується. Середньо- та довгострокові наслідки будуть пов’язані з реалізацією рішень Стратегії та Плану. Тимчасові наслідки для довкілля - загальні впливи будівництва (під час будівництва головних та допоміжних об’єктів - земляні роботи, пил, викиди в атмосферу від транспортних засобів та ін). Постійні наслідки для довкілля – відсутні. До довготермінових наслідків відноситься планована діяльність підприємства та вторинні процеси пов’язані з нею.

Табл.6.2. Оцінку наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, пов'язаних із запропонованими змінами функціонального використання територій

Планувальні рішення за функціональним призначенням	Компоненти, що підлягають оцінці впливу, можливі впливи											
	Клімат	Атмосферне повітря	Вода	Ґрунти	Надра	Ландшафт	Флора й фауна	Природоохоронні території	Біорізноманіття	Здоров'я населення	Безпека життєдіяльності	Матеріальні активи
Зелені насадження загального користування	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,Нп, ДС,М	+2,П ДС,М	0	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М
Зелені насадження спеціального призначення	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М
Території вулиць та доріг	-1,П ДС,М	-2,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П ДС,М	-1,П ДС,М	-1,П ДС,М	-1,Нп, ДС,М	-1,Нп,ДС,М	+2,П, ДС,М
Території громадської забудови	-1.Нп,ДС,М	-1,Нп,ДС,М	-2,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,Нп, ДС,М	-1,Нп,ДС,М	-1,Нп,ДС,М	0,Нп, ДС,М	0,Нп, ДС,М	+2,П, ДС,М
Території житлової садибної забудови	-1,Нп,ДС,М	-1,Нп,ДС,М	-2,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,Нп, ДС,М	-1,Нп,ДС,М	-1,Нп,ДС,М	0,Нп, ДС,М	0,Нп, ДС,М	+2,П, ДС,М
Території під ріллею та перелогами	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-2,П, ДС,М	-2,П, ДС,М	0	-1,Нп, ДС,М	-1,Нп,ДС,М	-1,Нп,ДС,М	0,Нп, ДС,М	0,Нп, ДС,М	+2,П, ДС,М
Території поверхневих водних об'єктів	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	0	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М
Території промислових підприємств	-1,П ДС,М	-2,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	-1,П, ДС,М	0	-1,П, ДС,М	-1,П ДС,М	-1,П ДС,М	-1,П ДС,М	-1,Нп, ДС,М	-1,Нп,ДС,М	+2,П, ДС,М
Території об'єктів природно-заповідного фонду, екологічної та Смарагдової мереж	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	0,Нп, ДС,М	+2,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+1,П, ДС,М	+2,П, ДС,М

Для оцінки сумарного впливу об’єктів функціонального призначення використана бальна оцінка. Кількість балів, які можуть отримати території певного функціонального призначення, при розробці проєктних рішень, залежить від низки факторів, які згадувались вище (особливості потенційного впливу, загальна площа територій, кількість об’єктів, їх місцезнаходження).

Бальна оцінка дозволяє зменшити можливі конфлікти природокористування шляхом оптимізації розташування об’єктів, що входять до територій різного функціонального призначення та можливого коригування їх площ та форми. Відтак, сумарна оцінка впливу на компоненти, що охороняються, не може бути однаковою для територій різних територій, та залежить від особливостей і стану компонентів навколишнього середовища та особливостей планувальних рішень. Результат такої оцінки наведено в таблиці 6.3.

Використання комплексної покомпонентної характеристики територій, в місцях пропонованого розташування об’єктів одного функціонального призначення, та вирахування їх можливого впливу у відповідності з характеристиками об’єкту та місця його розташування є основою для вибору можливих альтернатив їх розміщення з точки зору упередження і мінімізації негативного впливу на довкілля. Таким чином відбувається візуалізація наслідків планувальних рішень у подальшому для громади, різних зацікавлених сторін.

Табл.6.3. Наслідки для довкілля планувальних рішень різного функціонального призначення на компоненти, що охороняються

Планувальні рішення за функціональним призначенням	**Складова довкілля**	**Оцінка впливу**	**Характеристика впливу**
Зелені насадження загального користування	Повітря	**+2**	Покращують стан атмосферного повітря.
	Вода	**0**	Зелені насадження допомагають фільтрувати дощову воду, видаляючи забруднювачі перед тим, як вода потрапить у водоносні горизонти або водні об'єкти.
	Ґрунти	**+2**	Коренева система рослин закріплює ґрунти, запобігаючи ерозії.
	Біорізноманіття	**+1**	Зелені насадження створюють середовище проживання для багатьох видів тварин та рослин.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Зелені насадження сприяють покращенню фізичного та психічного здоров'я населення, забезпечуючи місця для відпочинку, спорту та релаксації.
Зелені насадження спеціального призначення	Повітря	**+2**	Зелені насадження спеціального призначення можуть ефективно поглинати забруднювачі повітря, такі як пил, оксиди азоту, сірки та інші шкідливі речовини.
	Вода	**+1**	Діють як природні фільтри, очищаючи дощову воду від забруднювачів перед тим, як вона потрапить у водоносні горизонти.
	Ґрунти	**+1**	Спеціалізовані насадження, такі як лісосмуги, закріплюють ґрунти та запобігають їх ерозії, особливо в сільськогосподарських районах.
	Біорізноманіття	**+1**	Створюють місця проживання для багатьох видів рослин і тварин, сприяючи збереженню біорізноманіття.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Можуть знижувати витрати на охорону здоров'я, пов'язані з забрудненням повітря та води.

Території вулиць та доріг	Повітря	**-2**	Викиди вихлопних газів автомобілів, що містять оксиди азоту, вуглекислий газ, дрібнодисперсний пил та інші забруднювачі.
	Вода	**-1**	Дощова вода, яка стікає з доріг, може містити нафтопродукти, важкі метали, хімікати та інші забруднювачі, що потрапляють уводні об'єкти, забруднюючи їх.
	Ґрунти	**-1**	Дорожні поверхні та прилеглі зони можуть бути забруднені нафтовими продуктами, важкими металами та іншими шкідливими речовинами, що негативно впливає на якість ґрунтів.
	Біорізноманіття	**-1**	Дорожній рух може призводити до загибелі тварин, які перетинають дороги.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Дороги є критично важливими для економічного розвитку, забезпечуючи транспорт товарів та пасажирів, що сприяєзростанню економіки та покращенню доступу до послуг.
Території громадської забудови	Повітря	**-1**	Дороги є критично важливими для економічного розвитку, забезпечуючи транспорт товарів та пасажирів, що сприяєзростанню економіки та покращенню доступу до послуг.
	Вода	**-2**	Стічні води з громадських будівель та інфраструктури можуть забруднювати річки, озера та підземні води.
	Ґрунти	**-1**	Призводить до ущільнення та зміни ґрунтового покриву, зменшуючи його природну родючість та здатність до водопоглинання.
	Біорізноманіття	**-1**	Громадська забудова може призводити до втрати місць проживання для дикої природи.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Якість та доступність житла впливають на рівень життя населення. Наявність якісного житлового фонду знижує соціальнунапругу та сприяє добробуту мешканців.
Території житлової садибноїзабудови	Повітря	**-1**	Використання твердого палива або старих систем опалення може призводити до викидів шкідливих речовин в атмосферу.
	Вода	**-2**	Житлова садибна забудова зазвичай включає великі ділянки землі, що може призводити до високого споживання води для поливусадів та газонів.
	Ґрунти	**-1**	Може призводити до ущільнення ґрунту, зменшуючи його природну родючість та здатність до водопоглинання.
	Біорізноманіття	**-1**	Розвиток садибної забудови часто відбувається за рахунок природних територій, що призводить до втрати середовищпроживання для дикої природи.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Садибна забудова забезпечує простір та комфортні умови проживання, що сприяє підвищенню якості життя мешканців.

Території під ріллею та перелогами	Повітря	**-1**	Під час обробки земель може відбуватися викид газів, таких як діоксид азоту (NO_2) та аміак (NH_3), особливо при використаннідобрив та інших хімічних речовин.
	Вода	**-1**	Використання добрив та пестицидів під час сільськогосподарських робіт може спричиняти забруднення ґрунтів та водойм шкідливими хімічними речовинами, які потрапляють до водних екосистем через виведення підземних вод та дощових стічних вод.
	Ґрунти	**-2**	Використання хімічних добрив та пестицидів може спричиняти забруднення ґрунтів та зниження його якості.
	Біорізноманіття	**-1**	Зміна використання земель для сільського господарства може призводити до втрати природних середовищ, включаючи ліси та інші екосистеми.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Сільське господарство може бути важливим джерелом зайнятості та доходів для сільського населення, тому його стан має великезначення для соціально-економічного розвитку регіонів.
Території промислових підприємств	Повітря	**-2**	Викиди забруднюючих речовин, які використовуються промисловими підприємствами (оксид азоту, сірка, важкі метали тощо) та дрібнодисперсний пил, утворений під час виробництва, можуть призвести до забруднення повітря та утворення неприємних запахів. Також масове використання енергії з невідновлювальних джерел (вугілля, газ, нафта) може суттєво збільшити викиди парникових газів.
	Вода	**-1**	Стічна вода може містити нафтопродукти, важкі метали, хімікати та інші забруднювачі (в тому числі тверді), які забруднюють води під час потрапляння в них.
	Ґрунти	**-1**	Виливи нафтопродуктів, забруднення хімічними речовинами, що використовуються промисловими підприємствами, та важкі метали при потраплянні в ґрунт призводять до руйнації та деградації як самої структури ґрунту, так і гумусового шару. Також при постійному русі транспорту на території можливе ущільнення та механічне пошкодження ґрунту, а відсутність рослинності – до ерозії ґрунтів.
	Біорізноманіття	**-1**	Збільшення територій промислових об’єктів суттєво впливає на природні середовища існування, наприклад, на площу природних ареалів, зменшуючи їх та погіршуючи стан існуючих. Також збільшення парникових газів сприяє зміні клімату в негативному ключі.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Розширення та покращення територій промислових підприємств може покращити якість життя мешканців, надаючи робочі місця, забезпечуючи підтримку місцевого бізнесу, розвиваючи інфраструктуру та нові технології.
Території об’єктів природно-заповідного фонду, екологічної та Смарагдової мереж	Повітря	**+2**	Зелені насадження, що переставленні об’єктами ПЗФ покращують стан атмосферного повітря.
	Вода	**0**	Зелені насадження допомагають фільтрувати дощову воду, видаляючи забруднювачі перед тим, як вода потрапить у водоносні горизонти або водні об'єкти.

	Ґрунти	**+2**	Коренева система рослин закріплює ґрунти, запобігаючи ерозії.
	Біорізноманіття	**+1**	Зелені насадження створюють середовище проживання для багатьох видів тварин та рослин.
	Соціально-економічне середовище	**+1**	Зелені насадження сприяють покращенню фізичного та психічного здоров'я населення, забезпечуючи місця для відпочинку.

Серед основних ймовірних екологічних наслідків, пов’язаних з реалізацією Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року, наступні:

а) для довкілля:

1. Атмосферне повітря – можливе збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел та пересувних джерел. Для покращення стану атмосферного повітря Стратегією та Планом розглядається можливість зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за рахунок впровадження заходів по охороні атмосферного повітря.

2. Ґрунти – можливе забруднення, засмічення та порушення ґрунтів від неочищених господарсько-побутових стічних вод, від поверхневих вод, від засмічення відходами, відходами війни та руйнувань. Основними заходами Стратегії та Плану щодо недопущення та зниження ризику забруднення ґрунтів є очищення території від вибухових речовин та пристроїв, відходів руйнації в населених пунктах громади та інш.

3. Управління відходами – можливе забруднення і засмічення ґрунтів, забруднення ґрунтових вод та інше, в зв’язку з незадовільним рівнем централізованого вивезення та роздільного збирання відходів. Основним напрямком роботи у сфері управління відходами залишається вирішення питання забезпечення повного збирання відходів для подальшої обробки на спеціалізованих підприємствах.

4. Водні ресурси – можливе забруднення водних об’єктів від неочищених господарсько-побутових стічних вод, від поверхневих вод. Основними заходами Стратегії та Плану щодо вирішення проблемних питань з охорони і раціонального використання водних ресурсів є розробка тимчасових мобільних та модульних рішень для забезпечення електропостачання, води та зв’язку.

5. Безпека життєдіяльності та здоров’я населення – можливе навантаження на здоров’я населення від транспортної інфраструктури. Стратегією та Планом передбачається провадження заходів з охорони атмосферного повітря від забруднення та захисту від шуму, вдосконалення медичного обслуговування.

6. Флора, фауна та біорізноманіття – реалізація проєктних рішень щодо інвентаризації, відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади, благоустрою та екологічної реабілітації зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади матиме позитивні наслідки для збереження та збагачення біорізноманіття;

7. Надра – можливе порушення земельного покриву, у зв’язку з реалізацією рішень Стратегії.

8. Клімат – негативні наслідки планованої діяльності на клімат, а також вплив фізичних факторів впливу на найближчу житлову зону відсутні. Зміни клімату, що безпосередньо пов’язані з відсутністю активних масштабних впливів планованої діяльності (значних виділень теплоти, вологи) не відбудуться.

9. Ландшафт – негативні ендогенні та екзогенні процеси, явища природного та техногенного походження (тектонічні, сейсмічні, зсувні, селеві, зміни напруженого стану і властивостей порід, деформації земної поверхні) не передбачаються.

10.Матеріальні активи – передбачається впорядкування житлового фонду, збільшення комунальної території, організацію зон зелених насаджень тощо. Вплив оцінюється як позитивний;

11.Об'єкти культурної спадщини – пам'ятки архітектури, містобудування, науки і техніки, садово-паркового мистецтва, ландшафтні наявні, але зазнали значних пошкоджень чи руйнувань. Негативний вплив не очікується.

б) для територій з природоохоронним статусом – реалізація рішень Стратегії та Плану запланована за межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду Екологічної та Смарагдової мереж, їх охоронних зон, земель природно-заповідного фонду України;

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – відсутні.

Реалізація ДДП не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох завдань Стратегії та Плану має призвести до покращення екологічної ситуації на території Вовчанської МТГ.

Затвердження Стратегії та Плану, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а також наукові дослідження у цій галузі у довгостроковий період буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація положень Стратегії та Плану буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором регіонального розвитку на середньостроковий та довгостроковий період.

До довгострокових наслідків відноситься питання забруднення атмосферного повітря, що склалися під впливом фізико-географічних умов басейну, насамперед кліматичних умов. Значного негативного впливу під час реалізації завдань та проєктів ДДП на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище, буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

На основі аналізів, представлених у попередніх розділах, та з метою сприяння досягненню цілей екологічної політики, встановлених на регіональному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що можуть виявлятися в процесі впровадження завдань і проєктів запланованих Стратегією та Планом. Термін «пом'якшення» відноситься до усунення, зменшення, запобігання або контролю негативних впливів на навколишнє середовище, які можуть виникнути внаслідок впровадження ДДП. Заплановані завдання складаються з тих, що були визначені в процесі розроблення даної Стратегії та Плану і рекомендацій що виникли в результаті виконання СЕО.

Реалізація ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» потребує виконання великої кількості оперативних завдань, що стосуються шляхів розв'язання основних проблем громади та досягнення головних цілей Стратегії та Плану, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища населених пунктів на території громади.

Найбільш позитивними для довкілля та здоров'я населення мають стати завдання, пов'язані з поліпшенням екологічної ситуації на території Вовчанської МТГ. Стратегією та Планом заплановані наступні оперативні завдання, що направлені на запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання ДДП:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об'єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Розвинути та впровадити децентралізовані, резервні та автономні системи життєзабезпечення громади (локальні джерела енергії, альтернативні системи водо- та теплопостачання) для підвищення стійкості до кризових ситуацій та військових ризиків;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Провести комплексне обстеження, ідентифікацію та пріоритизацію територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, із формуванням плану гуманітарного розмінування;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій;
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади;
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні та інше.

Сукупність оперативних завдань Стратегії та Плану розвитку забезпечать сприятливі умови для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.

Виконання завдань передбачених Стратегією та Планом сприятиме запобіганню погіршенню екологічної ситуації та здоров'я населення, створюватиме сприятливі умови для відтворення природних ресурсів і як наслідок досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, що є основою екологічної безпеки громади.

Основними складовими результативності у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

- поліпшення екологічної ситуації на території громади;
- зниження рівня антропогенного навантаження на довкілля;
- забезпечення раціонального природокористування;
- покращення якості води природних джерел;
- озеленення населених пунктів;
- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження і захоронення відходів;
- запровадження системи роздільного збирання побутових відходів з метою використання відходів у якості вторинної сировини;
- модернізації інфраструктури громади;
- здійснення заходів пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, капітальним та поточним ремонтом в сфері ЖКГ;
- будівництво, реконструкція та капітальний ремонт систем водопровідних та каналізаційних мереж, каналізаційних напірних колекторів, каналізаційних насосних станцій, очисних споруд;
- впровадження енергозберігаючих заходів;
- продовження впровадження заходів плану дій сталого енергетичного розвитку громади;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та організації ліквідації їх наслідків;
- залучення громадськості до прийняття рішень з питань охорони навколишнього природного середовища;
- проведення просвітницької роботи та формування проекологічного мислення населення;
- створення умов для стабілізації чисельності населення, народжуваності та зростання середньої тривалості життя та зменшення рівня міграції.

<u>Заходи щодо охорони атмосферного повітря, як життєво-важливого компоненту навколишнього природного середовища.</u>

1. Суб'єкти господарської діяльності, що здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря та діяльність яких пов'язана з впливом фізичних та біологічних факторів на його стан, зобов'язані:

✓ отримати дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;

✓ своєчасно і в повному обсязі сплачувати екологічний податок;

✓ вживати заходи щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

✓ здійснювати контроль за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, і рівнями фізичного впливу та вести їх постійний облік.

2. Дотримання заборони на будівництво та введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств та інших об'єктів, які не відповідають встановленим законодавством вимогам про охорону атмосферного повітря.

3. Проведення реконструкції, модернізації обладнання об’єктів водопостачання шляхом впровадження новітніх енергоефективних технологій.

4. Встановлення та подальше дотримання санітарно-захисних зон всіх об’єктів, приміщень та ділянок (згідно з ДСП 173-96) з метою забезпечення оптимальних умов життєдіяльності людини в районах житлової забудови, особливу увагу звертаючи на озеленення спеціального призначення та їх охорону із врахуванням пило-, газо- та димостійкості рослин.

5. Реалізація заходів щодо зменшення та відвернення забруднення атмосферного повітря викидами транспортних та інших пересувних засобів і установок та впливу їх фізичних факторів:

- використання якісних паливно-мастильних матеріалів і переведення транспортних та інших пересувних засобів і установок на менш токсичні види палива;
- створення системи зелених насаджень санітарно-захисних зон;
- раціональне планування та забудова території.

6. Вирішення основних проблем, пов’язаних з екологічно безпечним збором, зберіганням, утилізацією, переробкою усіх видів відходів для запобігання утворенню токсичного звалищного газу виконуючи вимоги Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами.

Заходи щодо охорони водних ресурсів, як життєво-важливого компоненту навколишнього природного середовища.

1. Організувати обмеження, тимчасової заборони (зупинення) в установленому порядку функціонування систем питного водопостачання, які не забезпечують нормативної якості питної води, а також діяльності, що негативно впливає на якість питної води.

2. Організувати екологічно безпечне водовідведення поверхневих (дощових і талих) стічних вод із використанням сучасних очисних споруд (Згідно з п.11.1.1, 11.1.21 ДБН В.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій» і п. 5.8 ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»).

3. Рекомендується при будівництві очисних споруд зменшувати викиди в атмосферне повітря забруднювальних газів (NH_3, H_2S) (відповідно до вимог ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування»).

4. Дотримання встановлених розмірів санітарно-захисних зон від каналізаційних очисних споруд, прописаних в додатку 3 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій».

5. Забезпечення раціонального використання вод (економія води, заборона використання питної води для промислових цілей).

6. дотримання обмежень у використанні земель в межах водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, пляжних зон;

7. створення спеціалізованих служб по догляду за річками, прибережними захисними смугами, гідротехнічними спорудами та підтриманню їх у належному стані;

8. впровадження ґрунтозахисної системи землеробства з контурно-меліоративною організацією території водозбору;

9. здійснення агротехнічних, агролісомеліоративних та гідротехнічних протиерозійних заходів, а також створення для організованого відводу поверхневого стоку відповідних споруд (водостоки, перепуски, акведуки тощо) під час будівництва і експлуатації шляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій;

10. запобігання евтрофікації та забрудненню водних об’єктів нітратами.

Заходи щодо охорони ґрунтів та земельних ресурсів, як основного національного багатства Українського народу.

1. Реалізація заходів щодо зменшення скидів – організаційні заходи щодо діяльності підприємств та нагляд за обладнанням, встановлення сучасного фільтрового обладнання,

технологічні заходи влаштування модернізованого обладнання.

2. Вирішення основних проблем, пов'язаних з екологічно безпечним збором, зберіганням, утилізацією, переробкою відходів для запобігання подальшої міграції полютантів.

3. Благоустрій існуючих зелених насаджень та створення нових зон озеленення.

4. Раціональне використання та охорона земель шляхом заміни їхнього функціонального призначення для більш ефективного їх використання.

5. Застосування природоохоронних заходів, направлених на збереження родючого шару ґрунту при освоєнні вільних територій.

6. Запровадження системи постійного екологічного моніторингу за фізико-хімічним станом ґрунтів.

Заходи щодо захисту від акустичного забруднення.

1. Забезпечити ефективне застосування організаційно-технічних та/або лікувально-профілактичних заходів для дотримання допустимих рівнів шуму (за умов підтвердження перевищення рівнів шуму за результатами замірів).

2. Дотримання нормативних відстаней від трас автомобільних доріг для забезпечення гігієнічних нормативів якості атмосферного повітря та дозволених рівнів шуму: для доріг державного та місцевого значення – не менше 100 м від бровки земляного полотна до житлової забудови та садівницьких товариств; для доріг IV категорії – 50 м від бровки земляного полотна (у відповідності до вимог ДСП 173-96, пункт 5.25).

3. Санітарне та протишумове озеленення: для захисту від шуму та загазованості вздовж доріг необхідно передбачити смуги зелених насаджень шириною не менше 10 м із поточним доглядом за зеленими насадженнями загального користування.

Ліквідація зон екологічного ризику, забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя

1. Налагодження ефективної системи санітарного очищення території, організація системи ведення постійного моніторингу за станом всіх складових навколишнього природного середовища.

2. Реконструкція, будівництво, забезпечення подальшої модернізації водопровідних систем;

3. Функціональне планування території з дотриманням нормативних санітарно-захисних зон від нових об'єктів.

Збереження біологічного різноманіття, охорона ландшафтів, розвиток екологічної мережі

1. Забезпечити максимальне збереження існуючих ландшафтів природних екосистем при освоєнні вільних від забудови територій.

2. При створенні озеленених територій різного функціонального призначення, враховувати необхідність та можливість створення біологічного різноманіття видів, рослинних угруповань, тваринних комплексів, ландшафтів.

Заходи щодо охорони об'єктів природно-заповідного фонду, екологічної та Смарагдової мережі

1. Забезпечити здійснення протипожежних заходів, облаштування протипожежних розривів від об'єкту пзф відповідно до вимог законодавства;

2. Дотримання режим охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

3. Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

4. відновлення порушених природних оселищ та оселищ виду;

5. підтримання сприятливого статусу збереження природних оселищ та видів фауни і флори та управління ними відповідно до екологічних потреб та здійснення необхідних

заходів;

6. здійснення оцінки впливу на довкілля, стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на території Смарагдової мережі;

7. проведення моніторингу стану збереження природних оселищ, видів флори та фауни;

8. встановлення заборон і обмежень на провадження господарської діяльності, інших втручань у природне середовище і ландшафти в межах території Смарагдової мережі, якщо така діяльність може мати негативний вплив на ці території;

9. встановлення заборон на знищення, відлов, погіршення умов проживання видів фауни;

10. встановлення заборон на використання природних ресурсів, порушення стану та умов місцезростання видів флори;

11. сприяння освіті та просвіті щодо цінності територій Смарагдової мережі, природних оселищ та видів фауни і флори;

12. врахування цілей збереження територій Смарагдової мережі, досягнення сприятливого статусу збереження природного оселища та сприятливого статусу збереження виду при розробленні нормативно-правових актів та прийнятті рішень органами влади та органами місцевого самоврядування;

13. здійснення інших заходів, спрямованих на збереження природних оселищ та видів фауни і флори.

Охорона і раціональне використання природних тваринних ресурсів

1. Забезпечення охорони рослинного та тваринного світу.

Для забезпечення нормативного стану навколишнього середовища та обмеження негативного впливу запропонованих Стратегією та Планом до розміщення проєктних об’єктів також передбачено комплекс заходів, що включає:

Ресурсозберігаючі заходи

- раціональне використання території;
- дотримання пропозицій щодо планувальної структури території.

Відновлювальні заходи

- створення нових територій зелених насаджень різного призначення.
- улаштування озеленених територій спеціального призначення та висадка дерев і чагарників.

Компенсаційні заходи

- сплата компенсаційних стягнень (екологічний податок) за викиди забруднюючих речовин, за вивіз та утилізацію виробничих та побутових відходів, плата за спеціальне водокористування;
- в разі знесення зелених насаджень компенсується створенням рівновеликих (або більших за об’ємом) та рівноцінних нових насаджень у місцях, визначених відповідними державними органами.

Охоронні заходи

Охоронні заходи містять, проведення багаторічного (постійного) моніторингу навколишнього природного середовища в зоні розміщення проєктованих об’єктів з узагальненням результатів та із подальшим впровадженням заходів по обмеженню та недопущенню негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище та здоров’я населення.

Адміністративні заходи:

Також пропонується низка заходів адміністративного характеру, які сприятимуть впровадженню ДДП. Під час процесу стратегічної екологічної оцінки ДДП на етапі збору даних та аналізу поточної ситуації було визначено необхідність проведення наступних заходів:

- для забезпечення ефективної роботи органів місцевого самоврядування, органів охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я при прийнятті обґрунтованих рішень слід здійснювати розвиток системи моніторингу якості повітря в сельбищній зоні населеного пункту, з організацією стаціонарних постів та пунктів контролю в межах житлової та рекреаційної зон, та в зоні впливу промислових підприємств на межі СЗЗ;
- здійснювати моніторинг якості питної води з децентралізованих джерел водопостачання на ділянках садибної забудови, що не охоплені системою централізованого водопостачання до моменту будівництва централізованого водопостачання на всій території житлової забудови;
- здійснювати моніторинг якості води у водоймах, зокрема у місцях водокористування населенням (пляж) за хімічними та бактеріологічними показниками; після будівництва системи дощової каналізації з очисними спорудами доцільним є створення моніторингу стану поверхневих вод у місцях випуску зливових вод після очисних споруд, з метою контролю якості систем очищення;
- здійснювати моніторинг виконання заходів з санітарного очищення території населеного пункту та управління відходами;
- здійснювати моніторинг фізичних факторів впливу на навколишнє середовище та здоров'я населення в межах сельбищної зони: зокрема вимірювання рівнів акустичного впливу на території житлової забудови на ділянках високої інтенсивності транспортного руху (магістральні вулиці);
- дотримання порядку, визначеного чинним законодавством України, під час вилучення/переведення земель сільськогосподарського призначення, до інших видів цільового призначення згідно містобудівної документації;
- вивчення ресурсів фінансування для інвестування в природоохоронні заходи.

Реалізація рішень Стратегії та Плану та реалізація рекомендованих природоохоронних заходів потребуватиме значних інвестицій. Цього можна досягти шляхом оптимізації місцевого бюджету, участі бізнесу, залучення коштів з державного екологічного фонду, інвестицій державних та міжнародних фінансових установ, коштів благодійних міжнародних фондів з охорони довкілля.

Виконання заходів, передбачених Стратегії та Плану, матиме позитивний вплив на всі складові навколишнього середовища, зокрема здоров'я населення, покращення загального екологічного стану території населеного пункту.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недосконалість інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

8.1 Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядались

В процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року будуть розглянуті наступні альтернативи:

Альтернатива 1: «Нульовий сценарій» – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження зазначеного документа державного планування. Оцінка вказаних альтернативних варіантів відображатиметься звіті про СЕО.

Альтернатива 2: «Базовий сценарій» – є відмова від деяких завдань Стратегії та Плану заходів. Дана альтернатива є недоцільною, тому що всі завдання та заходи Стратегії та Плану заходів спрямовані на економічний та соціальний розвиток громади, у тому числі на покращення навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності населення та стану його здоров’я.

Альтернатива 3: «Оптимістичний сценарій» – цей сценарій передбачає впровадження рішень запропонованих Стратегією та Планом заходів.

Таблиця 8.1

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1	Нульова альтернатива	Продовження існуючої ситуації	**Переваги** Не порушується існуюча соціально-економічна структура громади **Недоліки** обмежене функціонування органів влади, відсутність зовнішньої підтримки, зупинку підприємств, відтік населення, погіршення соціальних стандартів, екологічне забруднення та високі безпекові ризики.	Рекомендується обрати Альтернативу 3, оскільки вона сприяє: 1) залученню інвестицій (планування інвестиційно-привабливих територій) та збільшенню надходжень до бюджету громади; 2) соціально-економічному розвитку населених пунктів (створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури, покращення умов життя мешканців, доступ до освіти, охорони здоров'я, культурних та розважальних послуг, а також розвиток інфраструктури для підтримки соціального благополуччя); 3) оптимізація використання земельних ділянок, забезпечення ефективного планування та розподіл ресурсів, а також створення нових можливостей для розвитку інфраструктури та житлових зон, що в свою чергу сприятиме загальному розвитку Вовчанської МТГ та підвищенню якості життя її мешканців. Обрана альтернатива реалізує цілі та завдання: **1) Стратегія розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки (зі змінами) та План заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки,** зокрема в поліпшенні санітарно-екологічного стану, охорону водних ресурсів, атмосферного повітря, раціонального використання і зберігання промислових та побутових відходів, охорону земельних ресурсів та забезпечення здорових умов проживання населення.
2	Базовий сценарій	Відмова від деяких завдань Стратегії та Планом.	**Переваги** Скорочення певних заходів Стратегії та Плану дозволить оперативно вирішувати питання з їх впровадження та слідкувати за наслідками їх впровадження. **Недоліки** Не повне вирішення питань Куп'янської МТГ за рахунок скорочення заходів і рішень.	
3	Оптимістичний сценарій	Впровадження всіх заходів передбачених Стратегією та Планом	**Переваги** Повне охоплення всіх галузей та напрямків визначених Стратегією та Планом. Підтримка, визначених Стратегією та Планом, всіх сфер. Забезпечення населення якісними послугами з охорони здоров'я, вдосконалення мереж водовідведення. Забезпечення охорони навколишнього середовища та інші. Забезпечення роздільного збирання побутових відходів. **Недоліки** Порушення існуючої соціальної/економічної діяльності під час будівництва, шумове навантаження. Тимчасове збільшення кількості побутових відходів при будівництві нових та реконструкції існуючих об'єктів.	

8.2 Ускладнення, що виникли в процесі проведення СЕО

- відсутність офіційних статистичних даних про стан довкілля та здоров'я населення на рівні територіальної громади, що пов'язано з військовою агресією російської федерації;
- відсутність рекомендацій щодо вибору методів аналізу відповідно стадії ДДП;
- відсутність методики, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу на довкілля;
- відсутність актуальних даних характеристики сучасного стану складових навколишнього природного середовища, біорізноманіття, інвентаризації природних ресурсів та особливо моніторингу довкілля безпосередньо для території громади, що розглядається у відкритому доступі;
- відсутність у відкритому доступі текстових та графічних даних щодо моніторингу проявів екзогенних та ендогенних геологічних процесів.

Спосіб, у який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, ґрунтувався на поєднанні нормативного, аналітичного, порівняльного та сценарного підходів. На першому етапі було визначено зміст проєкту документа державного планування, його цілі, структуру, логіку реалізації та зв'язок з іншими документами. На другому етапі проаналізовано вихідний стан громади на основі Профілю, Стратегії, Плану заходів і допоміжних регіональних матеріалів. На третьому етапі здійснено ідентифікацію ключових екологічних проблем громади та факторів ризику для здоров'я населення. На четвертому етапі проведено аналіз відповідності цілей Стратегії міжнародним, державним і регіональним зобов'язанням у сфері довкілля. На п'ятому етапі оцінено наслідки для довкілля і здоров'я населення, а також розроблено пом'якшувальні заходи та систему моніторингу.

Методологічно СЕО спиралася на принципи превентивності, інтегрованості, пропорційності та ієрархічності. Превентивність означала, що ймовірні ризики оцінювалися до реалізації проєктів, а не після виникнення наслідків. Інтегрованість означала врахування зв'язків між довкіллям, здоров'ям населення, економікою, інфраструктурою, просторовим розвитком, безпекою та кліматом. Пропорційність означала, що глибина оцінки відповідала рівню стратегічності документа: аналіз здійснювався на рамковому рівні, без підміни майбутніх проєктних процедур ОВД. Ієрархічність означала співвіднесення Стратегії громади з державними та регіональними документами планування.

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року спрямована на дотримання високих екологічних стандартів. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від завдань та проєктів ДДП вказує на те, що реалізація Стратегії та Плану позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття та рекреаційні зони.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення

Моніторинг довкілля – комплексна науково-інформаційна система регламентованих періодичних безперервних спостережень, оцінки та прогнозу змін стану навколишнього природного середовища з метою виявлення негативних змін і вироблення рекомендацій з їх усунення або послаблення.

В основі моніторингової оцінки лежить система кількісних і якісних індикаторів, що характеризують повноту та ефективність реалізованих рішень та який влив це справляє на систему управління.

Екологічний моніторинг довкілля є сучасною формою реалізації процесів екологічної діяльності за допомогою засобів інформатизації забезпечує регулярну оцінку і прогнозування стану середовища життєдіяльності суспільства та умов функціонування екосистеми для прийняття управлінських рішень щодо екологічної безпеки, збереження природного середовища та раціонального природокористування.

Згідно п.1 статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», замовник умежах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення визначені «Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272.

Заходи, що передбачені для здійснення моніторингу, розробляються у процесі стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проєкту документа державного планування та ***затверджується органом місцевого самоврядування – Вовчанською міською радою, яка затвердила документ державного планування.***

Таблиця 9.1 Моніторинг наслідків виконання ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Сфера впливу	**Індикатори наслідків**	**кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про СЕО наслідків виконання проєкту МД**	**кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання проєкту МД**	**зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання**	**методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати**	**періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями**	**засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків проєкту МД, не передбачених звітом про СЕО**
Забруднення атмосферного повітря	Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел викидів, тон/рік;	-	-	Складання звіту щодо якості атмосферного повітря	Вимірювальний – застосування даних станцій моніторингу повітря	Щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою вимірювань
	Динаміка показників фактичної якості атмосферного повітря (а саме, фактичних фонових концентрацій за забруднюючими речовина ми) за період реалізації МД у порівнянні до базового (початкового) періоду (за результатами здійснення моніторингу атмосферного повітря), частка ГДК;	Гранично допустимого забруднення – 50 ГДК, 0,005 ОБРВ, згідно Наказу №336 від 21.11.1997 року Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження списків і введення в дію гігієнічних регламентів (ГДК та ОБРНВ) у повітрі робочої зони, атмосферному повітрі населених місць та (ОДР) у воді водоймищ»	Гранично допустимого забруднення – 50 ГДК, 0,005 ОБРВ, згідно Наказу №336 від 21.11.1997 року Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження списків і введення в дію гігієнічних регламентів (ГДК та ОБРНВ) у повітрі робочої зони, атмосферному повітрі населених місць та (ОДР) у воді водоймищ»	Дослідження середніх концентрацій забруднюючих речовин (завислі речовини, формальдегід, діоксид азоту)	Вимірювальний – застосування даних станцій моніторингу повітря	Щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою вимірювань

Водні ресурси	Забезпечення населення громади якісною питною водою.	- Модернізовано не менше 40% мереж водопостачання.	Модернізовано не менше 40% мереж водопостачання.	Проведення санітарно-хімічних та бактеріологічних досліджень питної водинаселених пунктів акредитованих хімікобактеріологічних лабораторій	Вимірювальний – застосування даних пунктів спостереження	Раз на рік	Використання геоінформаційнихсистем, а також за допомогою вимірювань. Дослідження показників епідеміологічної безпеки, згідно вимог ДСанПіну 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимогидо води питної, призначеної для споживання людиною»
	Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на одну особу, що проживає $м^3$/рік;	0,7	0,7	Складання звіту щодо якості стічних вод	Вимірювальний – застосування даних пунктів спостереження	Щоквартально	За допомогою вимірювань. Вимоги до ступенів очищення поверхневого стоку у разі використання його на технологічні потреби підприємства: за нафтопродуктами – 10-20 мг/л, завислими речовинами – 20-50 мг/л; при скиданні у водоймище нафтопродуктів – 0,3-0,05 мг/л; завислих речовин до 5 мг/л
Збереження біорізноманіття	частка ділянок по створенню рекреаційних зон, що мають необхідний рівень ландшафтного упорядкування та благоустрою, га/% від загальної площі території;	0,5 %	0,5 %	Натурні обстеження	За джерелами інформації - вимір площі зелених насаджень за Допомогою Google Earth або іншого ресурсу	Щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою натурних обстежень

	загальна площа природно-заповідних територій в абсолютній та відносний («відсоток заповідності») кількості, га/% від загальної площі території.	10 га	10 га	Натурні обстеження	Розрахунковий – Використання статистичних даних	Щорічно	Використання геоінформаційнихсистем, а також за допомогою натурних обстежень
	порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	0	0	Здійснення інженерно-геологічних вишукувань	Органолептичним – зоровим методом та за джерелами інформації - Google Earth або іншого ресурсу	Щорічно	За допомогою натурних обстежень
Підвищення ефективності системи управління відходами	- обсяги утворення накопичення та оброблення відходів тис.м^3;	55 тис.м^3	55 тис.м^3	Складання звіту про утворення та управління відходами об'єкту	Розрахунковий – Використання статистичних даних	Щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою натурних обстежень
	Обсяг утворення побутових відходів одним мешканцем, тонн/рік;	0,3	0,3	Складання звіту про утворення та управління відходами об'єкту	Розрахунковий – Використання статистичних даних	Щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою натурних обстежень
	Рекультивація наявних місць видалення побутових відходів, одиниць	-	-	Натурні обстеження	Розрахунковий – та зоровий метод	щорічно	Розробка систем візуалізації даних, які дозволяють представляти інформацію у зручній формі, такі як діаграми, графіки та інші візуальні засоби для зручного моніторингу та аналізу

Соціально-економічні аспекти	Розвиток мереж та споруд системи місцевого водовідведення, км/рік; споруд;	2 споруди	2 споруди	Встановлення датчиків та сенсорів для вимірювання різних параметрів води	Розрахунковий – та зоровий метод	щорічно	Використання систем відслідковування якості води, які дозволяють виявлятизабруднення та інші проблеми з якістю води в системі
	Розвиток мереж та споруд системи місцевого водопостачання;	5 споруд	5 споруд	Встановлення датчиків та сенсорів для вимірювання різних параметрів води	Розрахунковий – та зоровий метод	щорічно	Використання систем відслідковування якості води, які дозволяють виявлятизабруднення та інші проблеми з якістю води в системі
	Розвиток мереж та споруд системи дощової каналізації, км/рік; споруд/рік;	Ливневі каналізаційні мережі із впровадженням комплексного підходу	Ливневі каналізаційні мережі із впровадженням комплексного підходу	Моніторингтиску та потоку	Розрахунковий – та зоровий метод	щорічно	Регулярні візуальні огляди мережі та споруд системи дощової каналізації дозволяють виявляти ознаки пошкоджень, засмічення або будь-яких інших проблем
	Питома вага відновлюваних джерел узагальному обсязівідпуску електричної енергії, %;	50% у разі застосування альтернативного виду електропостачання	50% разі застосування альтернативного виду електропостачання	Системи відстеженнята моніторинг у даних	Розрахунковий – використання статистичних даних	щорічно	Розробка систем візуалізації даних, які дозволяють представляти інформацію у зручній формі, такі як діаграми, графіки та інші візуальні засоби для зручного моніторингу та аналізу
	- питома вага відновлюваних джерел узагальному обсязівідпуску теплової енергії, %;	50% у разі застосування альтернативного виду електропостачання	50% у разі застосування альтернативного виду електропостачання	Системи відстеження та моніторинг у даних	Розрахунковий – використання статистичних даних	щорічно	Розробка систем візуалізації даних, які дозволяють представляти інформацію у зручній формі, такі як діаграми, графіки та інші візуальні засоби для зручного моніторингу та аналізу
	Площа створених зелених насаджень спеціального	5 га	5 га	Натурні обстеження	За джерелами інформації - вимір площі зелених	щорічно	Використання геоінформаційнихсистем,

	призначення (шумозахисне озеленення, озеленення санітарно- захисних зон), га;				насаджень за допомогою Google Earth або іншого ресурсу		а також за допомогою натурних обстежень
	будівництво вулично-дорожньої мережі, км;	50	50	Натурні обстеження	Візуальні огляди дорожніх покриттів, виявляючи видимі дефекти, такі як тріщини, ями, виїмки, осідання та інші пошкодження.	щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою натурних обстежень
	Кількість санітарно-курортних і оздоровчих закладів,одиниць;	1	1	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкоджень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, а також за допомогою натурних обстежень
	Кількість організацій, які виконують наукові і науково- технічні роботи, одиниць;	-	-	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкоджень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, а також за допомогою натурних обстежень
	Кількість нових об'єктів комунальної інфраструктури, введених в експлуатацію, одиниць;	до 10	до 10	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкоджень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, а також за допомогою натурних обстежень

	Кількість закладів дошкільної освіти, одиниць;	-	-	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкоджень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, а також за допомогою натурних обстежень
	Кількість закладів загальноїсередньої та вищої освіти, одиниць	-	-	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкоджень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, атакож за допомогою натурних обстежень
Здоров'я населення	кількістьзакладів охорони здоров'я	-	-	Натурні обстеження	Візуальний огляд: Перевірка наявності видимих пошкод1жень, таких як тріщини, корозія, механічні пошкодження та інші дефекти.	щорічно	Використання візуальних методів, а також за допомогою натурних обстежень
	збільшення шумового впливу	45-55 ДБА	45-55 ДБА	Здійснення інструментального дослідження рівнів шуму та вібрації	Вимірювальний – застосування шумоміру	щорічно	Використання геоінформаційних систем, а також за допомогою вимірювань

Моніторинг - це система постійного спостереження за явищами і процесами, що проходять в навколишньому середовищі і суспільстві, результати якого слугують для обґрунтування управлінських рішень. Моніторинг здійснює замовник документу державного планування. Замовником визначені основні засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, а саме: проведення натурних обстежень, складання протоколів вимірювань вібрації, протоколів проведення дослідження еквівалентного рівня звуку та рівнів звукового тискув октавних смугах частот, протоколів вимірювань вмісту забруднюючих речовин в атмосферному повітрі населених місць, протоколів дослідження проб води, розробка Стратегії та Плану сталого розвитку Вовчанської міської ради.

Організація моніторингу з використанням геоінформаційних систем (далі ГІС)

Ефективним інструментом систематизації та контролю результатів заходів, що передбачаються для здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування є організація моніторингу з використання геоінформаційної системи.

Головними принципами моніторингу є:

- системність;
- тривалість та одноманітність контролювання з використанням відносно великого комплексу методів.

Застосування різних критеріїв оцінювання якості довкілля має ґрунтуватися на перевазі вимог того методу, чиї критерії жорсткіше.

У результаті всіх вжитих заходів має бути побудована карта організації пунктів моніторингу на території, що підлягає детальному плануванню, та суміжних територій, що зазнають впливу.

Вибирання цінних показників (забруднюючих речовин тощо) у складниках довкілля здійснюють з урахуванням специфіки об'єкту або території, нормативно-методичних документів, даних раніше проведених досліджень, статистичних даних, галузевих стандартів тощо.

На етапі відбирання проб ґрунтів, води, повітря тощо та під час вимірювання рівнів шумового й світлового забруднення здійснити координатну прив'язку в спосіб фіксації місця розташування з використанням GPS–приймачів.

Для координатної прив'язки використовують систему координат – WGS-84 з одиницею вимірювання десятковий градус.

Координати місць відбирання проб зазначають у польовій та супровідній документації з розрядністю до 5-го десяткового знаку включно.

Для узагальнення картографічної інформації та створення тематичних карт обов'язковим є використання геоінформаційних систем та формування наборів векторних карт у вигляді файлів геопросторової інформації в поширених форматах даних (ESRI Shape, GeoPackege, Spatialite, GeoJSON тощо).

Основні етапи моніторингу з використанням ГІС:

- збирання вхідного матеріалу; вибирання чи створення геоінформаційної електронної карти;
- наповнення електронної карти картографічною та атрибутивною інформацією польових досліджень;
- ГІС-аналіз екологічної ситуації;
- візуалізація вхідних даних та результатів.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» виявлено відсутність ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, що в першу чергу пов'язано із відсутністю проєктування, будування чи функціонування потужних матеріальних об'єктів виробничого призначення та віддаленості дислокації проєктної території від державних кордонів.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

У процесі проведення стратегічної екологічної оцінки ДДП «Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року» було окреслено першочергову пріоритетність утвердження екологічної безпеки та захисту навколишнього природного середовища, що у свою чергу слугують гарантами високого рівня безпеки, покращення стану здоров'я населення та екологічної ситуації території громади. Проєктом ДДП враховані наявні проблеми території і запропонована найбільш екологічно доцільна та економічно вигідна його територіальна організація та подальший сталий розвиток.

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року є документом державного планування місцевого рівня, та скеровані на покращення умов життя як мешканців громади, так і гостей, туристів, інвесторів через поліпшення бізнес- та інвестиційного клімату, її культурної привабливості, якості громадського середовища та системи надання ринкових і неринкових послуг. Основою для Стратегії та Плану стали конкурентні переваги громади, а також ті можливості, які відкриваються через зміни в її зовнішньому оточенні.

Тенденцією розвитку сучасної України є зростання ролі регіонів і окремих територіальних громад до одиниць регіонального й місцевого рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Цей процес є результатом децентралізації, регіоналізації та демократизації.

Для ефективної реалізації регіональної та місцевої політики необхідно узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Тому, розробка та реалізація Стратегії та Плану розвитку громади здійснюється на основі системи взаємопов'язаних документів: Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки та План заходів з її реалізації; Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки зі змінами, Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки, План управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки.

Стратегія розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року розроблений відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2025 р. № 272).

Очікуваними результатами втілення Стратегії та Плану повинні стати: забезпечення динамічного розвитку Вовчанської МТГ, підвищення якості життя та добробуту населення громади, а також, підвищення її конкурентоспроможності через розвиток промисловості, малого та середнього бізнесу.

Реалізація Стратегії та Плану передбачається в рамках стратегічного партнерства влади, громади та бізнесу, де кожен партнер зможе знайти своє місце і свої інтереси та внести відповідний вклад у розвиток громади.

Стратегія містить два компоненти – «стратегічний», тобто систему стратегічних і оперативних цілей, досягнення яких повинно призвести до стратегічного бачення розвитку громади, та «оперативний», як окремі програми по кожному стратегічному напрямку, що складається з проєктів місцевого розвитку, в рамках яких передбачені реалістичні цілі, конкретні заходи, потенційні виконавці та фінансові ресурси, необхідні для реалізації проєкту.

Методологія розробки Стратегії та Плану містить кілька рівнів, серед яких – метод стратегічного управління розвитком територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи, сукупність процесів (етапів, кроків) при укладанні (розробленні) Стратегії та Плану, а також прикладні методики та техніки, які застосовуються в тому чи іншому процесі.

Документ має модульний характер – окремі його напрямки є самодостатніми, автономними, сформованими в розрахунку на подальше впровадження через реалізацію проєктів, кожен із яких є окремим елементом впровадження Стратегії та Плану, але впливатиме на загальний результат. При потребі, документ може бути доповнений іншими напрямами розвитку, які в подальшому громада визначить як ключові.

Стратегія та План ґрунтується на інших документах стратегічного характеру, зокрема, генеральних планах забудови територій, місцевих цільових програмах, які вже прийняті міською радою і впроваджуються її виконавчими органами. Основні положення Стратегії та Плану мають враховуватися при розробці щорічних та середньострокових Програм територіальної громади, галузевих програм розвитку.

Залучення широкого кола громадян до створення Стратегії та Плану розвитку дозволяє ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов’язкова участь у ньому всіх активних та зацікавлених представників громади. Розроблена таким чином Стратегія враховує інтереси різних груп населення, тому сприймається громадою як власний стратегічний документ. Створений разом з громадою Стратегія та План незалежно від особистісних якостей керівників або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої економіки та системи надання послуг.

Одними із основних пріоритетів розвитку регіону стане швидке завершення адміністративно-територіальної реформи та регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки, активізація міжмуніципального співробітництва, формування фінансово спроможних територіальних громад, покращенню їх соціальної інфраструктури, створенню нових робочих місць в міській та сільській місцевості, розвиток інфраструктури медичних послуг, розвиток внутрішнього туризму (курортно-рекреаційного, екологічного, сільського зеленого туризму) та ін.

Впровадження Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Вовчанської міської територіальної громади на період до 2027 року забезпечить: покращення якості життя кожного члена суспільства, стабільне зростання людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності економіки громади та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу, розвиток нових місцевих і регіональних продуктів і послуг, зокрема у сфері покращення стану навколишнього середовища.

Громада стане місцем розвитку людського капіталу через привабливе спортивне, культурне, мистецьке, історико-пізнавальне, екологічно-безпечне середовище.

Сучасна територія з активною громадою, здатною співпрацювати з місцевою владою, стане сприятливим для життя та максимально комфортним для мешканців і гостей.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров’я населення, а також

використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Стратегічні напрями розвитку громади

З метою забезпечення сталого економічного і соціального розвитку Вовчанської МТГ, на основі аналізу результатів розвитку, нагальних потреб територіальної громади і можливостей бюджету територіальної громади визначено цілі та завдання Стратегії та План, розроблено заходи щодо її реалізації.

Стратегічні цілі та завдання на період до 2027 року:

1. Комплексна відбудова, безпекова трансформація та формування стійкого життєвого середовища Громади.

2. Соціальне відновлення, розвиток людського потенціалу та посилення згуртованості й інклюзивності Громади.

3. Економічне перезавантаження на основі локальних ресурсів та інновацій у поєднанні з екологічно збалансованим розвитком території.

Одними із основних пріоритетів розвитку громади стане розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки, активізація міжмуніципального співробітництва, формування фінансово спроможних територіальних громад, покращенню їх соціальної інфраструктури, створенню нових робочих місць в сільській місцевості, розвиток інфраструктури медичних послуг, розвиток внутрішнього туризму (курортно-рекреаційного, екологічного, сільського зеленого туризму) та ін.

Реалізація бачення Вовчанської МТГ забезпечить сталий розвиток на базі розвитку промисловості, сільського господарства, підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу.

Громада стане місцем розвитку людського капіталу через привабливе спортивне, культурне, мистецьке, історико-пізнавальне, екологічно-безпечне середовище.

Сучасна територія з активною громадою, здатною співпрацювати з місцевою владою, стане сприятливим для життя та максимально комфортним для мешканців і гостей.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії та Плану дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, а також використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Підтримка малого та середнього бізнесу, є вкрай важливим завданням.

Міське, селищне та сільське середовище потребує втручання з огляду на непристосованість для мало мобільних груп населення та відсутність якісних громадських просторів. Необхідні значні інвестиції в інженерну інфраструктуру та покращення послуг для місцевих мешканців.

Внаслідок життєдіяльності мешканців Вовчанської МТГ створюється навантаження на екосистему громади. Екологічна ситуація на території громади характеризується відносною стабільністю показників. Разом з тим, для громади характерні такі проблеми:

- забруднення атмосферного повітря викидами транспорту, сільськогосподарських та промислових підприємств;
- наявність на території громади звалищ і смітників відходів та відходів будівництва;
- недосконала система збору, сортування, вивезення сміття;
- недостатній рівень озеленення громади, велика кількість старих аварійно-небезпечних дерев;
- недостатній рівень роботи щодо охорони водних ресурсів;
- відсутність системної роботи за доглядом і збереженням зелених насаджень, паркових зон і ландшафтних заказників;
- недостатній рівень розвитку екологічного виховання та громадських рухів із захисту довкілля.

Серед основних заходів Стратегії та Плану, що мають безпосередній вплив на навколишнє середовище, можна виділити:

- Впровадити сучасні енергоефективні, безпечні та інноваційні технологічні рішення у процесі відбудови та модернізації інфраструктурних об'єктів громади з орієнтацією на довгострокову стійкість та зменшення експлуатаційних витрат;
- Здійснити поетапну модернізацію систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання та електропостачання із впровадженням енергоефективних технологій, зниженням втрат ресурсів та підвищенням надійності інфраструктури;
- Розвинути та впровадити децентралізовані, резервні та автономні системи життєзабезпечення громади (локальні джерела енергії, альтернативні системи водо- та теплопостачання) для підвищення стійкості до кризових ситуацій та військових ризиків;
- Провести обстеження території громади на предмет безпекових ризиків, забезпечити розмінування та визначити безпечні зони для першочергового відновлення інфраструктури;
- Провести комплексне обстеження, ідентифікацію та пріоритизацію територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, із формуванням плану гуманітарного розмінування;
- Забезпечити поетапне гуманітарне розмінування територій Громади із залученням сертифікованих операторів та дотриманням міжнародних стандартів безпеки;
- Запровадити систему екологічного моніторингу та мінімізації негативного впливу відновлювальних і розмінувальних робіт на ґрунти, водні ресурси та природні екосистеми громади;
- Провести інвентаризацію, оцінку стану та визначення пріоритетів відновлення зелених зон і рекреаційних територій громади з урахуванням наслідків воєнних дій;
- Забезпечити відновлення, благоустрій та екологічну реабілітацію зелених зон, парків, прибережних територій та інших рекреаційних просторів громади;
- Створити та розвивати систему сталого управління зеленими зонами та рекреаційними територіями з урахуванням екологічної безпеки, біорізноманіття та потреб громади у відпочинку і відновленні та інше.

З метою реалізації заходів Стратегії та Плану заплановано будівництво, розширення та реконструкцію об'єктів планованої діяльності та передбачається розробка низки проєктів, серед яких можуть бути проєкти, які відповідно до пунктів 8, 18 частини другої та пунктів 4, 5, 10, 11, 13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

12. Перелік виконавців звіту про стратегічну екологічну оцінку

№ з/п	Прізвище, ім’я, по-батькові	Кваліфікація	Підпис
1	Євген СИРОТЕНКО	Еколог, організатор управління	